

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фармації, технології ліків та
фармацевтичного менеджменту**

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ФАРМАЦІЇ

ПОСІБНИК

*з методичними матеріалами для практичних занять і
самостійної позааудиторної роботи з дисципліни*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

для студентів IV курсу фармацевтичного факультету
за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Київ-2021

УДК 615.1:33

Навчально-методичний посібник схвалено вченою радою фармацевтичного факультету Київського Міжнародного Університету,
(протокол №4 від «25» листопада 2021 р.)

Рекомендовано вченою радою Київського Міжнародного Університету до друку
(протокол №4 від «29» листопада 2021 р.)

Навчально-методичний посібник підготували:

професор, д.ф.н., КиМУ
доцент, к.е.н., ІФНМУ
доцент, к.ф.н., КиМУ
к.ф.н., ІФНМУ
к.ф.н., доцент КиМУ
к.пед.н., НУОЗ України імені П.Л. Шупика

Д.В. Семенів
С.М.Феденько
О.В. Гетало
Ю.В.Байгуш
Л.Г. Шостак
Н.А. Білоусова

Рецензенти:

Ткаченко Н.О., д.ф.н., доцент, в.о. зав. кафедри управління і економіки фармації Запорізького державного медичного університету

Голодаєва О.А., к.х.н., зав. кафедри хімії та фармакогнозії Київського міжнародного університету

У Посібнику представлено теоретичний та навчальний матеріал аудиторних практичних занять та самостійної позааудиторної роботи з дисципліни “Організація та економіка фармації”. Посібник «Основи економіки у фармації» стосується вивчення студентами основ фармаекономіки; звітність аптек (фармацевтичних фірм); сучасні методи аналізу та планування торгово-фінансової діяльності аптечних закладів; основи фінансового аналізу та аудиту; економічні механізми регулювання фармацевтичної діяльності.

ISBN №978-617-651-232-5

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ФАРМАЦІЇ

*для практичних занять і самостійної позааудиторної роботи
з дисципліни*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

Студента (/ки) _____

_____ групи IV курсу

фармацевтичного факультету

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ФАРМАЦІЇ

Звітність аптек (фармацевтичних компаній)

Сучасні методи аналізу та планування торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм

Основи фінансового аналізу та аудиту

Економічні механізми регулювання фармацевтичної діяльності

ТЕМА 1 ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ ТА ПЛАНУВАННЯ ТОВАРООБІГУ, ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ І НАДХОДЖЕННЯ ТОВАРУ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. В умовах адаптації вітчизняної фармації до міжнародних норм і стандартів набула значного розвитку нова інтегральна наука – фармаекономіка, яка поєднує знання економіки та інших галузей науки (медицини, соціології, психології, математики, маркетингу тощо) і досліджує вплив різних факторів на рівень надання фармацевтичної допомоги населенню і стану фармацевтичної галузі в цілому.

Виконання аптекою / аптечною базою основного завдання – здійснення для населення і ЛПЗ фармацевтичної допомоги – реалізується через відпуск ЛЗ і товарів аптечного асортименту. Основними показниками, які характеризують торгово-фінансову діяльність аптек, є товарообіг, торгові накладення, витрати, прибуток, рентабельність. На першому етапі фінансово-економічного аналізу діяльності торговельного підприємства, яким є аптечний заклад, необхідно провести аналіз товарообігу. Тому навички аналізу і планування товарообігу аптечного підприємства є надактуальними для майбутніх фахівців.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) роль і місце фармакоекономіки в системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармакоекономіки;
- 2) принципи й механізми фармакоекономічних досліджень;
- 3) характеристику та соціально-економічне значення товарообігу як найважливішого показника торгово-фінансової діяльності аптек;
- 4) структуру товарообігу та впливові чинники;
- 5) характеристику та класифікацію товарних запасів;
- 6) поняття «нормативи товарних запасів»;
- 7) методику аналізу і планування товарообігу аптеки.

УМІТИ:

- 1) схарактеризувати основні економічні показники діяльності аптеки;
- 2) застосовувати методи економічного аналізу;
- 3) проаналізувати рецептуру та товарообіг аптеки;
- 4) проводити економічний аналіз аптеки за минулий звітний період і запланувати загальний товарообіг на наступний рік;
- 5) планувати норматив товарних запасів, тари, допоміжних матеріалів, МШП;
- 6) розраховувати плановий норматив грошових засобів для аптеки;

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) товарообіг аптечного закладу. Класифікація товарообігу аптеки;
- 2) методи економічного аналізу і планування товарообігу аптечного підприємства;
- 3) класифікація активів аптеки. Аналіз активів підприємства;

- 4) аналіз довгострокових (необоротних) і короткострокових (оборотних) активів;
- 5) методика планування товарних запасів аптеки та інших активів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Схарактеризуйте товарообіг аптеки. Які методи аналізу товарообігу ви знаєте?
- 2) Що таке активи аптеки? Прокласифікуйте активи аптечного підприємства.
- 3) Які завдання аналізу активів?
- 4) Схарактеризуйте значення і методику аналізу необоротних активів.
- 5) Схарактеризуйте значення і методику аналізу оборотних активів.
- 6) Що становить 75% оборотних засобів? Як поділяються товарні запаси аптеки?
- 7) Які фактори впливають на розмір товарних запасів?
- 8) Яка методика планування нормативу товарних запасів у днях і в сумі?
- 9) Як визначається норматив за тарою та допоміжними матеріалами?
- 10) Як планується надходження товару в аптеку?

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Проведіть економічний аналіз товарообігу аптеки А в чинних і зіставних цінах за 5 років відповідно до даних з табл. 1.1. Як базовий прийняти I рік. На основі розрахунків визначити середні коефіцієнти зростання (спадання) в діючих і зіставних цінах. Дійдіть відповідних висновків.

Таблиця 1.1

Вихідні дані

Показник	Одиниці вимірювання	Роки				
		I	II	III	IV	V
Товарообіг загальний (у чинних цінах)	тис. грн	1860	2000	2090	2160	2310
Індекс цін	-	-	1,08	1,09	1,12	1,15

1) Приведіть показники товарообігу до цін базового (I) року:

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Показник	Од. вимір	Роки				
		I	II	III	IV	V
Товарообіг заг. (у чинних цінах)	грн					
Товарообіг заг. (у зіставних цінах)	грн					

2) Розрахуйте коефіцієнти зростання (спадання) в чинних і зіставних цінах:

Коефіцієнти зростання в чинних цінах:	Коефіцієнти спадання в зіставних цінах:

Висновок:

_____
_____
_____
_____

ЗАВДАННЯ №2. Проаналізуйте дані базового року і заплануйте норматив товарних запасів (НТЗ) у днях на наступний рік, використовуючи дані табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Показники	Одиниці вимірювання	Базовий рік	Плановий рік
Товарообіг загальний роздрібний (Т/о)	тис. грн	2750	3000
Рівень торгових націнок	%	28	26
Середньостатистичний фактичний залишок товару	тис. грн	180	<del> </del>
Запланований НТЗ у днях	дні	23	?
Запланований НТЗ у сумі	тис. грн	<del> </del>	135

1) Проаналізуйте НТЗ базового року:

Висновок: _____

2) Заплануйте НТЗ у днях на наступний рік:

Висновок: _____

ЗАВДАННЯ №3. Заплануйте збільшення товарообігу на наступний рік, урахувавши, що:

- у плановому році буде відкритий ревматологічний кабінет у поліклініці, яка обслуговується цією аптекою. Кількість амбулаторних відвідувань завдяки цьому збільшиться на 3000 за рік. Середня вартість одного амбулаторного рецепта становитиме 25,70 грн, коефіцієнт амбулаторної рецептури – 0,7;

- планується відкрити аптечний пункт з одноденною виручкою близько 6000 грн, статистична тривалість року – 360 днів, рецептів – 4000;
- у ЛПЗ, який постачається аптекою, планується збільшити кількість лікарняних ліжок на 30. Середня вартість одного стаціонарного рецепта становитиме 44,50 грн., коефіцієнт стаціонарної рецептури – 0,65. Середня тривалість функціонування ліжка за рік – 340 днів.

• _____
 _____
 _____
 _____
 _____

• _____
 _____
 _____
 _____
 _____

• _____
 _____
 _____
 _____
 _____

• _____
 _____
 _____
 _____
 _____

ЗАВДАННЯ №4. Проаналізуйте товарооберненості аптеки за III квартал за такими даними:

- товарообіг за квартал – 894 тис. грн;
- товарні запаси на:
  - 01.07 становили – 420 тис. грн;
  - 01.08 становили – 440 тис. грн;
  - 01.09 становили – 390 тис. грн;
  - 01.10 становили – 400 тис. грн;
  - Норматив товарних запасів – 38 днів.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ЗАВДАННЯ №5. Визначте фактичні товарні запаси у днях, відхилення товарних запасів від норми в днях і в сумі з огляду на такі дані бухгалтерської звітності:

- фактичні товарні запаси на 01 жовтня – 456 тис. грн (сальдо на 01.10 за рахунком №282);
- товарообіг за вересень – 498 тис. грн (Кт 702)
- нормив товарних запасів у днях – 30 дн.

Висновок: _____

_____

_____

_____

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. №996-ХІУ

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар М.І. Звітність підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 315 с.
3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 572 с.

Додаткова:

1. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Рибалко Л.В. Податки, збори, платежі. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
2. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 816 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Перевод с украинского языка. Винница: НОВА КНИГА, 2008. 480 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Львів: Магнолія плюс, 2004. С. 228. 254.

Теоретичний матеріал

Основними показниками, які характеризують торгово-фінансову діяльність аптек є:

☐ <i>товарообіг,</i>	☐ <i>торговельні накладення,</i>
☐ <i>витрати,</i>	☐ <i>рентабельність.</i>
☐ <i>прибуток,</i>	

Товарообіг – це історична й економічна категорія, яка характеризує торговельну діяльність. Це форма обміну товарів на гроші, яка для аптеки поділяється на роздрібний та оптовий товарообіг.

Роздрібний товарообіг – це виручка від продажу безпосередньо населенню товарів (як за готівку, так і за розрахунковими чеками банків) через спеціально організовану торговельну мережу підприємствами незалежно від форми власності і господарювання. Роздрібний товарообіг визначається в цінах фактичної реалізації на момент відпуску товарів покупцю, незалежно від часу оплати грошей. У випадку продажу аптекою ЛЗ, медичної техніки, санітарно-гігієнічних і фармацевтичних товарів пільговим категоріям населення в роздрібний товарообіг включається їхня фактично оплачена вартість. Вартість товарів ЛПЗ, оплачених безпосередньо з бюджету чи організаціями соціального забезпечення, включається в оптовий товарообіг.

Оптовий товарообіг – включає продаж товарів ЛПЗ, іншим підприємствам та організаціям за безготівковим розрахунком для їхнього кінцевого використання.

Аналіз фактичного товарообігу може здійснюватись у чинних цінах за відповідний період з урахуванням індексу цін.

Індекс цін – відносний показник $I_p = P_1/P_0$, що відображає зміну цін за визначений період часу.

$$I_p = P_1/P_0$$

де P_1 – ціна ЛЗ в певному періоді (рік, місяць); P_0 – ціна ЛЗ в базовому періоді.

Важливим показником товарного забезпечення продажу є **товарні запаси**.

За призначенням їх класифікують на три групи: поточного призначення; цільового призначення (для забезпечення системи цивільної оборони, ліквідації епідемій грипу, інфекційних захворювань); дострокового завезення, сезонного накопичення (ЛРС, мінеральні води, риб'ячий жир та інші товари, які випускаються і заготовляються в певний період року).

За місцем перебування товарні запаси класифікують на запаси, які містяться в аптеках, у роздрібній мережі, на аптечних складах. Щодо запланованого періоду виділяють підзвітні початкові (вхідні) – запаси на початок запланованого періоду, і кінцеві (вихідні) – запаси на кінець запланованого періоду.

Планування товарних запасів передбачає аналіз їхнього стану і руху, нормування й розробку заходів щодо пришвидшення їхнього обігу. Товарні

запаси виражаються в днях і в сумі за оптовими цінами (ціни собівартості реалізації товару). Процес нормування товарних запасів є складним. Під нормуванням розуміють оптимальний запас товарів за асортиментом і об'ємом, що забезпечує задоволення попиту. Мета аналізу – виявлення фактичного стану товарних запасів, їхня відповідність установленим нормативам, вивчення динаміки показників за кілька років, чинників, які впливають на розмір товарних запасів.

При аналізі товарних запасів використовують динамічні ряди, прийоми порівняння, групування. Оскільки нормуванню підлягають лише товарні запаси поточного призначення, особливої уваги варта ця група запасів. Їхній розмір залежить від об'єму реалізації як у цілому, так і за окремими групами, періодичності поставок, віддаленості від баз постачання, наявності повного асортименту тощо. Для визначення кількості днів товарних запасів їхню суму ділять на фактичний одноденний оборот товару за попередній квартал. Якщо фактичні залишки перевищують норму, слід виявити причини утворення понаднормових запасів. Рух товарних запасів характеризується процесом товарооберненості.

Товарооберненість – це швидкість реалізації товарів або часу, протягом якого реалізуються середні товарні запаси. Вона має прямий вплив на рентабельність і зворотний на витрати аптеки, фармацевтичної фірми. Її виражають або в кількості днів, протягом яких реалізується середній товарний запас, або в кількості оборотів, що здійснює середній товарний запас за підзвітний рік.

ТЕМА 2 ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ ТА ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ВИТРАТ АПТЕКИ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. У процесі господарської діяльності торговельні підприємства (до яких належать і аптеки, оптові фармацевтичні фірми) несуть певні витрати. Це витрати на перевезення товарів, на оплату праці, на оплату різних послуг, тобто це витрати, пов'язані з реалізацією товарів. Їхня величина значно впливає на кінцевий результат діяльності, тому підприємствам необхідно економно використовувати власні кошти, шукати шляхи зниження витрат. При аналізі витрат обігу визначають: була економія чи перевитрати, розробляють резерви їхнього зниження. Для цього майбутньому провізору-організатору слід уміти аналізувати, обґрунтовувати і шукати шляхи зниження витрат обігу.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. П(С)БО 16 «Витрати»;
- 2) класифікацію витрат за різними критеріями;
- 3) чинники, що впливають на суму і рівень витрат;
- 4) витрати, які враховуються при визначенні собівартості реалізованої продукції;
- 5) особливості методу планування витрат за статтями;
- 6) порядок обліку витрат у рахунках бухгалтерського обліку;

УМІТИ:

- 1) проводити економічні розрахунки валових витрат;
- 2) організувати комплекс заходів, спрямованих на зниження витрат аптек (фармацевтичних компаній);
- 3) класифікувати витрати за різними критеріями;
- 4) аналізувати витрати обігу аптеки за звітний період і на основі аналізу запланувати їх на майбутнє;
- 5) визначати за всіма показниками рівень витрат. Планувати витрати за статтями;
- 6) відображати витрати на рахунках бухгалтерського обліку;

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) загальні принципи та варіанти обліку доходів, витрат і фінансових результатів;
- 2) витрати аптек (фармацевтичних фірм), класифікація, відображення в обліку;
- 3) значення витрат як економічного показника діяльності аптечних закладів;
- 4) облік витрат;
- 5) відображення в рахунках бухгалтерського обліку всіх видів витрат.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Дайте визначення терміну «витратам обігу» як економічному показнику.
- 2) Наведіть приклади класифікацій витрат.
- 3) Які фактори впливають на суму і рівень витрат? Наведіть приклади.
- 4) Що таке рівень витрат обігу?
- 5) Як обчислюється темп зниження витрат?
- 6) Як визначається індекс рівня витрат? Його економічне значення;
- 7) Що таке «економія витрат»?
- 8) Схарактеризуйте методику планування витрат.
- 9) Схарактеризуйте бухгалтерські рахунки, на яких облікуються витрати аптеки.
- 10) Простежте взаємозв'язок показників «товарообіг» – «амбулаторна і стаціонарна рецептура» – «фонд заробітної плати» – «витрати обігу».
- 11) Як впливає використання даних аналізу витрат аптеки для ухвалення управлінських рішень?
- 12) Схарактеризуйте вплив даних аналізу витрат аптеки при формуванні кадрової політики.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Проведіть групування витрат аптеки за елементами.

Результати групування занесіть до табл. 2.1:

- виплати за окладами і тарифами;
- амортизація нематеріальних активів;
- нарахування Єдиного соціального внеску;
- витрати тари і тарних матеріалів;
- амортизація інших матеріальних активів;
- компенсаційні витрати;
- премії та заохочення;
- амортизація основних засобів;
- витрати палива та електроенергії;
- витрати товарів;
- нарахування на фонд оплати праці;
- витрати сировини та матеріалів;
- оплата відпусток;
- вартість робіт, послуг сторонніх підприємств, втрати від курсових різниць, знецінення запасів, псування цінностей, сума фінансових санкцій;
- витрати на інвестиційну та фінансову діяльність, втрати від надзвичайних подій.

Таблиця 2.1

№ п/п	Елементи	Перелік
1.	Матеріальні витрати	- - - -

2.	Витрати на оплату праці	-
		-
		-
		-
3.	Відрахування на соціальні заходи	-
		-
		-
		-
4.	Амортизація	-
		-
		-
5.	Інші операційні витрати	-
		-
6.	Інші витрати	-

ЗАВДАННЯ №2. Складіть проєкт плану витрат аптеки, при цьому використовуючи такі дані:

Стаття 1. Рівень транспортних витрат на доставку товарів до аптеки за звітний період становив 0,35% від товарообігу. На основі аналізу встановлено темп зниження рівня витрат за цією статтею на 0,05%. Плановий товарообіг аптеки – 850 тис. грн.

Стаття 2. Витрати на оплату праці становить 65450 грн.

Стаття 3. Витрати на оренду й утримання обладнання, приміщень та інвентаря:

- а) плата за оренду приміщення – 2150 грн;
- б) плата за освітлення – 755 грн;
- в) плата за холодну воду – 420 грн;
- г) плата за гарячу воду – 600 грн;
- д) плата за опалення – 2800 грн;
- е) плата за газ – 400 грн;
- ж) плата за сигналізацію – 1060 грн.

Разом: _____

Стаття 4. Амортизаційні відрахування на повне відновлення власних основних засобів становить – 10500 грн.

Стаття 5. Амортизаційні відрахування на капітальний ремонт і витрати на поточний ремонт – 3000 грн.

Стаття 6. Зношування санспецодягу, малоцінних і швидкозношуваних предметів – 565 грн.

Стаття 7. Для аптек не планується.

Стаття 8. Витрати на зберігання, обробку, сортування і упакування товарів.

При розрахунку витрат за цією статтею необхідно зважати на заплановані показники щодо рецептури, товарообігу і чинних норм витрат допоміжних матеріалів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

№ п/п	Планові показники	Норма витрат допоміжних матеріалів (грн)	Розрахунки
1	Амбулаторні екстемпоральні рецепти – 15000 шт.	1000 рецептів – 54-50 грн	
2	Стационарні екстемпоральні рецепти – 13200 шт.	1000 рецептів – 45-80 грн	
3	Рецепти за ГЛЗ – 20500 шт.	1000 рецептів – 10-51 грн	
4	Товарообіг за безрецептурними ЛЗ - 60% від суми запланованого товарообігу (850000 грн)	1000 гривень – 0,65 грн	

Стаття 9. Витрати на рекламу становлять 0,08% від планового товарообігу.

Стаття 10. Проценти за використання банківського кредиту – 14750 грн.

Стаття 11. Втрати товарів при перевезенні, зберіганні і реалізації в межах норм природного збитку – 8560 грн.

Стаття 12. При розрахунках витрат на тару врахувати, що рівень цих витрат за обліковий рік становив 0,035% від товарообігу, а в плановому році темп зниження становитиме 0,005 %.

Стаття 13. Нарахування на фонд заробітної плати:

Стаття 14. Витрати на обов'язкове страхування майна – 3000 грн.

Стаття 15. Інші витрати. У плановому році передбачаються такі витрати:

- а) канцелярські і поштово-телеграфні – 1090 грн.
- б) за телефон – 650 грн.

Висновок: _____

ЗАВДАННЯ №3. Проведіть економічний аналіз основних показників роботи аптеки за 2 роки і дійдіть висновків (табл. 2.3). Економічний аналіз проведіть за спрощеним розрахунком.

Таблиця 2.3

№ п/п	Показники	Одиниці виміру	1 рік	2 рік
1	Товарообіг роздрібний	тис. грн.	170,3	180,2
2	Товарообіг оптовий	тис. грн	65,0	58,0
3	Рівень собівартості в реалізованому товарі	%	72	70
4	Сума витрат	тис. грн	54,0	53,5
5	Середньостатистична кількість працівників		23	26

Висновок: _____

ЗАВДАННЯ №4. Визначте економію щодо витрат в аптеці, якщо в обліковому році товарообіг загальний був перевиконаний на 35% завдяки збільшенню частки роздрібної реалізації медикаментів при запланованій сумі витрат 21000 грн. Товарообіг базового року дорівнює 94370 грн.

Висновок:

ЗАВДАННЯ №5. Визначте планову суму витрат аптеки, якщо товарообіг базового року становить 84500 грн; у плановому році передбачається його збільшення на 16%, а приріст рівня витрат – 5,6%. Сума витрат базового року – 17640 грн.

ЗАВДАННЯ №6. Проведіть економічний аналіз основних показників роботи аптеки категорії А та аптеки категорії В за минулий рік, використовуючи дані табл. 2.4. Визначте показники *прибутку і рентабельності* обох аптек, заповнивши табл. 2.5. Дійдіть висновку про ефективність їхньої роботи. Яке із підприємств ви оцінюєте як стабільніше?

Таблиця 2.4

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	Категорія А	Категорія В
1	Товарообіг роздрібний	тис. грн	3150	4700
2	Товарообіг оптовий	тис. грн	950	1350
3	Сума торгових накладень в реалізованому товарі	тис. грн	1106	1534
4	Рівень витрат обігу	%	23	24

Таблиця 2.5

Показники	Аптека категорії А	Аптека категорії В
Товарообіг загальний		
Сума витрат обігу		
Прибуток операційний		
Рентабельність		

Висновок: _____

_____

_____

_____

_____

_____

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. №996-ХІУ

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар М.І. Звітність підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 315 с.
3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 572 с.

Додаткова:

1. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Рибалко Л.В. Податки, збори, платежі. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
2. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 816 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Перевод с украинского языка. Винница: НОВА КНИГА, 2008. 480 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Львів: Магнолія плюс, 2004. С. 228. 254.

Теоретичний матеріал

Витрати обігу – один з основних економічних показників торговельно-фінансової діяльності аптек і фармацевтичних фірм, необхідний для нормального виконання завдань діяльності. Витрати обігу включають у себе:

- операційні витрати;
- транспортно-заготівельні витрати, що припадають на реалізовані товари;
- відсотки за кредит, що належать до витрат фінансової діяльності.

Витрати операційної діяльності класифікуються за економічними елементами:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати.

Контроль за витратами в аптеці здійснюється як у грошовому вимірюванні, так і за рівнем. Рівень витрат визначає відсоткове відношення суми витрат до об'єму товарообігу.

П(С)БО 16 «Витрати» визначає основи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та їхнє відображення у фінансовій звітності. Витратами звітного періоду визнаються господарські операції, які зменшують активи чи збільшують обов'язки, якщо вони призводять до зменшення власного капіталу підприємства. У бухгалтерському обліку витрати відображаються одночасно із зменшенням активів чи збільшенням зобов'язань. Не визнаються витратами:

- передоплата товарів, робіт, послуг;
- погашення отриманих позик;
- платежі за договорами комісії та інші.

У бухгалтерському обліку торгових підприємств усі витрати, пов'язані з операційною діяльністю і не включені до собівартості реалізованих товарів, діляться на три групи:

□ **адміністративні витрати** відображаються на рахунку 92 (зарплата адміністрації; витрати зі страхування; витрати на службові відрядження адміністрації; орендна плата, комунальні послуги, послуги зв'язку, охорони, аудиторські, юридичні послуги; зношення обладнання офісу; зношення програмного забезпечення; витрати на ремонт офісу; податки, збори, обов'язкові платежі; витрати на розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банку);

□ **витрати на збут** відображаються на рахунку 93 (зарплата працівників; витрати зі страхування; витрати на ремонт товарів; зношення торгового обладнання; витрати на тару; витрати на забезпечення гарантійних зобов'язань);

□ **інші операційні витрати** – рахунок 94 (витрати на резерв сумнівних боргів; втрати від курсових різниць; втрати від знецінення, нестачі та псування

товарів; економічні санкції (штрафи, пені); витрати на розробки; витрати на матеріальну допомогу працівникам).

Витрати на оплату банківського процента за кредит відображаються на рахунку 95 «Фінансові витрати».

До фінансових витрат належать витрати на проценти (за користування кредитами, отриманими в результаті випуску облігацій, за фінансовою орендою та інші витрати, пов'язані із залученням позиченого капіталу).

Усі вказані вище рахунки входять до складу рахунків класу 9 «Витрати діяльності».

Малі підприємства повинні вести облік з використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами»:

рахунок 80 – матеріальні витрати;

рахунок 81 – витрати на оплату праці;

рахунок 82 – витрати на соціальні заходи;

рахунок 83 – витрати на амортизацію;

рахунок 84 – інші витрати.

Після закінчення звітного періоду підсумок рахунків 92 і 93 списується на дебет рахунку 79 «Фінансові результати», а витрати за 94-м рахунком відшкодовуються з прибутку.

ТЕМА №3: ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОРГОВО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АПТЕКИ – ПРИБУТКУ Й РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Прибуток – основна мета діяльності будь-якого підприємства. Від його раціонального використання вже в поточному звітному періоді залежить подальше його отримання. Створення оптимальних співвідношень при розподілі прибутку за основними напрямками забезпечується головною пропорцією поділу на споживання і нагромадження, що зумовлює підвищення матеріальної зацікавленості, відповідальності і зростання економічної ефективності всіх сфер діяльності. Відносну характеристику фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів виражають показники рентабельності. За цими показниками доцільно проводити рейтингову оцінку ефективності сфер діяльності, вкладення капіталу, випуску продукції. Тому вміння аналізувати використання прибутку та обчислювати рентабельність аптечних підприємств є актуальним для майбутніх фахівців.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) основні завдання аналізу використання прибутку;
- 2) чинники, що впливають на величину економічних показників;
- 3) структуру і характеристики показників прибутку, його розподіл і використання;
- 4) зміст поняття «дивіденди» та порядок їхнього нарахування;
- 5) економічний зміст виробничого та фінансового лівериджу;
- 6) показники рентабельності та методика їхнього обчислення;

УМІТИ:

- 1) визначати результати торгово-фінансової діяльності аптек (фармацевтичних фірм) згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»;
- 2) розраховувати прибуток і рентабельність діяльності підприємства;
- 3) оцінювати рівень прибутку, аналізувати динаміку показників прибутку;
- 4) оцінювати структуру активів і пасивів підприємства з метою пошуку лівериджу;
- 5) аналізувати показники рентабельності вкладеного капіталу та продукції;
- 6) оцінювати чинники, які ведуть до зміни рентабельності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) характеристика торгових націнок як джерела отримання прибутку;
- 2) прибуток – важливий економічний показник роботи аптеки, його види;
- 3) аналіз чинників, які впливають на розмір одержаного прибутку (збільшення товарообігу, товарооберненості; зниження витрат і тощо); аналіз розподілу прибутку;
- 4) поняття про рентабельність; методика розрахунку;
- 5) чинники, які впливають на зміну рентабельності аптек у сучасних умовах.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Схарактеризуйте торгові націнки як джерела одержання прибутку. Які показники використовуються при розрахунку суми торгових націнок?
- 2) Як визначається прибуток як найважливіший економічний показник роботи аптеки?
- 3) Назвіть види прибутку;
- 4) Які чинники впливають на розміри прибутку?
- 5) Що таке рентабельність роботи аптеки? Як вона розраховується?
- 6) Чим відрізняються розрахунки показника рентабельності для підприємств?
- 7) Наведіть приклади різних формул розрахунку рентабельності аптек (фармфірм).
- 8) Як визначається операційний прибуток?
- 9) Які основні завдання аналізу використання прибутку?
- 10) Який зміст поняття «дивіденди» та порядок їх нарахування?
- 11) Схарактеризуйте поняття виробничого та фінансового лівериджу.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Схематично зобразіть модель аналізу фінансових результатів діяльності господарюючого суб'єкта.

Терміни для довідки: вкладений капітал, витрати, дивіденди, інвестиції, інвестиційна діяльність, інші цілі, звичайна діяльність, надзвичайна діяльність, операційна діяльність, оподаткування, фінансова діяльність.

ЗАВДАННЯ №2. Розрахуйте прибуток і рентабельність аптеки, якщо фактичний товарообіг становив 99000 грн. Рівень торгових націнок - 25% (35%, 15%), рівень витрат – 23%. Поясніть зміну прибутку при збільшенні і зменшенні проценту торгових націнок.

Висновок:

ЗАВДАННЯ №3. Проведіть економічний аналіз основних показників роботи аптеки категорії А та аптеки категорії В за минулий рік, використовуючи дані табл. 3.1. Визначте показники *прибутку, рентабельності і продуктивності праці* обох аптек, заповнивши табл. 3.2. Дайте висновок про ефективність їхньої роботи. Яке із підприємств ви оцінюєте як стабільніше?

Таблиця 3.1

№	Показники	Од. вим.	Категорія А	Категорія В
1	Товарообіг роздрібний	тис. грн	2000	1450
2	Товарообіг оптовий	тис. грн	800	700
3	Рівень торгових накладень у реалізованому товарі	%	25	27
4	Сума витрат обігу	тис. Грн	600	500
5	Середньостатистична кількість працівників аптеки	Осіб	18	14

Таблиця 3.2

Показники	Аптека категорії А	Аптека категорії В
Товарообіг загальний		
Сума торгових націнок		
Прибуток		

операційний		
Рентабельність		
Продуктивність праці		

Висновок:

ЗАВДАННЯ №4. Порівняйте планові і фактичні показники *прибутку, рентабельності і продуктивності праці* аптеки (табл. 3.3). Дайте висновок про ефективність її роботи.

Таблиця 3.3

№	Показники	Од. вим.	Планові	Фактичні
1	Товарообіг загальний	грн.	88500	99000
2	Рівень торгових націнок	%	33	35
3	Рівень витрат	%	20	22,6
4	Середньостатистична кількість працівників аптеки	осіб	22	24

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
-------------------------------	-------------------------------

Висновок:

ЗАВДАННЯ №5. Розв'яжіть задачі, обґрунтуйте відповідні висновки.

Задача №1. Розрахуйте торгові націнки в сумі, урахувавши, що товарообіг 300 тис. грн, рівень собівартості – 75%.

<hr/> <hr/> <hr/>

Задача № 2. Визначте рентабельність аптеки, якщо товарообіг становить 66 тис. грн, сума реалізованих торгових націнок – 21 тис. грн; а витрат – 14 тис. грн.

_____
_____
_____
_____

Задача №3. Розрахуйте рівень торгових націнок і рівень собівартості, якщо товарообіг аптеки становить 200 тис. грн, рівень витрат – 23%, сума одержаного прибутку – 1800 грн.

_____
_____
_____
_____

Задача №4. Визначте результати фінансово-господарської діяльності аптеки, якщо товарообіг становив 35 тис. грн, рівень собівартості – 70%, рівень витрат – 25%.

_____
_____
_____
_____

Задача №5. Розрахуйте рентабельність аптеки, якщо показник товарообігу становив 28 тис. грн, рівень торгових націнок в реалізованому товарі – 32 %, сума витрат – 6720 грн.

_____
_____
_____
_____

Задача №6. Визначте рентабельність аптеки, якщо відомо, що рівень торгових націнок становив 32,5%, а рівень витрат – 21%.

_____
_____
_____
_____

Задача №7. Визначте чистий прибуток і рентабельність аптеки, якщо відомі такі дані: товарообіг роздрібний – 25000 грн; товарообіг оптовий – 18000 грн; сума реалізованих торгових націнок – 14200 грн; сума витрат – 10000 грн; незаплановані доходи – 450 грн; незаплановані витрати – 180 грн.

ЗАВДАННЯ №6. Визначте кінцевий фінансовий результат господарської діяльності аптеки за даними рахунків бухгалтерського обліку. У разі отримання прибутку здійснити нарахуйте податок на прибуток і відобразіть цю господарську операцію у рахунках бухгалтерського обліку.

Дт	702	Кт	Дт	791	Кт
75000,00	75000,00		10700,00	75000,00	
59000,00					

Дт	441	Кт

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. №996-ХІУ

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар М.І. Звітність підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 315 с.

3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 572 с.

Додаткова:

1. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Рибалко Л.В. Податки, збори, платежі. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
2. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 816 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Перевод с украинского языка. Винница: НОВА КНИГА, 2008. 480 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Львів: Магнолія плюс, 2004. С. 228. 254.

Порядок розрахунку реалізованої торгової націнки

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	
		Оборот по кредиту 285	
1	Середній відсоток торгової націнки	Залишок торгової націнки на початок місяця, сальдо К-т 285 Залишок товарів в роздрібних цінах на початок місяця Сальдо Д-т 282	$\frac{\text{Сума торгової націнки на товари, що надійшли протягом місяця} + \text{ОК}^T 285 \text{ за місяць}}{\text{Вартість товарів у роздрібних цінах, що надійшли протягом місяця} + \text{ОД}^T 282} \times 100$
2	Сума реалізованої торгової націнки	Сума реалізованих товарів в роздрібних цінах ОК ^T 702	Середній рівень торгової націнки : 100
3	Собівартість реалізованих товарів	Вартість реалізованих товарів у роздрібних цінах ОК ^T 702	Сума реалізованої торгової націнки

Теоретичний матеріал

Джерелом отримання доходу, який необхідний для відшкодування витрат і забезпечення рентабельності підприємства є торговельні накладення.

Торговельні накладення - це частина роздрібної ціни, яка призначена для відшкодування витрат обігу і створення прибутку аптеки / фармацевтичної фірми. Торговельні накладення – різниця між цінами реалізації та цінами закупівлі. Отже, вони формуються двома способами:

- торговою націнкою на оптову ціну;
- торговою знижкою з роздрібної ціни.

Сума торговельних накладень при надходженні товару визначається за товарно-транспортними накладними. Розрахунок суми торговельних накладень у реалізованому товарі ускладнений тим, що реалізація у звітних документах відображається у роздрібних цінах, тому сума торговельних накладень у реалізованому товарі визначається з використанням рівня торговельних накладень.

Аналіз, облік і планування торговельних накладень здійснюють у сумарному та відносному показниках, тобто у відсотковому відношенні суми торговельних накладень до загального товарообігу аптеки в цінах реалізації. Для аналізу цього показника використовують дані внутрішньогосподарського (управлінського), бухгалтерського, статистичного обліку та звітності. Досліджують торговельні накладення за певний період часу, розраховують статистичні показники, що характеризують їхню динаміку (абсолютний приріст, коефіцієнти росту, темпи зростання, темпи приросту, середньостатистичні коефіцієнти зростання тощо).

Сума реалізованих торгових накладень для аптеки є її доходом або валовим прибутком. Відповідно з П(С)БО 15 «Дохід» признається при збільшенні активів чи зменшенні зобов'язань, якщо при цьому збільшується власний капітал. Є такі групи доходів:

- дохід від реалізації продукції;
- надзвичайні доходи.
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;

Результатом торгово-фінансової діяльності аптек і фармацевтичних компаній є **прибуток**. У внутрішньогосподарському обліку виділяють операційний, балансовий і чистий прибуток. Розраховують ці показники за формулами:

Прибуток операційний = Сума реалізованих торговельних накладень – Сума витрат обігу;

Прибуток балансовий = Прибуток операційний + Позареалізаційні доходи – Позареалізаційні витрати

Прибуток чистий = Прибуток балансовий – Податок на прибуток

Частину одержаного прибутку вилучає держава у вигляді податку на прибуток; певна частина використовується для оновлення матеріально-технічної бази, реорганізації торгово-виробничої діяльності, виплати дивідендів, розвитку соціальної бази тощо. Аналіз прибутку, як і інших показників

торгово-фінансової діяльності, проводять за декілька років, порівнюючи з плановими показниками, а також з даними інших аптек.

Економічним показником, що характеризує ефективність торгово-фінансової та виробничої діяльності аптеки (фарм. фірми), є **рентабельність**. В економічній практиці використовують понад 30 показників рентабельності. Для аптек і фармацевтичних фірм основними з них є **рентабельність основної (торговельної) діяльності**, що визначається як відношення суми одержаного від цієї діяльності прибутку до суми загального товарообігу. Для забезпечення розвитку аптечного закладу його рентабельність має становити в середньому 5%. **Рентабельність витрат** основної діяльності визначається як відношення суми прибутку, одержаного від цієї діяльності, до суми витрат підприємства на її забезпечення. **Рентабельність фонду заробітної плати** визначається як відношення суми прибутку до фонду зарплати. **Рентабельність продукції фармацевтичних підприємств** (у сфері виробництва) визначається як відношення прибутку до повних витрат (собівартості) виробництва та обігу продукції. Рентабельність має велике значення для оцінки ефективності функціонування ринку, використання матеріальних ресурсів, конкурентоспроможності аптек і фармацевтичних компаній.

ТЕМА 4 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АПТЕК (ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ)

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ: Найдієвішою формою контролю за виконанням аптечними підприємствами окресленої програми, виявлення прихованих резервів, шляхів підвищення економічної ефективності використання матеріальних, грошових і трудових ресурсів є економічний аналіз діяльності аптек та фармацевтичних фірм. Основною його метою є виявити господарські виробничі процеси за звітний період і під час їхнього виконання планувати й прогнозувати розвиток на перспективу. Успіх діяльності аптечного підприємства залежить від правильного і своєчасного ухвалення управлінських рішень, що неможливо зробити без глибокого і всебічного економічного аналізу, а останній, відповідно, – від уміння визначати конкретні показники ефективності діяльності аптечних підприємств.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) сутність і значення економічного аналізу в сучасних умовах; його методи;
- 2) завдання, об'єкти, види та етапи проведення економічного аналізу;
- 3) джерела інформації, що використовуються для проведення економічного аналізу;
- 4) чинники впливу на економічну ефективність підприємства;
- 5) систему показників для аналізу фінансово-господарської діяльності та фінансового стану підприємств фармацевтичної галузі;

УМІТИ:

- 1) проводити аналіз фінансово-господарської діяльності за даними управлінської та фінансової звітності;
- 2) аналізувати чинники впливу зовнішнього середовища на економічну ефективність підприємств;
- 3) аналізувати роздрібний та оптовий товарообіг, товарні запаси і товарооберненість;
- 4) аналізувати витрати обігу; аналізувати валовий дохід та виконання прибутку;
- 5) визначати частку реалізації, ефективність використання обладнання, рентабельність та інші показники економічної ефективності виробничої діяльності аптек;
- 6) визначати точку беззбитковості підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) основні завдання аналізу фінансового стану підприємства;
- 2) аналіз фінансово-економічного стану; інформаційна база, яка необхідна для оцінки аналізу підприємства;
- 3) класифікація показників ефективності діяльності підприємства фармацевтичного профілю; методики визначення кожного з них;

- 4) основні стадії погіршення фінансового стану підприємства; причини, які ведуть до фінансового ускладнення;
- 5) класифікації коштів за ступенем їхньої ліквідності та зобов'язань за ступенем наближення терміну їхньої оплати.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Які основні завдання аналізу фінансового стану підприємства?
- 2) Які документи необхідні для характеристики фінансового стану підприємства?
- 3) Прокласифікуйте показники ефективності діяльності підприємства. Який економічний зміст кожного?
- 4) Що включає поняття «прибутковість»? Як визначається ділова активність?
- 5) Який економічний зміст фінансової стійкості?
- 6) Які чинники впливають на економічну ефективність підприємств фармпрофілю?
- 7) Схарактеризуйте показники ефективності: рентабельність збуту, рентабельність активів, основного капіталу. Що таке «платоспроможність» і як її визначають?
- 8) Як обчислюється коефіцієнт ліквідності – загальної, термінової, абсолютної?
- 9) Яка мета горизонтального, вертикального та трендового аналізів?
- 10) Яке значення порівняльного аналітичного балансу?
- 11) Схарактеризуйте джерела формування капіталу підприємства;
- 12) Визначте якісні характеристики фінансової звітності. Укажіть види фінансової звітності.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Представте у вигляді таблиці алгоритм розрахунку фінансових показників для визначення платоспроможності підприємства (табл. 4.1).

Таблиця 4.1.

Показники	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення

ЗАВДАННЯ №2. Представити у вигляді таблиці Алгоритм розрахунку фінансових показників для визначення ліквідності підприємства (табл. 4.2).

Таблиця 4.2.

Показники	Формула розрахунку	Нормативне значення

ЗАВДАННЯ №3. Розрахуйте відносні величини статей порівняльного аналітичного балансу для деякої аптеки (табл. 4.3), визначте зміни за звітний період, дійдіть висновків.

Таблиця 4.3

**Порівняльний аналітичний баланс аптеки _____ за
20 року**

Назва статті	Код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Зміни			План	
		абсол велич.	віднос велич.	абсол велич.	віднос велич.	абсол ютні	структурні	темпи зростання	абсол велич.	віднос велич.
АКТИВ										
I. Необоротні активи										
Основні засоби і нематеріальні активи		141,9		146,1						
Усього за		141,9		146,1						

<i>розділом I</i>										
II. Оборотні активи										
Товар		2,2		1,9						
Дебіторська заборгованість		217,8		207,6						
Грошові засоби і їхні еквіваленти		10,6		6,4						
<i>Усього за розділом II</i>		230,6		215,9						
Разом активів		372,5		362,0						
ПАСИВ										
III. Власний капітал										
Статутний кап.		193,0		193,0						
Додатковий кап		-		-						
Резервний кап.		19,8		20,2						
Нерозподілений прибуток		103,7		88,5						
<i>Усього за розділом III</i>		316,5		301,7						
IV. Поточні зобов'язання, в тому числі										
Кредиторська заборгованість		42,8		33,0						
Поточні зобов'язання за розрахунками		13,2		27,3						
<i>Усього за розділом IV</i>		56,0		60,3						
Разом пасивів		372,5		362,0						

Висновок:

ЗАВДАННЯ №4. Використовуючи дані таблиці 4.3, проаналізуйте фінансову стійкість підприємства, ліквідність балансу. Дійдіть висновків.

Показники	Алгоритм розрахунку/нормативне значення	На початок періоду	На кінець періоду	Динаміка
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)				

Коефіцієнт фінансової залежності				
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)				
Коефіцієнт швидкої (термінової ліквідності)				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності				

ЗАВДАННЯ №5. Визначіть платоспроможність підприємства.

Аптека, що реалізує готові лікарські засоби та виготовляє ліки аптечного виробництва, має власний капітал - 3 млн. грн, залучений – 150 тис. грн. З метою оновлення основних фондів вона звернулася до комерційного банку за довготерміновою позикою в сумі 1,5 млн. грн. Визначте платоспроможність цієї аптеки.

Висновок:

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 р.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» №4014-VI від 01.01.2013 р.
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» №73 від 07.02.2013 р”.
4. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» №246 від 20.10.1999 р.

5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» №291 від 30.11.1999 р.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар М.І. Звітність підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 315 с.
3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 572 с.

Додаткова:

1. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Рибалко Л.В. Податки, збори, платежі. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
2. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 816 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Перевод с украинского языка. Винница: НОВА КНИГА, 2008. 480 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Львів: Магнолія плюс, 2004. С. 228. 254.

Теоретичний матеріал

Під **фінансовим станом** підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Фінансовий аналіз – це метод оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства. Його мета – інформаційне забезпечення ухвалення рішень, на які істотно впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства. Аналіз фінансового стану – це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового аналізу та управлінського аналізу.

Основним змістом внутрішнього (традиційного) аналізу фінансового стану підприємства є:

- аналіз майна (капіталу) підприємства;
- аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства;
- аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства та їхніх чинників впливу;
- аналіз кредитоспроможності підприємства;
- оцінка використання майна та вкладеного капіталу; аналіз власних фінансових ресурсів;
- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз самоокупності.

Види фінансового аналізу

Виділяють 6 основних видів аналізу за способом проведення: горизонтальний (часовий) аналіз, вертикальний (структурний) аналіз, трендовий, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний та факторний аналіз. В основі **горизонтального аналізу** лежить розрахунок базових темпів росту балансових статей чи статей звіту про зростання й збитки. Він використовується для визначення абсолютних і відносних відхилень. **Вертикальний аналіз** вивчає структуру економічних явищ і процесів завдяки розрахунку питомої ваги частин у загальному цілому. **Трендовий аналіз** застосовується при вивченні відносних темпів зростання і приросту показників за кілька років до рівня базисного року, тобто при дослідженні рядів динаміки.

Оцінка майнового стану підприємства

Критеріями змін у майновому стані підприємств виступають показники: частка активної частини основних засобів, коефіцієнт придатності, питома вага дебіторської заборгованості.

Частка активної частини основних засобів. Зростання цього показника в динаміці зазвичай розцінюється як сприятлива тенденція.

Коефіцієнт зносу (амортизації) основних засобів характеризує частку вартості основних засобів, списану на витрати в попередніх періодах, у первинній вартості.

$$K_{\text{зн}} = \frac{\text{Накопичений знос}}{\text{Первинна вартість основних засобів}}$$

Коефіцієнт відновлення показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби.

$$K_{\text{он}} = \frac{\text{Вартість ОЗ, що надійшли за період}}{\text{Первинна вартість ОЗ на кінець періоду}}$$

Коефіцієнт вибуття показує, яка частина основних засобів, з якими підприємство почало діяльність у звітному періоді, вибула через старіння та інші причини.

$$K_{\text{виб}} = \frac{\text{Вартість вибулих ОЗ за період}}{\text{Первинна вартість ОЗ на кінець періоду}}$$

Аналіз структури пасиву балансу дозволяє визначити, які засоби (власні або позикові) є основним джерелом формування активів підприємства, які зміни відбулись у структурі власного та позикового капіталу, скільки коштів повернуто до обороту підприємства на тривалий та короткий період. Отже, пасив показує, звідки взялися кошти, спрямовані на формування майна підприємства.

Методика оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства

Одним з найважливіших критеріїв оцінки фінансового стану підприємства є його **платоспроможність**: довгострокова й поточна. Під **довгостроковою** розуміється здатність підприємства розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями. Здатність підприємства платити за своїми короткостроковими зобов'язаннями прийнято називати **ліквідністю (поточною) платоспроможністю**. Підприємство є **ліквідним**, коли воно здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізувавши свої поточні активи. Основні засоби, якщо тільки вони не купуються з метою їхнього подальшого перепродажу, здебільшого не можуть бути джерелами погашення поточної заборгованості, тому вони і не включаються до розрахунку показників ліквідності.

За ступенем ліквідності поточні активи умовно можна поділити на три групи: 1) ліквідні кошти, які перебувають у терміновій готовності до реалізації (грошові кошти, високоліквідні цінні папери); 2) ліквідні кошти, які перебувають у розпорядженні підприємства (зобов'язання покупців, запаси товарно-матеріальних цінностей); 3) неліквідні кошти (сумнівна дебіторська заборгованість, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів).

Аналіз платоспроможності підприємства починається з аналізу ліквідності балансу.

Групи активів:	Групи пасивів:
A ₁ – активи швидкої реалізації	П ₁ – негайні пасиви
A ₂ – активи середньої реалізації	П ₂ – короткострокові пасиви
A ₃ – активи довгострокової реалізації	П ₃ – довгострокові пасиви
A ₄ – тяжкокорезалізувальні активи	П ₄ – постійні пасиви

Оцінка ліквідності балансу дає уявлення про фінансовий стан підприємства з точки зору можливості своєчасного проведення розрахунків. Баланс буде відповідати вимогам ліквідності, якщо: $A_1 > P_1$; $A_2 > P_2$; $A_3 > P_3$; $A_4 < P_4$.

Кредитоспроможність – здатність підприємства своєчасно та повністю розрахуватися зі своїми зобов'язаннями. В аналізі використовують систему показників ліквідності.

Коефіцієнт покриття (загальний показник ліквідності) – відношення всіх поточних активів до короткострокових зобов'язань. Це найважливіший показник ліквідності, він розраховується на початок та кінець року, що дозволяє оцінити достатність оборотних коштів для погашення боргів протягом року. Він дозволяє встановити, у якій кратності поточні активи покривають короткострокові зобов'язання. Чим більша величина поточних активів щодо поточних пасивів, тим більша впевненість, що наявні зобов'язання будуть погашені за рахунок активів, якими володіє підприємство. Світовий досвід показує, що значення цього показника не повинне бути меншим 1,0 і є оптимальним у межах 1,5-2,0. Коефіцієнт покриття розраховується за формулою:

$$K_{\text{заг.л.}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює відношенню величини найліквідних активів до найтермінових зобов'язань і короткострокових пасивів. Під найліквідними активами розуміються грошові кошти та короткострокові цінні папери. Короткострокові зобов'язання підприємства – сума найтерміновіших зобов'язань і короткострокових пасивів, що включає: кредиторську заборгованість та інші пасиви; позички не погашені у строк, короткострокові кредити та позикові кошти. Коефіцієнт показує, яку частину короткострокових зобов'язань підприємство може погасити найближчим часом. Він характеризує готовність підприємства погасити власну заборгованість негайно. Нормативне значення цього показника 0,2 – 0,25.

$$K_{\text{абс.л.}} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає прогностичні платіжні можливості підприємства за умови своєчасного проведення розрахунків з

дебіторами. Його обчислюють як відношення найліквідної частини оборотних активів (грошових коштів, короткострокових фінансових інвестицій, розрахунків з дебіторами) до короткострокових зобов'язань:

$$K_{\text{шв.л.}} = \frac{\text{Грошові кошти} + \text{Коротк. фін. інвестиції} + \text{Дебітор. заборгованість}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Стандартне значення складає 0,7 – 0,8. Слід пам'ятати, що достовірність розрахунку залежить від реальності показника дебіторської заборгованості (із загальної дебіторської заборгованості необхідно виключити суму сумнівної заборгованості).

Чистий оборотний капітал – це різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями. Він характеризує достатність оборотних коштів для погашення власних боргів протягом року. Він необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Недостатність оборотного капіталу свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити короткострокові зобов'язання. Значне перевищення чистого оборотного капіталу над оптимальною потребою свідчить про нераціональне використання ресурсів підприємства. Важливе аналітичне значення має розгляд темпів зростання власного оборотного капіталу підприємства на фоні темпів інфляції. Рекомендовані значення: > 0

Методика оцінки фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства – забезпеченість його запасів і витрат джерелами їхнього формування. Тобто це такий стан фінансових ресурсів, їхні розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку й капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризиків.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у діяльність підприємства.

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні активи}}$$

Мінімальне значення 0,5 вказує на ступінь залежності підприємства від додаткових джерел (окрім власного капіталу).

Коефіцієнт фінансової залежності є зворотним коефіцієнту автономії. Критичне значення коефіцієнта дорівнює 2,0. Зростання показника в динаміці означає збільшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності. Якщо значення коефіцієнту знижується до 1, це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство. Коефіцієнт фінансової залежності розраховується таким чином:

$$K_{\text{зал}} = \frac{\text{Загальні активи}}{\text{Власний капітал}}$$

Коефіцієнт фінансування (фінансового ризику) характеризує залежність підприємства від залучених (скільки одиниць залучених засобів припадає на кожну одиницю власних).

$$K_{\text{фін}} = \frac{\text{Залучені засоби}}{\text{Власні засоби}}$$

Нормативне значення повинне бути менше 1,0 за умови стійкого зниження цього показника протягом аналізованого періоду. Зростання показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості, і навпаки. Оптимальне значення цього коефіцієнта $K_{\text{фін}} \leq 0,5$. Критичне значення – 1,0.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами розраховується як відношення величини чистого оборотного капіталу до величини оборотних активів.

$$K_{\text{воз}} = \frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Оборотні активи}}$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частка власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто, що вкладено в оборотні кошти, а що – капіталізовано. Цей коефіцієнт визначається за формулою:

$$K_{\text{ман ВК}} = \frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$$

Фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана із перспективною його платоспроможністю. Оцінка фінансової стійкості підприємства передбачає об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідальності фінансово-господарської діяльності. Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства:

- абсолютна фінансова стійкість (трапляється на практиці дуже рідко) – коли власні оборотні кошти забезпечують запаси й витрати;
- нормально стійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів і довгостроковими позиковими джерелами;

- нестійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позичок та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;
- кризовий фінансовий стан – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їхнього формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

Аналіз ділової активності

У широкому значенні ділова активність означає весь спектр зусиль, направлених на просування фірми на ринках продукції, праці, капіталу. У контексті аналізу фінансово-господарської діяльності цей термін розуміється у більш вузькому значенні – як поточна виробнича та комерційна діяльність підприємства. Оборотність характеризується кількістю оборотів і тривалістю обороту в днях. Збільшення швидкості обороту засобів відображає підвищення виробничо-технічного потенціалу фірми.

Коефіцієнт оборотності активів (трансформації) дозволяє оцінити ефективність використання всіх ресурсів, що є в розпорядженні підприємства.

$$K_{об.А.} = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість майна}}$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів протягом звітного періоду дебіторська заборгованість погашається (перетворюється на грошові кошти).

$$K_{об.дз.} = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість дебіторської заборгованості}}$$

Тривалість обороту дебіторської заборгованості (термін кредитування) обчислюють так:

$$t_{об.дз.} = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{об.дз.}}$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості доповнює попередній. Він показує, скільки оборотів потрібно компанії для оплати заборгованості.

$$K_{об.кз.} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість чистої кредиторської заборгованості}}$$

Період обороту кредиторської заборгованості одержують таким чином:

$$t_{об.кз.} = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{об.кз.}}$$

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує, скільки оборотів за рік здійснили запаси, тобто скільки разів вони перенесли свою вартість на готові вироби.

$$K_{об.мз.} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}}$$

Показник **тривалості обороту запасів** розраховують так:

$$t_{об.мз.} = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{об.мз.}}$$

Тривалість операційного циклу показує, скільки днів у середньому необхідно для виробництва, продажу й оплати продукції підприємства.

$$T_{оц} = t_{об.дз} + t_{об.мз}$$

Коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує ефективність використання власних засобів.

$$K_{об.вк} = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) характеризує ефективність використання основних засобів. Цей показник визначається за формулою:

$$K_{об.оф} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість основних засобів}}$$

Ефективність роботи з контрагентами оцінюється так:

$$Еф = \frac{\text{Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}}{\text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}}$$

Аналіз рентабельності підприємств фармацевтичної галузі

Рентабельність – показник, що дозволяє співставити отриманий результат з витратами або ресурсами, використаними для його отримання, характеризує економічну ефективність.

Рентабельність активів визначається співвідношенням чистого прибутку та середньорічної вартості активів підприємства.

$$R_a = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$$

Рентабельність власного капіталу (ROE) розраховується як співвідношення чистого прибутку та власного капіталу і показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця. Показник викликає зацікавленість у власників, потенційних інвесторів та акціонерів.

$$R_{\text{ROE}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$$

Рентабельність діяльності (реалізації) показує вплив структури капіталу та фінансування компанії на її рентабельність.

$$R_{\text{реал}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$$

Рентабельність продукції показує, скільки гривень прибутку припадає на гривню витрат, що формують собівартість продукції.

$$R_{\text{прод}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}}$$

Ознаками хорошого балансу щодо підвищення ефективності можна назвати такі відомі показники: коефіцієнт поточної ліквідності - 2,0; забезпеченість підприємства власним оборотним капіталом – 0,1; має місце зростання власного капіталу; немає різких змін в окремих статтях балансу; дебіторська заборгованість відповідає розмірам кредиторської заборгованості; у балансі немає «хворих» статей (збитки, протермінована заборгованість банкам, бюджету); у підприємства запаси і витрати не перевищують величину мінімальних джерел їхнього формування.

Отже, експрес-аналіз – наочна і просту оцінка фінансового стану і динаміки розвитку господарюючого суб'єкта. Експрес-аналіз дає миттєвий погляд на ситуацію в компанії і призначений для пошуку і виділення надважливих і надскладних проблем у керуванні фінансами. Він допускає вивчення поточних (тактичних) аспектів діяльності компанії. У процесі аналізу проводиться розрахунок різних фінансових показників. Вони описують різні сторони діяльності компанії, дозволяючи визначити найсерйозніші її проблеми. Експрес-аналіз передбачає розрахунок понад 40 відповідних фінансових показників (коефіцієнтів), за різними напрямками господарської діяльності підприємства, які мають економічний зміст і більше або менше використовуються у фінансовому аналізі.

ТЕМА 5 ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Фінансово-економічний стан підприємств характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями. Правильна оцінка фінансових результатів потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів, а також і для його конкурентів, але вже в іншому аспекті – негативному. Вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку. Щоб підприємство було конкурентоздатним на ринку, необхідно проводити детально аналізувати пройдене (звітного періоду) і на його основі планувати майбутню діяльність, тому навички планування всієї діяльності аптечного підприємства є надактуальними для майбутніх спеціалістів.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) методологію планування: принципи й методи планування, планові показники, комплекс заходів, необхідних для виконання плану;
- 2) основні переваги й недоліки нормативних і балансових методів планування;
- 3) процес планування діяльності підприємств фармацевтичного профілю;
- 4) методики планування товарообігу, нормативу товарних запасів, надходження товару;
- 5) призначення, структуру та зміст бізнес-плану; етапи бізнес-планування;
- 6) основні принципи й методи бюджетування;

УМІТИ:

- 1) планувати діяльність підприємства за допомогою економіко-математичних методів;
- 2) визначати цілі різних підприємств фармацевтичної галузі;
- 3) представляти структуру бізнес-плану організації;
- 4) складати, аналізувати й уміти застосовувати у практичній діяльності бізнес-план;
- 5) аналізувати склад і використання ФОП;
- 6) визначати абсолютну економію чи перевитрати коштів на заробітну плату;
- 7) порівнювати середню заробітну плату та темпи її зростання з темпами зростання продуктивності праці.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) місце та роль планування у структурі управління;
- 2) види планів. Стратегічне та оперативне планування. Система планів на підприємстві;
- 3) методологія планування;

- 4) економічне значення формування раціональної політики постачання товарів до аптек (фармацевтичних компаніях). Методика планування надходження товару;
- 5) нормативні та балансові методи планування: основні переваги й недоліки;
- 6) планування діяльності підприємства за допомогою економіко-математичних методів;
- 7) нормування праці як важлива проблема в економіці;
- 8) чинники, що впливають на якість роботи аптечних працівників;
- 9) бізнес-план, його структура та суть кожного розділу. Етапи бізнес-планування.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

- 1) Що включає процес планування діяльності у фармацевтичній галузі?
- 2) Схарактеризуйте об'єкти і методи планування фармацевтичної діяльності;
- 3) Як здійснюється планування товарообігу, НТЗ, надходження товару до аптеки?
- 4) Як використовуються економіко-статистичні методи під час планування?
- 5) Які напрямки аналізу оплати праці ви знаєте? Що таке ФОП та як він визначається?
- 6) Яка буває перевитрата (економія) ФОП і як вона обчислюється?
- 7) Які чинники впливають на відхилення у фонді заробітної плати?
- 8) Чим характеризується рівень продуктивності праці?
- 9) У чому полягає призначення бізнес-плану? Хто знайомиться з бізнес-планом?
- 10) Наведіть загальну структуру бізнес-плану і схарактеризуйте кожний з його розділів.
- 11) Який максимальний обсяг, обов'язкова інформація, стиль написання розділу «Резюме»?
- 12) Комплексного розділу яких питань вимагає написання «Плану маркетингу»?
- 13) Якими фактами необхідно оперувати для написання «Плану виробництва продукції»?
- 14) Схарактеризуйте пункти «Фінансового плану». Що означає кредитна історія підприємства? Що включає «Аналіз чутливості проєкту»?

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Представити у вигляді таблиці порівняльну характеристику прогнозування й планування.

Таблиця 5.1

Порівняльна характеристика прогнозування й планування

	Прогнозування	Планування
Сутність методу		

Спосіб оперування інформацією		
Об'єкти		
Обов'язковість виконання		

ЗАВДАННЯ №2. Обчисліть відносну економію (перевитрати) ФОП аптечного підприємства звітного періоду при підвищенні середнього темпу зростання продуктивності праці. Дійдіть відповідних висновків.

- 1) Базовий фонд заробітної плати, визначений на плановий період ($B_{\text{ФОП}}$), грн – 8816207.
- 2) Середній темп зростання продуктивності праці ($T \uparrow \text{Ппр}$):
  - а) плановий ($T \uparrow \text{Ппр}_{\text{план}}$) – 106↑;
  - б) фактичний ($T \uparrow \text{Ппр}_{\text{факт}}$) – 131,6.
- 3) Норматив приросту загального фонду заробітної плати за кожний процент приросту обсягу виробництва продукції $H \uparrow B_{\text{ФОП}}$ – 0,25.
- 4) Базовий загальний фонд заробітної плати, скоректований на підвищення середнього темпу зростання продуктивності праці, грн –

$$* B_{\text{ФОП}} = B_{\text{ФОП}} + \frac{B_{\text{ФОП}} \times (T \uparrow \text{Ппр}_{\text{факт}} - T \uparrow \text{Ппр}_{\text{план}}) \times H \uparrow B_{\text{ФОП}}}{100} =$$

Темп (Т) приросту (+), зниження (-) обсягу виробництва продукції за звітній період, % - (- 1,5)

- 5) Сума коштів, які належать персоналу, за звітний період, грн ($\Sigma B_{\text{ФОП}}$)

$$\Sigma B_{\text{ФОП}} = * B_{\text{ФОП}} \pm \frac{* B_{\text{ФОП}} \times T_{\text{приросту}} (T_{\text{зниження}}) \times H \uparrow B_{\text{ФОП}}}{100} =$$

- 6) Фактично нарахована заробітна плата, грн 9843676;
- 7) Відносна економія (перевитрата) ФОП, грн.. - _____?

Висновок:

ЗАВДАННЯ №4. Проведіть структурний аналіз показників торгово-виробничої діяльності аптеки за 2 роки (табл. 5.3). Заплануйте запропоновані показники на наступний рік.

Таблиця 5.3

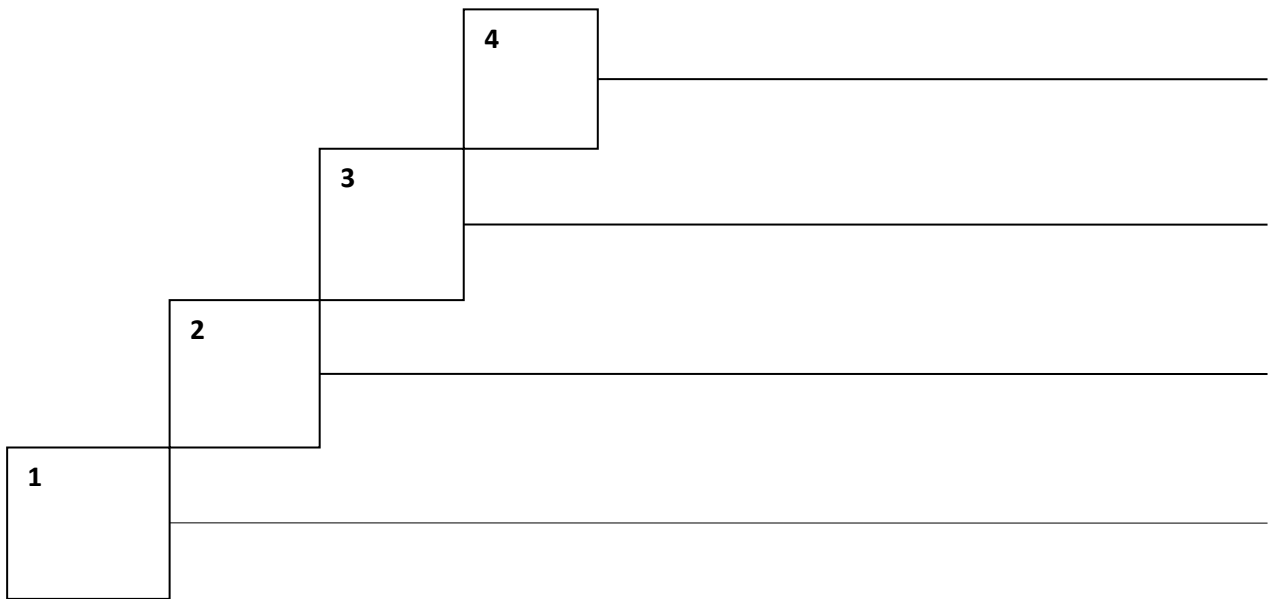
№ з/п	Показники	Одиниці виміру	1-й рік	2-й рік	План
1	Реалізовано ЛЗ за амбулаторними Рр за повну вартість	тис. грн	19800	20000	
2	Продано товару в дрібнороздрібну мережу	тис. грн	30000	34000	
3	Відпущено ЛЗ за безкоштовними рецептами, які виписані поліклінікою	тис. грн	2500	2500	
4	Реалізовано ЛЗ за стаціонарними Рр	тис. грн	5000	5500	
5	Продано лікарні безрецептурних форм, перев'язувальних засобів і предметів догляду за хворими	тис. грн	4200	4300	
6	Відпущено товару дитячому садку	тис. грн	500	500	
7	Реалізовано товару безрецептурним відділом аптеки	тис. грн	40000	50000	

ЗАВДАННЯ №5. Заплануйте величини статей балансу на наступний звітний період, використовуючи завдання 3 теми 4.

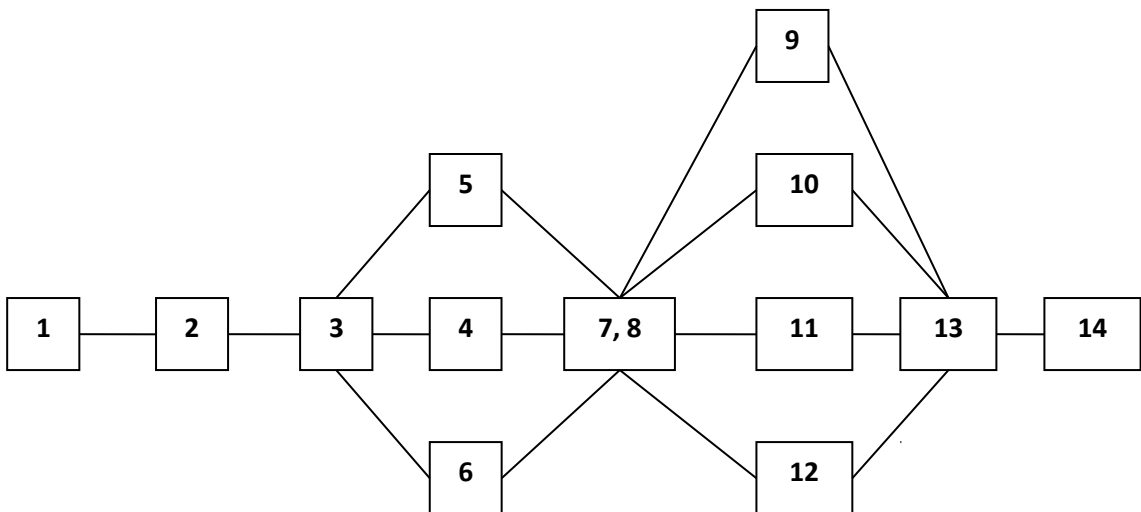
ЗАВДАННЯ №6. У вигляді структурно-логічної схеми представте етапи, які потрібно послідовно пройти перед написанням бізнес-плану.

Бізнес-план _____ це

Мета складання бізнес-плану -

ЗАВДАННЯ №7. Подайте у вигляді розгорнутої схеми структуру бізнес-плану та основні стадії роботи з ним.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» №73 від 07.02.2013р.
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» №291 від 30.11.1999 р.
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» №246 від 20.10.1999 р.
4. Податковий кодекс України.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар М.І. Звітність підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2015. 315 с.
3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-е вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 572 с.

Додаткова:

1. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2013. 688 с.
2. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Винница: Нова книга, 2008. С. 119 – 142.
3. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз. Навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Львів: «Магнолія плюс», 2004. С. 228 - 254.
4. Мних С.В. Економічний аналіз: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. С. 117-158.
5. Бухгалтерський облік і аудит в аптеках: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» Житомир: ПП Рута, 2002. 384 с.
6. Варналій З.С. Основи підприємництва. К.: «Знання Прес» 2002. 167с.
7. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навч.посібник К.: Вид-во Європ. ун-ту. 2002. 307 с.
8. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. К.: Видавничий центр «Академія». 2001. 280 с.
9. Словник-довідник для фахівців фармації з питань управління та економіки. Харків: ТОВ «Золоті сторінки» 2001. 277с.

Теоретичний матеріал

Планування – це вміння розподіляти час, гроші, людей і матеріальні ресурси з тією метою, щоб у потрібний момент забезпечити їхню наявність у певному місці. Етапи процесу планування:

- визначення й аналіз проблем;
- визначення альтернативних варіантів рішень;
- вибір найоптимальнішого рішення;
- вибір технічних методів виконання;
- визначення цілей і програм дій, що містять конкретні заходи щодо їхньої реалізації.

Основні **методи планування**, що використовуються у фармації: балансовий, нормативний, розрахунково-аналітичний, програмно-цільовий.

Балансовий метод базується на пов'язуванні суспільних потреб і ресурсів, а також створенні визначеної відповідності між структурними елементами. При побудові балансу досягається пов'язування наявних ресурсів з фактичною потребою в них.

Нормативний метод використовує прогресивні й обґрунтовані норми й нормативи. Під нормою передбачається науково обґрунтована міра матеріальних, трудових і фінансових затрат на виготовлення одиниці продукції або послуг, виконання заданого обсягу робіт.

Норматив характеризує ступінь використання ресурсів на одиницю виміру продукції, послуг і роботи. У фармацевтичній практиці нормативи використовуються при розміщенні аптечної мережі з огляду на кількість населення, яке повинно обслуговуватись аптекою, при визначенні норми праці деяких працівників аптеки, відстані між аптеками тощо.

Розрахунково-аналітичний метод полягає в тому, що на основі аналізу досягнутих величин показника за допомогою індексів його змін у перспективі розраховується плановий показник. Цей метод використовується там, де немає встановлених та вивірених нормативів.

Програмно-цільовий метод допускає розробку цільових програм для забезпечення обґрунтованих управлінських рішень і точного досягнення мети з урахуванням поетапного та всеохоплювального рішення проблеми. Планування реалізується у бізнес-плані, різних проектах і програмах, бюджетах. Проекти й програми повинні мати три основні характеристики: терміни виконання, затрати ресурсів, критерії досягнення результату.

Бізнес-план — це документ, призначений, насамперед, для залучення інвестицій. Він включає всі основні боки діяльності підприємства: його виробничі, комерційні та суспільні проблеми, очікувані ризики, організацію виробництва та структуру управління, способи виконання фінансових і господарських завдань, очікувані переваги й зручності. Він складається на 3–5 років з розбивкою за роками, а на перший рік — за місяцями. Головним у бізнес-плані є те, що діяльність з виробництва товарів і надання послуг є системою взаємопов'язаних співвідношень на різних рівнях управління, а саме: підприємство є підсистемою в макроекономічному комплексі країни.

Завдання бізнес-планування:

- визначення потреби у виробництві, реалізації товару або послуги та обсягу ринку;
- оцінка необхідних витрат;
- визначення цінової політики та співвідношення ціни і реальних витрат;
- оцінка діяльності виробництва, реалізації пропонованого товару або послуги;
- можливість визначення помилки та прорахунків при проведенні бізнес-планування.

Бізнес-план фармацевтичного закладу повинен описати майбутній стан, наміри, мету і плани діяльності аптеки, фармацевтичної фірми та шляхи виконання поставлених завдань.

Потреба в розробці бізнес-плану може виникнути за умов:

- коли існує потреба отримання закладом кредиту;
- коли виникає потреба в перепрофілюванні напрямків комерційної діяльності;
- за потреби обґрунтування пропозицій щодо приватизації частини державного майна;
- за потреби залучення інвестицій.

Бюджет – розписування грошових надходжень і витрат держави, підприємства чи організації, закладу на визначений часовий період, затверджений законодавством.

ТЕМА 6 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ АПТЕК (ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ). ВНУТРІШНІЙ І ЗОВНІШНІЙ АУДИТ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Аудит — це незалежне дослідження фінансової звітності та іншої інформації суб'єктів підприємницької діяльності з метою формування висновків про реальний фінансовий стан цього суб'єкта. За іншим визначенням, аудит — це діяльність, направлена на зменшення підприємницького ризику, що сприяє зменшенню до прийняттого рівня інформаційного ризику для користувачів фінансових звітів. Аудиторська діяльність включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (актів) і надання інших аудиторських послуг. Безпосередній аудит може проводитися на добровільних засадах (ініціативний аудит), а також у випадках, передбачених чинним законодавством (обов'язковий аудит). За формою здійснення розрізняють аудит зовнішній і внутрішній.

Підприємство, яке із режиму своєчасного виконання зобов'язань переходить у кризову зону їхнього виконання з перервами і зривами, аж до безнадійного стану, стає як партнер неплатоспроможним. Тому для майбутніх фахівців є актуальними знання особливостей аналізу та оцінки ймовірності банкрутства підприємства, а також шляхів поліпшення фінансово стану, на першому етапі яких доцільним є використання послуг аудиторів.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) сутність і предмет аудиту; принципи аудиту, види аудиту;
- 2) цілі та завдання аудиту, джерела інформації для його проведення;
- 3) нормативно-правові документи, які регламентують аудиторську діяльність;
- 4) вимоги до аудиторів та аудиторських фірм; права й обов'язки суб'єктів аудиту;
- 5) характеристику, умови та критерії оцінки підприємств на предмет схильності до банкрутства; порядок проведення санації та реорганізації підприємства.

УМІТИ:

- 1) документально оформлювати результати аудиторських перевірок;
- 2) визначати критерії суттєвості та достовірності;
- 3) визначати платоспроможність підприємства за коефіцієнтом заборгованості;
- 4) проводити досудову санацію підприємства;
- 5) проводити тестування системи внутрішнього контролю.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) аудиторська діяльність в Україні; відмінності аудиту від інших форм контролю;
- 2) зовнішній і внутрішній аудит; ініціативний та обов'язковий аудит;
- 3) нормативне регулювання аудиторської діяльності в Україні, міжнародний аудит;
- 4) планування аудиту; аудиторський ризик;
- 5) порядок укладання договору на проведення аудиту;
- 6) методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту;
- 7) робоча документація аудитора; аудиторський висновок; звіт аудитора;
- 8) заходи плану санації боржника та порядок її проведення;
- 9) реконструкція підприємства; її форми та види;
- 10) характеристика і критерії оцінки підприємств на предмет схильності до банкрутства.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Схарактеризуйте сутність, предмет та об'єкти аудиту;
- 2) Які ви знаєте методичні прийоми аудиту?
- 3) Які нормативно-правові документи регламентують проведення аудиту в Україні?
- 4) Яка методика проведення внутрішнього і зовнішнього аудиту?
- 5) Схарактеризуйте стадії і процедури аудиту робочі документи аудитора.
- 6) Які бувають аудиторські ризики?
- 7) Схарактеризуйте аудиторські звіти.
- 8) Які показники використовують для визначення стабільності та платоспроможності підприємства? Що показує коефіцієнт платоспроможності?
- 9) Що таке «досудова санація», «санація», «неплатоспроможність», «боржник»?
- 10) Змодельуйте план та порядок проведення санації боржника-аптеки.
- 11) Якими заходами може здійснюватися державна підтримка боржника?
- 12) Дайте визначення поняття «реконструкції підприємства». Які її основні форми і види?
- 13) Наведіть можливі варіанти проведення реконструкції суб'єкта господарювання.
- 14) Прокласифікуйте підприємства відповідно до критеріїв схильності до банкрутства.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за такими завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Опрацюйте Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017 р. Дайте визначення термінам, заповніть табл. 6.1.

Глосарій термінів, які використовуються в аудиторській діяльності

Термін	Визначення
<i>Аудит фінансової звітності</i>	
<i>Аудиторська діяльність</i>	
<i>Аудит</i>	
<i>Аудитор</i>	
<i>Аудиторська фірма</i>	
<i>Аудиторський звіт</i>	

ЗАВДАННЯ №2. Дайте визначення поняттям:

Аудиторська палата України - _____

_____

_____

_____

Міжнародні стандарти аудиту (МСА) - _____

_____

_____

_____

Ресстр аудиторських компаній та аудиторів - _____

Аудиторська компанія -

ЗАВДАННЯ №3. Порівняйте аудит і ревізію за вказаними ознаками.
Заповніть табл. 6.2.

Таблиця 6.2

№ з/п	Ознака	Незалежний аудит	Ревізія
1	<i>Мета</i>		
2	<i>Основне завдання</i>	1. 2.	1. 2. 3.
3	<i>Підстави для здійснення</i>		
4	<i>Суб'єкти перевірки</i>		
5	<i>Об'єкти перевірки</i>		
6	<i>Витрати на здійснення</i>		

7	<i>Оформлення результатів перевірки</i>		
8	<i>Періодичність</i>		

ЗАВДАННЯ №4. Опрацюйте Статтю 14 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017 р. Укажіть розділи аудиторського звіту.

ЗАВДАННЯ №5. Опрацюйте Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» №2343-12 від 14.05.92 р. Дайте визначення термінів.

Короткий глосарій термінів, які використовуються в Законі «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

Термін	Визначення
<i>Неплатоспроможність</i>	_____ _____ _____
<i>Боржник</i>	_____ _____ _____
<i>Банкрутство</i>	_____ _____
<i>Суб'єкт банкрутства</i>	_____ _____ _____
<i>Санація</i>	_____ _____ _____
<i>Реструктуризація підприємства</i>	_____ _____ _____
<i>Ліквідація</i>	_____ _____ _____

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017.
2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» №2343-12 від 14.05.92 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.

2. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
3. Виногорова М. О. Аудит: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 500 с.
4. Бурковська А. В. Маркетинговий аудит: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2014. 208 с.
5. Словник-довідник для фахівців фармації з питань управління та економіки / Під заг. ред. проф. Черниха В.П. Харків: ТОВ «Золоті сторінки» 2001. 277 с.
6. URL: <http://proaudit.com.ua/>, <http://pro-u4ot.info/i>, <http://readbookz.com/book/>

Теоретичний матеріал

Аудит – це перевірка бухгалтерської звітності, обліку первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їхньої звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та установленим нормам.

Аудит є внутрішній і зовнішній. **Внутрішній** проводиться силами самого підприємства. Свої аудитори перевіряють в основному якість документообігу, звітної документації і бухгалтерського обліку, аналізують правильність розстановки кадрів. **Аудит зовнішній** здійснюється незалежними особами (приватними аудиторами) або аудиторськими фірмами.

Аудит може проводитися за ініціативи господарюючих суб'єктів, а також у випадках, передбачених чинним законодавством. Проведення аудиту є **обов'язковим** для підтвердження достовірності і повноти річного балансу і звітності комерційних банків, бірж, компаній, підприємств, кооперативів та інших господарюючих суб'єктів незалежно від форм власності і виду діяльності, звітність яких офіційно оприлюднюється. **Звільняються** від аудиторської перевірки заклади і установи, які повністю утримуються за рахунок державного бюджету і не займаються підприємницькою діяльністю.

Аудитором може бути громадянин України, який має кваліфікаційний сертифіката про право на аудиторську діяльність на території України. Сертифікація аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України. Право на отримання сертифікату мають громадяни України, у яких є відповідна вища освіта і певні знання щодо питань аудиту і досвід роботи не менше 3 років підряд на посадах аудитора, ревізора, бухгалтера, юриста, фінансиста або економіста. Термін дії сертифіката 5 років. Особи, які не здали іспит, мають право на перездачу не раніше як через рік. Для здійснення аудиторської діяльності надається ліцензія Аудиторською палатою України як аудиторам, так і аудиторським фірмам терміном на 5 років.

Аудиторам заборонено безпосередньо займатися торговою, посередницькою і виробничою діяльністю, що не виключає їхні права отримувати дивіденди від акцій і доходи від інших корпоративних прав. Їм заборонено надавати аудиторські послуги органам державної виконавчої влади; контрольно-ревізійним установам; окремим особам, яким заборонено займатися підприємництвом.

Аудитори та аудиторські компанії мають право:

1. Самостійно визначати форми й методи аудиту на основі чинного законодавства, норм і стандартів, умов договору із замовником, професійних знань і досвіду.
2. Отримувати необхідні документи, які причетні до предмета перевірки і перебувають як у замовника, так і в третіх осіб. Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи, причетні до предмета перевірки, повинні пред'явити їх за вимогою аудитора. Указані вимоги повинні офіційно затверджуватися замовником.
3. Отримувати необхідні пояснення в письмовій та усній формі від замовника.

4. Перевіряти наявність грошей, майна, цінностей, вимагати від керівництва господарюючого суб'єкта контрольних оглядів, замірів виконаної роботи, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється перевірка документів.
5. Заохочувати на договірних засадах до участі в перевірці спеціалістів різних профілів.

Аудитори і аудиторські компанії повинні:

1. Відповідним способом надавати аудиторські послуги, перевіряти стан бухгалтерського обліку і звітності замовника, їхню достовірність, повноту й відповідність чинному законодавству та установленим нормам.
2. Повідомляти власників, уповноважених ними осіб, замовників про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та звітності.
3. Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту і виконанні інших аудиторських послуг. Не розголошувати дані, які є предметом комерційної таємниці, і не використовувати їх у власних інтересах чи в інтересах третіх осіб.
4. Відповідати перед замовником за порушення умов договору відповідно до законодавства.
5. Обмежувати власну діяльність наданням аудиторських послуг у вигляді консультацій, перевірок чи експерту.

ТЕМА 7 АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА БАЗІ ДАНИХ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Залежно від поставлених цілей і складу інформації, яка аналізується, виділяють аудит фінансової звітності та аудит господарської діяльності. Аудит фінансової звітності передбачає перевірку правильності її складання. Метою аудиту господарської діяльності (аудиту ефективності роботи) є систематичний і всебічний аналіз економіки підприємства або певного виду його діяльності. Завданням такого аудиту є розробка рекомендацій щодо поліпшення діяльності всього підприємства чи окремого структурного підрозділу. Для підприємств фармацевтичної галузі обидва види аудиту є актуальними, адже вони проводять свою діяльність у соціальній сфері, яка перебуває під державним контролем і регулюванням, та одночасно є господарюючими суб'єктами ринку України, які підвладні загальноринковим законам. Тому розуміння важливості аудиту, як і знання методики його проведення, є необхідне для майбутніх фахівців.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) зміст і актуальність аудиту; класифікацію аудиту;
- 2) організаційні особливості аудиту операційної та фінансової діяльності підприємства;
- 3) обов'язки і права аудитора, їхнє нормативне їх забезпечення;
- 4) перевірку правильності складання звітності.

УМІТИ:

- 1) заповнювати основні документи з підготовки і проведення аудиту;
- 2) здійснювати планування аудиту у фармації;
- 3) складати аудиторський звіт;
- 4) готувати аудиторський висновок;
- 5) будувати програму аналітичних процедур.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

- 1) практичне застосування результатів аудиторських перевірок;
- 2) публічна бухгалтерська (фінансова) звітність; підтвердження фінансової звітності висновком аудитора. Обов'язковий аудит;
- 3) етапи перевірки фінансової звітності; формальна та аналітична перевірка звітності;
- 4) перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними Головної книги, облікових реєстрів і первинних документів;
- 5) податковий аудит: мета, сутність, особливості проведення;
- 6) перевірка повноти та своєчасності сплати платежів і зборів до бюджету, правильності складання відповідної документації.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

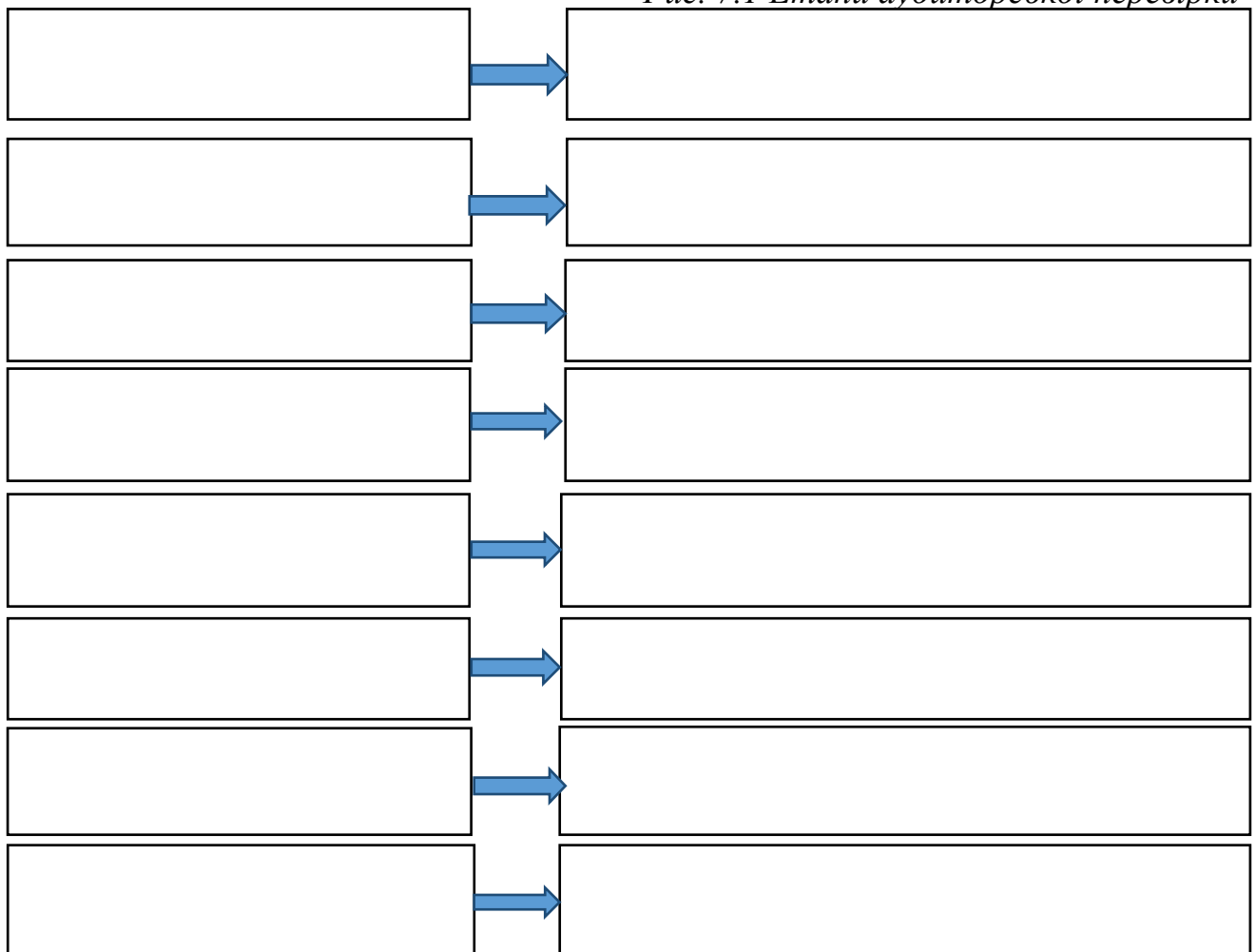
- 1) Схарактеризуйте аудит касових операцій і підзвітних сум.
- 2) Як здійснюється аудит банківських і кредитних операцій?
- 3) Схарактеризуйте перевірку розрахунків щодо оплати праці.
- 4) Як здійснюється аудит матеріально-виробничих запасів?
- 5) Схарактеризуйте аудит основних та інших необоротних активів.
- 6) Як здійснюється аудит готової продукції та продажу товарів (робіт, послуг)?
- 7) Як здійснюється перевірка стану бухгалтерського обліку?
- 8) Яка методологія перевірки фінансової звітності?
- 9) Класифікуйте помилки та можливості обману під час проведення аудиту.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформіть і захистіть протокол за наступними завданнями:

ЗАВДАННЯ №1. Надайте у вигляді схеми поетапний зміст аудиторської перевірки (рис. 7.1).

Рис. 7.1 Етапи аудиторської перевірки

ЗАВДАННЯ №2. Опрацюйте бланки для підготовки, планування і проведення аудиту. Заповнити їх для модельного аптечного закладу (бланки 7.1 – 7.5).

Бланк 7.1

Аудиторська компанія _____

АНКЕТА НОВОГО КЛІЄНТА

1.	Повна назва підприємства	
2.	Ідентифікаційний код підприємства	
3.	Юридична адреса	
4.	Банківські реквізити	
5.	Телефон	
6.	Адреси електронні	
7.	Керівник	
8.	Головний бухгалтер	
9.	Дата реєстрації	
10.	Орган реєстрації	
11.	Форма власності	
12.	Організаційно-правова форма підприємства	
13.	Дата початку функціонування	
14.	Чисельність, осіб	
15.	Види діяльності (із зазначенням коду зовнішньо-економічної діяльності)	
16.	Система оподаткування (перелічити сплачувальні податки, що	
17.	Орган Державної податкової служби, у якому підприємство зареєстроване як платник податків	
18.	Дата останньої перевірки органами Державної податкової служби та перевірений період	
19.	Вид діяльності із зазначенням відповідних кодів	
20.	Частка іноземних інвесторів у статутному	
21.	Виручка від всіх видів реалізації за звітний рік	
22.	Частка експортних операцій в загальному	
23.	Наявність структурних підрозділів, філіалів тощо з зазначенням їх фактичних адрес	
24.	Підрозділи, які здійснюють ведення бухгалтерського обліку (кількість, найменування, чисельність працівників)	
25.	Форма бухгалтерського обліку, ступінь його автоматизації, реєстри обліку	
26.	Наявність підрозділу (служби) внутрішнього контролю, його структура, чисельність	
27.	Наявність фінансових вкладень, їхня структура (депозитні вклади, цінні папери, внески у статутні фонди інших підприємств)	

28.	Наявність одержаних кредитів із зазначенням виду (довготермінові, короткотермінові) та одержання валюти (національна, іноземна)	
29.	Дата останньої аудиторської перевірки із зазначенням аудиторської компанії	

Склав _____

Затверджено _____

Керівник АФ “ _____ ”

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН АУДИТУ

Підприємство _____

Період перевірки з _____ р. по _____ р.

Бланк 7.2

№	Розділи аудиту	Період проведення	Виконавець	Примітки
1.	Планування та контроль аудиту			
2.	Тестування внутрішнього контролю			
3.	Аудит в умовах електронної обробки інформації			
4.	Аудит системи бухгалтерського обліку			
5.	Аудит основних засобів та нематеріальних активів			
6.	Аудит виробничих запасів			
7.	Аудит дебіторської заборгованості			
8.	Аудит фінансових інвестицій			
9.	Аудит касових операцій			
10.	Аудит безготівкових операцій			
11.	Аудит власного капіталу			
12.	Аудит кредитів банку			
13.	Аудит кредиторської заборгованості			
14.	Аудит доходів			
15.	Аудит витрат			
16.	Аудит виробничої собівартості			
17.	Аудит розрахунків з оплати праці			
18.	Аудит розрахунків з підзвітними особами			
19.	Аудит фінансової звітності			
20.	Аналітичні процедури			
21.	Аудит здатності підприємства до подальшого функціонування			

Керівник аудиторської перевірки _____

Аудиторська компанія «_____»
 Підприємство _____
 Період перевірки _____

ПЕРЕВІРКА РОБОЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

№	Зміст запитання	Варіант		При- мітки
		Так	Ні	
1	2	3	4	5
I. Загальні процедури				
1	Чи містять робочі документи інформацію про перевірку статутних документів, прав підприємства на здійснення певних видів діяльності			
2	Чи містять робочі документи інформацію, щодо проведених перевірок: - протоколів акціонерних зборів і ради директорів; - договорів про надання кредитів і позик; - договорів про оренду; - листування з податковими органами; - підтверджень від банків, дебіторів, кредиторів.			
II. Система бухгалтерського обліку				
1	Чи містять робочі документи інформацію про вивчення системи обліку та відповідність її чинним вимогам			
2	Чи містять робочі документи інформацію про незмінність облікової політики протягом звітного періоду			
3	Чи проведена перевірка відповідності даних синтетичних та аналітичних облікових реєстрів у головній книзі			
III. Власний капітал				
1	Чи проведена перевірка формування статутного фонду та відповідного відображення його в обліку			
2	Чи містять робочі документи інформацію про перевірку змін у власному капіталі з рішеннями про такі зміни			
3	Чи містять робочі документи достатню інформацію про структуру			
IV. Грошові кошти				
1	Чи приділена належна увага операціям з грошовими коштами до та після подання балансу			
2	Чи підтверджені банківські рахунки до початку аудиту та чи проведені розрахунки залишків			
3	Чи показують робочі документи, що були враховані: - обмеження з використання грошових коштів; - підтвердження банків з наданих кредитів; - підтвердження зобов'язань щодо банків			
4	Чи проводилися ретельні перевірки готівкових коштів			
V. Заборгованість				
1	Чи була підготовлена належна довідка з класифікації			
2	Чи були векселі на суттєві суми підтверджені в період аудиту			
3	Чи були результати процедури підтвердження заборгованостей зведені в єдиний реєстр у робочих документах			
4	Чи проводилася перевірка забезпечення сплати заборгованості			
5	Чи належно проведена належним чином перевірка нарахування			

6	Чи належно проведена належним чином перевірка боргів із терміном позовної давності, що минув			
1	2	3	4	5
VI. Стан запасів				
1	Чи отримані зведені дані за різними видами класифікації запасів: готова продукція, незавершене виробництво, сировина тощо			
2	Чи містять робочі документи фактичний матеріал про правильність обліку запасів			
3	Чи містять робочі документи інформацію, що була проведена перевірка методів калькуляції та підтвердження вартості всіх			
4	Чи містять робочі документи інформацію про відображення в обліку результатів інвентаризації			
5	Чи отримані підтвердження залишків запасів, переданих на комісію, консигнацію, відповідальне збереження			
VII. Інвестиції				
1	Чи отримані зведені дані за різними видами класифікації			
2	Чи всі цінні папери перевірені або підтвержені			
3	Чи містять робочі документи інформацію про перевірку довгострокових інвестицій			
4	Чи містять робочі документи інформацію про відображення в обліку фінансових інвестицій			
VIII. Основні засоби				
1	Чи була проведена перевірка формування первісної вартості основних засобів			
2	Чи була проведена перевірка нарахування амортизації			
3	Чи містять робочі документи інформацію про відображення в обліку результатів інвентаризації			
4	Чи перевірено право власності на основні засоби, що мають суттєву			
IX. Заробітна плата та розрахунки з відповідними фондами				
1	Чи проведена перевірка наявності документів, на підставі яких здійснюється нарахування заробітної плати			
2	Чи містять робочі документи інформацію про перевірку відповідності даних фінансової звітності фактичному стану розрахунків з оплати праці та з відповідними фондами			
X. Доходи, витрати, фінансовий результат				
1	Чи містять робочі документи інформацію про перевірку класифікації доходів та витрат			
2	Чи проведена перевірка повноти та вчасності відображення витрат			
3	Чи проведена ретельна перевірка формування фінансового			
XI. Здатність подальшого функціонування				
1	Чи виконані аналітичні процедури, заплановані з метою вивчення динаміки фінансового стану підприємства			
2	Чи містять робочі документи достатню інформацію про здатність подальшого функціонування підприємства			

Виконав _____

Аудиторська компанія _____
 Підприємство _____
 Період перевірки _____

ПРОГРАМА АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР

Мета аналітичних процедур:

1. Проаналізувати фінансовий стан підприємства на дату звітності.
2. Проаналізувати динаміку відносних показників фінансового стану.
3. Упевнитись у позитивній динаміці фінансового стану

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Індекс робочого	Примітки
I. Аналіз відносних показників				
1.	Розрахунок показників для аналізу фінансового стану підприємства		19.2	
	- Аналіз майнового стану підприємства			
	- Аналіз ліквідності підприємства			
	- Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства			
	- Аналіз ділової активності підприємства			
	- Аналіз рентабельності підприємства			
	- Аналіз прибутковості			
2.	Порівняння показників на кінець звітного періоду з показниками на початок		19.2	
3.	Порівняння показників звітного періоду з показниками зі східними показниками галузі (при можливості)			
II. Аналіз коштів підприємства та джерел їхнього формування				
1.	Визначення структури коштів та джерел їх формування (розрахунок питомої ваги статей звітності)		19.3	
2.	Аналіз динаміки показників структури (розрахунок темпів росту, приросту)		19.3	
III. Аналіз тенденцій (перспективний аналіз)				
1.	Вибір базового періоду			
2.	Розрахунок фінансових показників наступних періодів (процентного відношення поточних даних до аналогічних даних базисного періоду)		19.5	
3.	Порівняння даних поточного періоду з даними попереднього періоду (%)		19.4	
4.	Аналіз нестандартних і суттєвих відхилень			
IV. Варіантний аналіз				
1.	Вибір базисних рівнів для фінансових показників, що перевіряються			
2.	Порівняння фінансових показників поточного періоду з базисними			

Аудиторська компанія _____
 Підприємство _____
 Період перевірки _____

ПЕРСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Рік	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)						
Абсолютне значення, тис.грн	400	420	440	330	560	770
Відносний показник, %						
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)						
Абсолютне значення, тис.грн	300	305	320	290	450	600
Відносний показник, %						
Валовий прибуток						
Абсолютне значення, тис. грн						
Відносний показник, %						
Інші операційні доходи						
Абсолютне значення, тис. грн	100	70	85	90	95	100
Відносний показник, %						
Інші операційні витрати						
Абсолютне значення, тис. грн	70	35	16	20	25	30
Відносний показник, %						
Адміністративні витрати						
Абсолютне значення, тис. грн	35	40	80	35	90	100
Відносний показник, %						
Витрати на збут						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності						
Абсолютне значення, тис. грн						
Відносний показник, %						
Інші фінансові доходи						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Інші доходи						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Фінансові витрати						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Витрати на участь у капіталі						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Інші витрати						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування						
Абсолютне значення, тис. грн	-	-	-	-	-	-
Відносний показник, %	-	-	-	-	-	-

Виконав

Перевірив _____
_____

Висновок:

Завдання 3. В аудиторському звіті за результатами обов'язкового аудиту, щонайменше, має наводитися така інформація:

1)

---

2)

---

3)

---

4)

---

5)

---

6)

---

7)

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурковська А. В. Маркетинговий аудит: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2014. 208 с.
2. Виноградова М. О. Аудит: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 500 с.
3. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.
4. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
5. Словник-довідник для фахівців фармації з питань управління та економіки / Під заг. ред. проф. Черниха В.П. Харків: ТОВ «Золоті сторінки» 2001. 277 с.
6. URL: <http://pro-u4ot.info/i>
7. URL: <http://proaudit.com.ua/>
8. URL: <http://readbookz.com/book/>

Теоретичний матеріал

Для проведення аудиту оформляються такі документи: договір про проведення аудиту; протокол згоди про договірну ціну на проведення аудиту; робоча програма аудитора; висновок аудиторської перевірки. **Робоча програма аудитора складається з трьох етапів:**

I. Аудиторська оцінка (попередня експертиза) організації і стану бухгалтерського обліку, внутрішнього аудиту і якості фінансової звітності на підприємстві. Об'єкти експертизи:

- наявність установчих документів і реальність балансових даних щодо статутного капіталу;
- вибіркова перевірка бухгалтерських реєстрів;
- матеріали інвентаризації майна, дебіторської і кредиторської заборгованості, гривневих і валютних засобів;
- акти податкової служби та аудиторські висновки за попередні періоди;
- стан автоматизації бухгалтерського обліку;
- організація внутрішнього контролю;
- дотримання законодавства у звіті.

II. Повна аудиторська перевірка фінансово-господарської діяльності. Об'єкти перевірки:

- установчі документи і документи, які визначають внутрішньоорганізаційні відносини на підприємстві щодо регулювання його фінансової діяльності;
- формування та зміна статутного капіталу;
- наявність і використання кредитних ресурсів;
- грошові засоби, грошові документи і бланки строгої звітності, які зберігаються в касі, на розрахунковому, валютному та інших рахунках у банку;
- основні засоби і нематеріальні активи;
- ТМЦ, МШП з проведенням інвентаризації та експертної оцінки організації зберігання – за окрему плату;
- зношення основних засобів, нематеріальних активів і швидкозношувальних предметів;
- капітальні вклади і затрати на ремонт;
- витрати (з оплати праці, з підзвітними особами, з постачальниками, різними дебіторами-кредиторами, з бюджетом, із соціального, медичного страхування, з пенсійним фондом, виробничі витрати та різні потреби);
- доходи підприємства;
- кінцеві фінансові результати та їхнє використання.

III. Консультаційні послуги і рекомендації щодо усунення недоліків.

Фінансовий блок експрес-діагностики - це набір універсальних показників, що розраховуються на базі основних форм бухгалтерської звітності. Він дозволяє оцінити:

- майновий стан підприємства;
- ступінь підприємницького ризику, можливість погашення зобов'язань;

- достатність капіталу для поточної діяльності і догосторокових інвестицій;
- потребу в додаткових джерелах фінансування;
- здатність до нарощування капіталу;
- раціональність залучення займаних коштів;
- обґрунтованість політики розподілу і використання прибутку.

Проведена робота з аналізу завершується підготовкою висновків і рекомендацій і написанням звіту. Форма звіту, його обсяг визначається цілями аналізу і тим, кому він спрямовується. Аналітичний звіт повинен містити аналіз тенденцій розвитку та окремих чинників, які суттєво впливають на діяльність підприємства, висновки й рекомендації. **Аналітичний звіт включає:** вихідну інформацію, на якій ґрунтується для порівняльний аналіз;· проаналізовані поточні дані;·аналіз факторів;·виявлені тенденції; рекомендації;·оцінку можливого поліпшення при здійсненні альтернативних заходів.

Проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємства дає змогу дійти висновків і пропозиції щодо поліпшення фінансового стану підприємства.

**ТЕМА 8 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПОДАТКІВ АПТЕКИ (КОМПАНІІ).
РОЗРАХУНОК ПДВ, ОФОРМЛЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОBOB'ЗКОВИХ ВІДРАХУВАНЬ У
ДЕРЖАВНІ ФОНДИ**

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Важливим та ефективним складником державного регулювання економіки є податкове регулювання, яке передбачає цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин засобами та інструментами економічних відносин. На мікроекономічному рівні податкове регулювання фармацевтичної діяльності виконує такі завдання: створення зацікавленості в розвитку підприємницької ініціативи населення (введення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва), забезпечення економічної зацікавленості підприємств в інноваційному розвитку (стимулювання за допомогою зарахування до валових витрат затрат на підготовку та підвищення кваліфікації співробітників, на наукові дослідження), насичення ринку соціально значущими товарами (ЛЗ та ВМП, для яких встановлено ПДВ з нульовою ставкою та торгівля якими здійснюється на підставі пільгового торгового патенту). Тому знання і початкові навички подання податкової звітності є необхідними майбутнім підприємцям у фармації.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) механізм оподаткування в Україні; принципи податкового регулювання;
- 2) структуру податкової системи в Україні;
- 3) класифікацію і визначення податкових пільг серед них для фармації;
- 4) порядок оподаткування прибутку аптекних закладів;
- 5) особливості ПДВ на ЛЗ і ВМП.

УМІТИ:

- 1) класифікувати податки та обов'язкові платежі;
- 2) скласти податкову звітність для аптекних закладів;
- 3) розраховувати податок на прибуток для аптекних закладів;
- 4) розраховувати місцеві податки для аптекних закладів;
- 5) оформляти відпуск і надходження парафармацевтиків.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ:

Вивчіть теоретичний матеріал до теми:

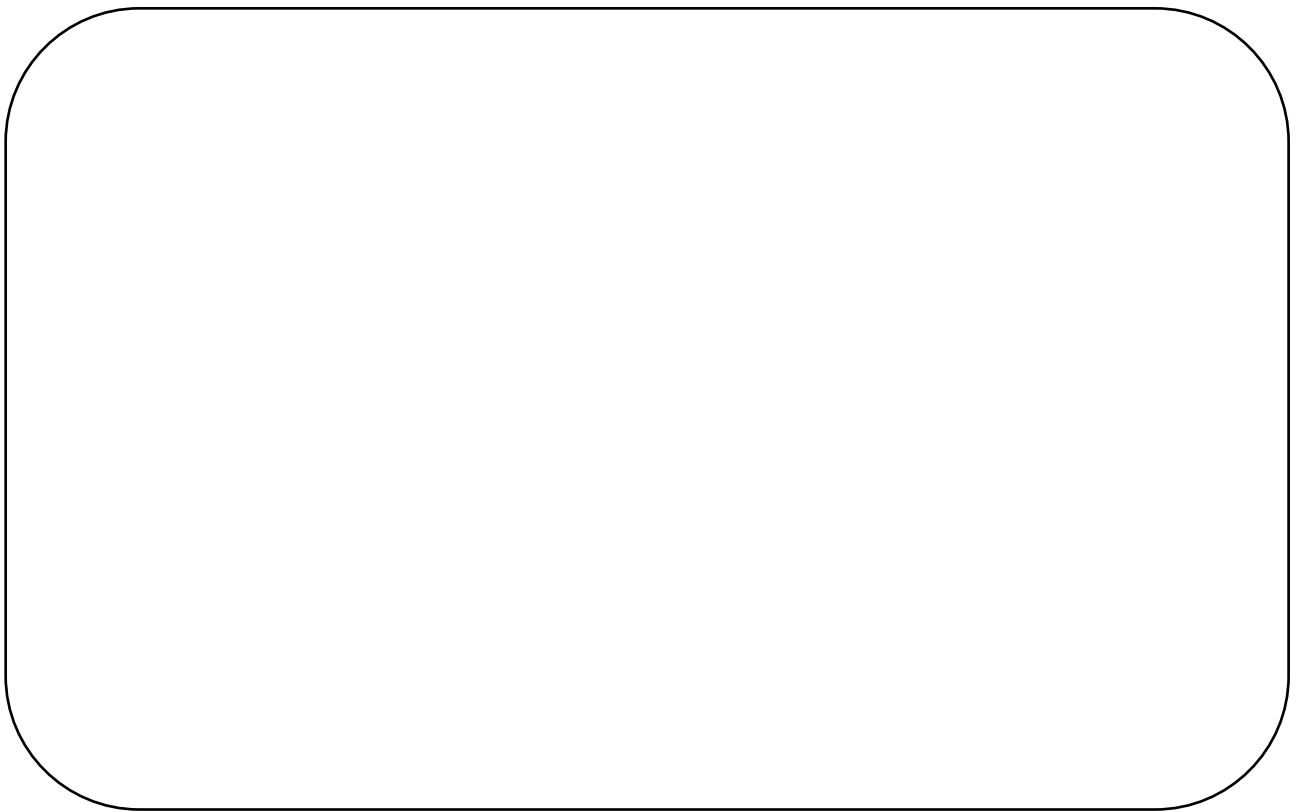
- 1) податкова система України;
- 2) характеристика податків як соціально-економічної категорії;
- 3) податкова звітність; податок на прибуток;
- 4) методика розрахунку оподаткованого прибутку;
- 5) податок на додану вартість, акцизний збір;
- 6) система оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1) Принципи побудови податкової системи. Структура податкової системи в Україні.
- 2) Характеристика основних податків. Порядок складання податкової звітності.
- 3) Порядок нарахування податку на прибуток підприємства.
- 4) Особливості визначення ПДВ на ЛЗ і ВМП, інших товарів аптечного асортименту.
- 5) Спрощена система оподаткування, обліку, звітності для малого бізнесу.
- 6) Механізм переходу на спрощену систему оподаткування.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

ЗАВДАННЯ №1. Складіть класифікаційну схему податків і обов'язкових платежів в Україні.

ЗАВДАННЯ №2. Згідно з Податковим кодексом України надайте перелік загальнодержавних податків.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

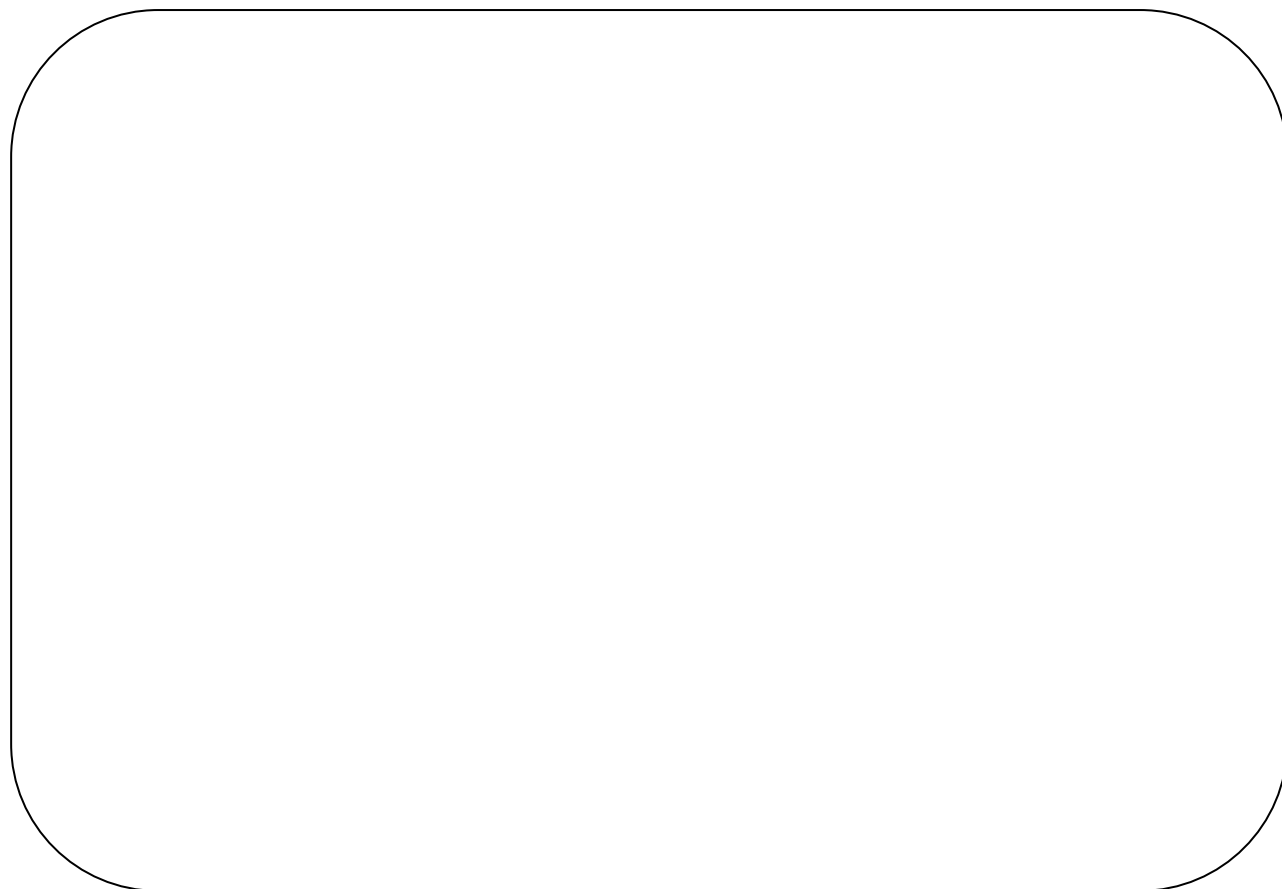
ЗАВДАННЯ №3. Згідно з Податковим кодексом України надайте перелік загальнодержавних зборів.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

ЗАВДАННЯ №4. Розрахуйте суму оподаткованого прибутку і розмір податку на прибуток за такими даними:

За I квартал поточного року:

☐ залишок товару на 01.01.20__р.	☐ 540000,00
☐ товарообіг, з них ПДВ	☐ 350000,00, ПДВ - 23000,00
☐ сума витрат	☐ 30000,00
☐ амортизація	☐ 6000,00
☐ закуплено товару	☐ 250000,00
☐ залишок товару на 31.03.21 р.	☐ 440000,00

ЗАВДАННЯ №5. Заповніть заяву для переходу на спрощену систему звітності.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів
України
 20.12.2011 № 1675

Номер реєстрації
в органі державної
податкової служби

ЗАЯВА
про застосування спрощеної системи
оподаткування

Дата взяття на
облік в органі
державної податкової
служби

1. Найменування органу державної податкової служби

Фізична особа - підприємець	Юридична особа
-----------------------------	----------------

2. Код за ЄДРПОУ, або реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер), або серія та номер паспорта *

3. Найменування суб'єкта господарювання або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця

4. Дані документа, що підтверджують державну реєстрацію юридичної особи та/або фізичної особи – підприємця (назва, номер, дата)

5. Підстави подання заяви

5.1. Обрання або перехід на спрощену систему оподаткування **

Відповідно до глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (далі – Кодекс) прошу перевести мене на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності з «___» _____ 20__ р.
 (словами)

5.2. Зміна ставки єдиного податку ***

з групи на групу або зі ставки на ставку %

5.3. Внесення змін до свідоцтва платника єдиного податку*** щодо:

найменування суб'єкта господарювання (юридичної особи) або прізвища, імені та по батькові фізичної особи – підприємця;
 видів господарської діяльності;
 організаційно-правової форми юридичної особи;
 податкової адреси суб'єкта господарювання;
 серії та номера паспорта (для фізичних осіб*);
 місця провадження господарської діяльності.

5.4. Відмова від спрощеної системи оподаткування***:

дата (період) період відмови від застосування спрощеної системи оподаткування з «___» _____ 20__ р.
 (словами)

Причини відмови від спрощеної системи оподаткування***:

припинення провадження господарської діяльності;
 самостійна відмова у зв'язку з переходом на сплату інших податків та зборів;
 перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу та нездійснення
 переходу на застосування іншої ставки (для платників єдиного податку першої і другої груп);
 перевищення протягом календарного року обсягу доходу, встановленого підпунктом 3 пункту
 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Кодексу (для платників єдиного податку першої та другої

груп, які використали право на застосування інших ставок, встановлених для третьої групи);
 перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу (для платників
 єдиного податку третьої і четвертої груп);
 застосування іншого способу розрахунків, ніж зазначені у пункті 291.7 статті 291 глави 1
 розділу XIV Кодексу;
 здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування,
 або невідповідність вимогам організаційно-правових форм господарювання;
 перевищення чисельності фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником
 єдиного податку;
 здійснення видів діяльності, не зазначених у свідоцтві платника єдиного податку – фізичної
 особи-підприємця;
 сплата до закінчення граничного строку погашення податкового боргу, що виник у платника
 єдиного податку протягом двох послідовних кварталів;
 анулювання реєстрації платника податку на додану вартість (для платників єдиного податку
 третьої і четвертої груп, які застосовують ставку 3%) та нездійснення переходу на застосування
 ставки 5%.

(необхідне позначити знаком "√" або "+")

6. Податкова адреса суб'єкта господарювання

Поштовий індекс   Країна
 Область
 Район
 Місто
 Вулиця

Будинок / Корпус Офіс / квартира
 Контактний телефон Факс (за наявності)

E-mail (за наявності)

7. Місце провадження господарської діяльності (індекс, найменування населеного пункту, адреса):

8. Обрана ставка єдиного податку при переході на спрощену систему оподаткування

відсотків до розміру мінімальної заробітної плати**** та група або ставка у відсотках до
 доходу

9. Кількість осіб, які одночасно перебувають з фізичною особою-підприємцем у трудових відносинах, або середньооблікова чисельність працівників у юридичної особи

10. Обрані види діяльності згідно з КВЕД ДК 009:2005

Код згідно з КВЕД	назва згідно з КВЕД

10.1. У разі здійснення виробництва (з пункту 10):

Код згідно з КВЕД	вид товару (продукції)

11. Наявність податкового боргу, крім безнадійного податкового боргу, що виник унаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин): відсутній наявний
 _____ грн.

12. Обсяг доходу за попередній календарний рік становить (пункт 5 Розрахунку доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування)**
 _____ грн.
 (сума словами)

13. Розрахунок доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування за попередній календарний рік додається ("√" або "-")**

Мені відомі вимоги глави 1 розділу XIV Кодексу, граничні терміни сплати єдиного податку та ставки єдиного податку, термін подання звітності, обмеження у застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності та відповідальність платника єдиного податку, а також вимоги чинного законодавства про необхідність утримання та перерахування до бюджету податку на доходи фізичних осіб, які нараховуються і виплачуються найманим працівникам, та про необхідність подання до органів державної податкової служби відомостей про виплачені доходи.

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це податковий орган і мають відмітку у паспорті.

** Для суб'єктів господарювання, які переходять на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

*** Для суб'єктів господарювання, яким в установленому порядку видано свідоцтво про сплату єдиного податку.

**** З урахуванням пунктів 293.6 та 293.7 статті 293 глави 1 розділу XIV Кодексу.

Суб'єкт господарювання _____

М. П.

(підпис, дата)

Бланк 8.3

КНИГА

обліку доходів і витрат, яку ведуть громадяни — суб'єкти підприємницької діяльності протягом календарного року

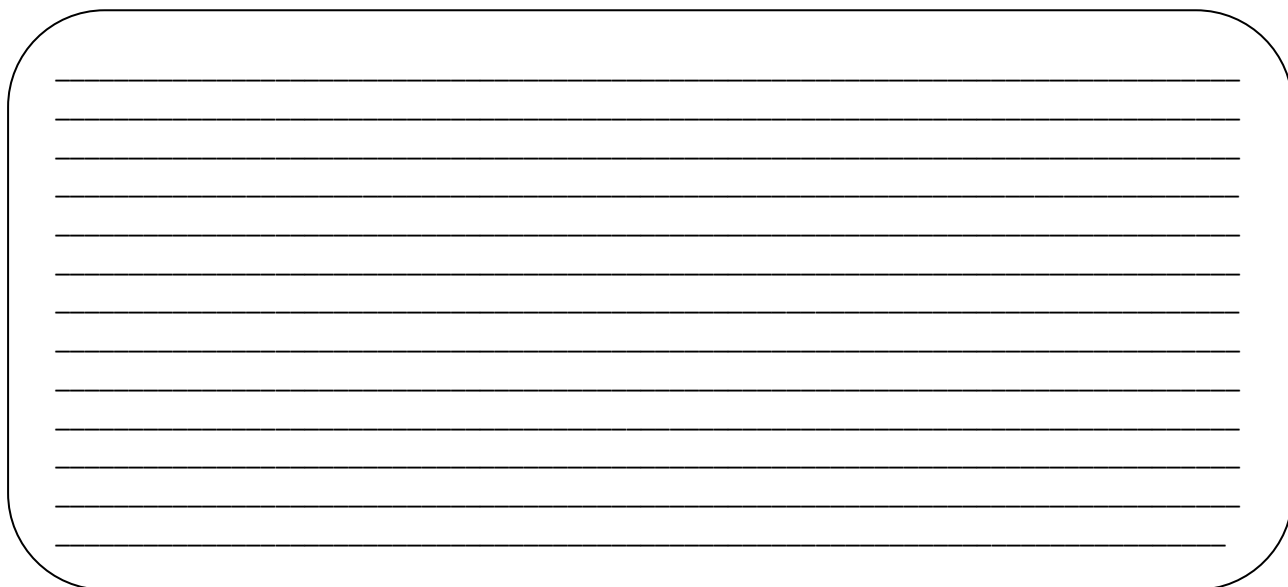
Період обліку (день, тиждень, місяць, рік)	Кількість виготовленої продукції, наданих послуг (од. виміру)	Витрати на виробництво продукції (грн.)	Кількість проданої продукції, (наданих послуг) (од. виміру)	Ціна продажу продукції (послуг) (грн.)	Сума виручки (доходу) (грн.)	Чистий дохід (грн.)

Примітка. За необхідності, з урахуванням специфіки окремих видів діяльності, у книгу обліку доходів

і витрат, за погодженням з податковою інспекцією, можуть бути внесені зміни і доповнення.

Книга нумерується, прошивається, стверджується підписом начальника або заступника начальника податкової інспекції та печаткою.

ЗАВДАННЯ №5. Опрацюйте Податковий Кодекс України в частині сплати ПДФО, ВЗ та ЄСВ до державних фондів, а також оподаткування пенсій, пасивних доходів та доходів що не оподатковуються.

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Наказ Державної податкової адміністрації України «Про затвердження форми Розрахунку частини чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету за результатами щоквартальної фінансово-господарської діяльності, та Порядку його складання» (із змінами та доповненнями) №207 від 3.04.2007 р.
2. Наказ Державної податкової адміністрації України «Про затвердження Змін до форми Звіту про результати спільної діяльності на території України без створення юридичної особи та Порядку складання Звіту про результати спільної діяльності на території України без створення юридичної особи, затверджених наказом ДПА України від 30.09.2004 № 571» (із змінами та доповненнями) №208 від 3.04.2007 р.
3. Податковий Кодекс України у редакції Закону України (із змінами та доповненнями) Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України : документ 2755-17, №3741-17 від 15.05.2012 р., редакція від 01.01.2019 року. URL : www.rada.gov.ua

ЛІТЕРАТУРА

1. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. К. : ЦУЛ, 2014. 600 с.
2. Немченко А.С., Назаркіна В.М., Гудзенко О.П. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 2: Системи обліку в фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 416 с.

3. Немченко А.С., Панфілова Г.Л., Назаркіна В.М. та ін. Організація та економіка фармації. Ч. 3: Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 272 с.
4. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. Винница: Нова книга, 2008. С. 119 – 142.
5. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. / Є. Ю. Шара. К.: ЦУЛ, 2011. 422 с.
6. URL: <http://buhgalter911.com/Res/Blanks/GNI/GNI.aspx>
7. URL: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=17>

Теоретичний матеріал

Сукупність загальнодержавних і місцевих податків зборів, що справляються в установленому Податковим кодексом України порядку, становить **податкову систему**.

Податок – це обов'язковий, індивідуальний, безвідплатний платіж, який сплачують до бюджету фізичні та юридичні особи у порядку, встановленому податковим законодавством. **Збір** – обов'язковий платіж, який сплачують юридичні та фізичні особи за вчинення державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами дій, які мають юридичне значення, за надання певних прав, видачу дозволів і ліцензій, а також для забезпечення функціонування системи державного соціального страхування і державного соціального забезпечення.

Обов'язок щодо сплати податку (збору) — це обов'язок платника податку (збору) сплатити належну суму податку (збору) у порядку та у термін, встановлені податковим законодавством України. Податок (збір) сплачується тільки грошовими коштами, причому допускається проведення взаємозаліку сум податку (збору), що підлягають сплаті за наявності заборгованості бюджету перед таким платником. Соціально-економічна сутність податків виявляється в їх функціях: фіскальній, розподільчій, регулюючій.

Фіскальна функція забезпечує необхідні умови для створення матеріальної бази функціонування суспільства. Тобто за допомогою податків держава мобілізує кошти для утворення грошових фондів, які забезпечують виконання покладених на неї функцій. **Розподільча функція** забезпечує розподіл вартісних пропорцій між платниками податків і державою. **Регулююча функція** полягає у впливі податків на різні види діяльності та безпосередньо на платників податків. Через податки, власне, держава регулює процеси виробництва та споживання в суспільстві.

За формою взаємовідносин між платником і державою податки поділяють на прями і непрямі.

Прямі податки – це податки, що встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави. Обсяги таких податків залежать від податкової бази.

Непрямі податки – це податки, які справляються до бюджету за допомогою цінового механізму, причому конкретні платники податків не завжди є їхніми носіями. Непрямі податки встановлюють у цінах товарів, робіт та послуг, а їх обсяг для окремого платника визначається обсягом споживання і не залежить від його доходів. Залежно від органу влади, який встановлює податки, тобто за рівнем запровадження, податки поділяють на загальнодержавні та місцеві. **Загальнодержавні податки** – це обов'язкові платежі, що встановлюються найвищими органами влади і є обов'язковими для справляння на всій території країни незалежно від того, до якого бюджету вони зараховуються. **Місцеві податки** – це обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади, а їх справляння є обов'язковим лише на певній території.

Механізм справляння і порядок сплати місцевих податків і зборів встановлюються сільськими, селищними та міськими радами відповідно до переліку й у межах граничних ставок, визначених законами України.

Класифікація платників єдиного податку в Україні
На 01.01.2019 р.
прожитковий мінімум для працездатних осіб – 1921 грн, мінімальна зарплата – 4173 грн
(п.291.4 ПКУ)

Платники податку		Критерії єдиноподатників	Особливості діяльності	Основна ставка податку	Додаткова ставка податку
ФОП	1 група	– працюють без найманих осіб; – річний обсяг доходу не повинен перевищувати 300 000 грн.	Здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню*	до 10% прожиткового мінімуму для працездатних осіб у розрахунку на календарний місяць максимальна сума з 01.01.2019 р. 192,10 грн.	ст. 293.4 ПКУ 15% від: 1) суми перевищення граничного обсягу доходу, який дає право застосовувати спрощену систему; 2) доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до I або II групи;
	2 група	– кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; – річний обсяг доходу не повинен перевищувати	Здійснюють господарську діяльність з надання послуг** (у т.ч. числі побутових) платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або	до 20% мін зарплати у розрахунку на календарний місяць максимальна сума з	3) доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж

		1 500 000 грн.	продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	01.01.2019 р. 834,60 грн.	грошовий; 4) доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.
ФОП + ЮО	3 група	– кількість найманих працівників – без обмежень ; – обсяг доходу не повинен перевищувати 5 000 000 грн.	Здійснюють будь-які види діяльності, крім тих, які заборонені платникам єдиного податку***	3% від доходу для платників ПДВ;	
				5% від доходу для неплатників ПДВ	

В 4-у групу платників єдиного податку входять с/г товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товарного виробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %

ТЕМА 9: КРЕДИТУВАННЯ АПТЕК (ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ)

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Оскільки аптека є не лише закладом охорони здоров'я, але і торговельним підприємством, організація обліку руху грошових засобів займає значне місце в її практичній діяльності. У своїй господарській діяльності аптечні заклади здійснюють, крім готівкових, здійснюють також безготівковогрошові операції. Фінансовим посередником у цих розрахунках є банк, який надає ділові послуги своїм клієнтам-підприємствам.

Фінанси – сукупність грошових або фінансових ресурсів, які обслуговують кругообіг капіталу підприємства. Вони відіграють ведучу роль у результатах рентабельності роботи підприємства (в тому числі фармацевтичного). Для отримання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів (одержання позик та кредитів) і сплати боргів за ними підприємство вступає в економічні відносини з банком. Сучасний управлінець у сфері фармації повинен знати, які види банків існують, які операції вони виконують. Залежно від результатів своєї діяльності та наявності боргів перед банками формується платоспроможність підприємств. Цим визначається актуальність даної тематики для майбутніх фахівців фармацевтичної галузі.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ:

ЗНАТИ:

- 1) чинне законодавство про облік руху грошових коштів;
- 2) будову банківської системи України;
- 3) функції Національного Банку України. Функції комерційних банків;
- 4) критерії вибору банку для здійснення розрахунково-касового обслуговування;
- 5) основні банківські операції;
- 6) порядок кредитування підприємницької діяльності. Види кредитних операцій.

ВМІТИ:

- 1) документально оформляти рух грошових коштів;
- 2) відображати аптечні операції з руху грошей в рахунках бухгалтерського обліку;
- 3) аналізувати критерії вибору банку для здійснення обслуговування;
- 4) визначати платоспроможність підприємства за коефіцієнтом заборгованості.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ:

- 1) облік грошових коштів в аптеках. Облік розрахункових операцій в аптеках;
- 2) відображення обліку грошових коштів у бухгалтерських рахунках;
- 3) джерела фінансування підприємства, їх характеристика;
- 4) структура та функції банків. Учасники (суб'єкти) банківської системи;
- 5) функції НБУ та комерційних банків. Основні банківські операції;
- 6) критерії вибору банку для здійснення розрахунково-касового обслуговування;
- 7) гроші, грошові кошти, грошовий чек. Безготівковий грошовий обіг;
- 8) основні види цінних паперів та механізми їх економічної реалізації;
- 9) завдання та обмеження у діяльності інвестиційних фондів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1) у чому полягає сутність фінансів і чим вони відрізняються від грошей?
- 2) прокласифікуйте основні джерела фінансування фармацевтичних підприємств.
- 3) що таке основна ставка відсотка, чим вона відрізняється від основної ставки кредиту?
- 4) які функції банків як фінансово-кредитних інститутів?
- 5) із чого складається банківська система України? Які функції її складових?
- 6) як поділяються спеціалізовані фінансово-кредитні установи?
- 7) охарактеризуйте кожну із спеціалізованих установ: мета діяльності, функції, економічний зміст виконуваних ними операцій.
- 8) які Ви знаєте банківські об'єднання? Охарактеризуйте кожне із них.
- 9) які є основні види банківських операцій?

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформити і захистити протокол за наступними завданнями:

ЗАВДАННЯ № 1. Класифікувати джерела фінансування підприємства за схемою:

Фінансування підприємства -

Джерела фінансування

Власні (внутрішні)

-
-
-
-
-
-

Залучені (зовнішні)

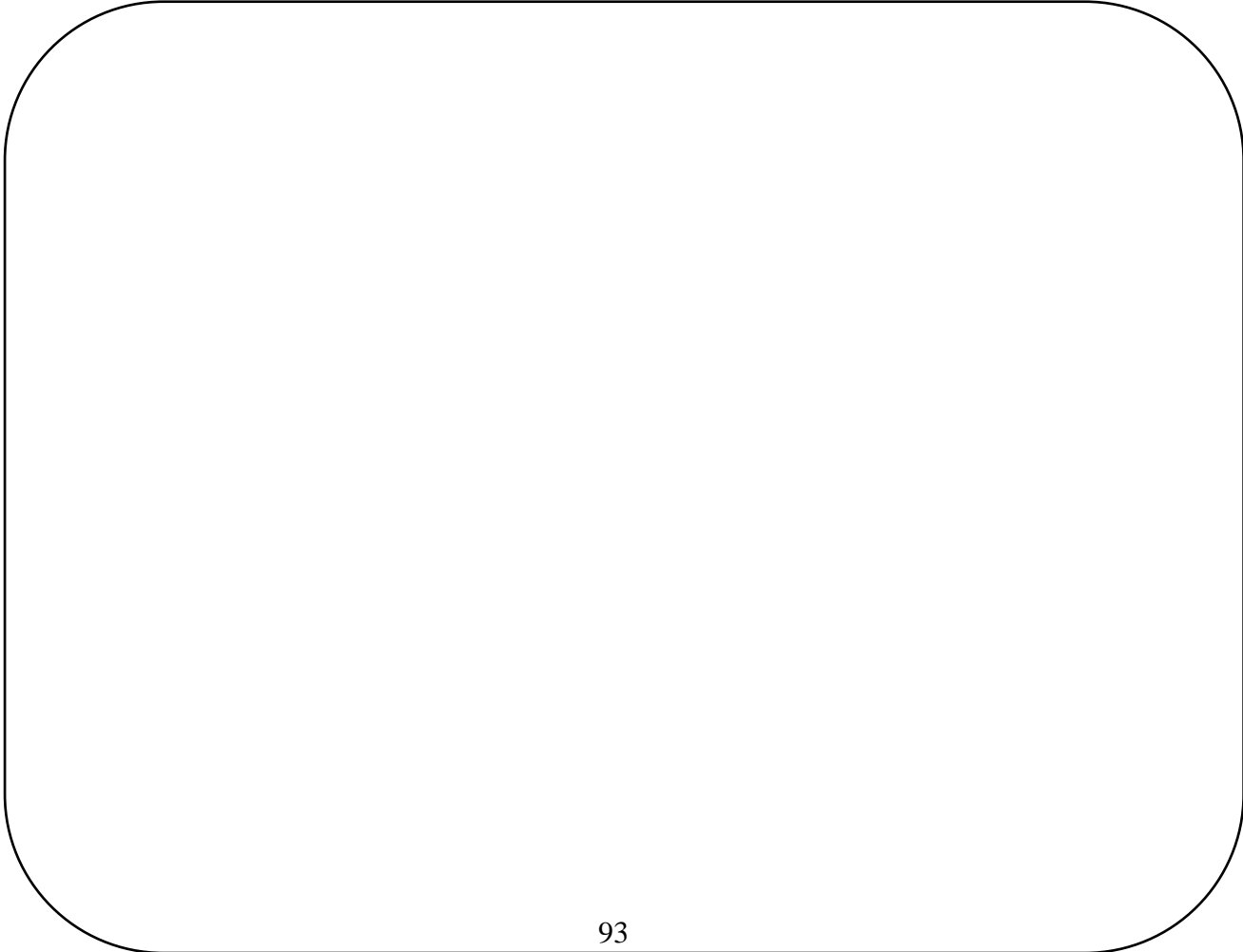
-
-
-

Відзначити джерела фінансування аптечних підприємств:

ЗАВДАННЯ № 2. У вигляді схеми представити структуру фінансово-кредитної системи:

ЗАВДАННЯ № 3. Схематично показати основні банківські операції та описати суть кожної:

ЗАВДАННЯ №4. Заповнити Заяву про відкриття поточного рахунку для аптеки (бланк 9.1).

Бланк 9.1

**ЗАЯВА
про відкриття поточного рахунку**

Назва банку _____

Назва клієнта банку, що відкриває рахунок, _____
(повна і точна назва
_____ *юридичної особи/ відокремленого підрозділу)*

Ідентифікаційний
код за ЄДРПОУ або
реєстраційний
(обліковий) номер
за ТРДПАУ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Просимо відкрити _____ рахунок у _____
(вид поточного рахунку) (вид валюти)

Із змістом Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах ознайомлені.

Вимоги цієї Інструкції для нас обов'язкові.

Керівник (посада) _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Головний бухгалтер _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

"__" _____ 20__ р. МП

Відмітки банку

Відкрити _____ рахунок _____ Документи на оформлення
(вид поточного рахунку) відкриття рахунку перевірів
дозволяю _____ (посада і підпис уповноваженої)

особи, на яку покладено обов'язок
відкривати рахунки клієнтів)

Керівник (підпис)

Дата відкриття рахунку "___" _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ № 5. Заповнити таблицю класифікації форм сучасного кредиту.

Таблиця 9.1

Зміст та види кредиту

КРЕДИТ – _____				
_____				
_____				
_____				
_____				
Комерційний	Банківський	Іпотечний	Державний	Міжнародний

ЗАВДАННЯ № 6. У вигляді таблиці подати Перелік документів, необхідних для отримання кредиту:

Таблиця 9.2

Для позичальника-юридичної особи	Для позичальника-фізичної особи-підприємця

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.
2. Постанова Правління НБУ № 148 від 29.12.2017 р.”Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні”
3. Постанова Правління НБУ № 22 від 21.01.2004 р.”Про затвердження Положення про безготівкові розрахунки в господарському обігу України”.
4. Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р. “Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку”.
5. Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. “Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Коренєва О. Г. Облік у банках : підручник / О. Г. Коренєва, Н. Г. Маслак, Н. Г. Слав’янська. – Суми : Університетська книга, 2015. – 668 с.
3. Стельмах В. С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд : монографія / В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2015. – 432 с.
4. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів : практикум / Н. М. Ваніна. – К. : ЦУЛ, 2014. – 176 с.
5. Волкова І. А. Бухгалтерський облік у банках : навч. посіб. / І. А. Волкова. – К. : ЦУЛ, 2011. – 520 с.
6. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / Г. П. Табачук. – К. : ЦУЛ, 2010. – 422 с.
7. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А. С. Немченко. – Винница: Нова книга, 2008. – С. 178 – 199.
8. Організація фармацевтичного забезпечення населення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, Г.Л. Панфілова, та ін.; За ред. А.С. Немченко. – Х.: Авіста-ВЛТ, 2007. – 488 с.
9. Терещук С.І., Новикевич А.М., Чухрай І.Л. Система бухгалтерського обліку в аптеках: /Навчальний посібник. - “Нова книга”, 2003. – С. 66 – 99.
10. <http://pro-u4ot.info/> Бібліотека бухгалтерс

Теоретичний матеріал

Основними інститутами фінансово-кредитної системи є банки.

Банк – економічний інститут, який акумулює грошові кошти, надає кредити, здійснює грошові розрахунки, випуск грошей (емісію), цінних паперів (банкнот, чеків, векселів) та ін.; здійснює посередництво у взаємних сплатах та розрахунках між державами, підприємствами, установами та окремими особами.

Центральний банк – емісійний, кредитний, розрахунковий і касовий центр держави. Володіє монополією на випуск в обігу банківських та скарбничих білетів, а також фінансово-контрольними функціями. В Україні центральним банком є Національний банк України. Головними завданнями НБУ є забезпечення стійкої грошової одиниці, регулювання, координація та контроль грошової кредитної політики.

Банки спеціального призначення — спеціалізовані кредитні установи різних типів:

- **іпотечний** — спеціалізується на видачі позик під заставу нерухомості;
- **споживацького кредиту** — функціонує за рахунок позик, отриманих у банках та видачі короткотермінових та середньотермінових позик на придбання довготермінових товарів;
- **ощадний** — залучає заощадження широких верств населення. Залишок вкладень ощадний банк застосовує для надання іпотечних позичок та придбання облігацій державних позик.

Комерційний банк – це фінансовий інститут, який приймає вклади та надає позики, тобто купує і продає гроші. Функції комерційних банків можна розділити на дві групи: **активні і пасивні**. **Пасивні операції** спрямовані на формування власного капіталу банку, залучених та емісійних коштів банку, тобто це кошти для проведення активних операцій. **Активні операції** банку спрямовані на розташування власних та залучених коштів з метою отримання прибутку. Так, **основними видами банківської д-ті** є: приймання вкладів; кредитування; розрахункове обслуговування; врахування векселів; інформаційно-консультаційне обслуговування; торгово-комісійна діяльність; трастові операції; лізинг; факторинг (банк авансує частину угоди, допомагає постачальнику скоріше отримати гроші за товар).

Кредит - позиковий капітал банку у грошовій формі та в банківських металах, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання. Для розвитку кредитних відносин необхідні **умови**: наявність об'єктів кредиту – грошових чи матеріальних цінностей, щодо яких може укладатися кредитна угода; наявність суб'єктів (учасників) кредитної угоди – кредитора та позичальника; наявність спільних інтересів суб'єктів кредитної угоди. **Кредитор** – один з учасників стосунків, котрий надає кредит і має право вимагати від боржника сплату боргу. Кредитором може бути держава, банк, підприємство, громадянин. **Позичальник** – одержувач позики; сторона в кредитній угоді, від якої інша сторона (кредитор) має право вимагати повернення грошей (майна) і сплати процента. Позичальником може бути держава, юридична особа, громадянин. Кредит може надаватися як у товарній, так і у грошовій формі. Кредит у **товарній формі (комерційний кредит)** надається продавцем покупцю у вигляді відстрочки платежу за реалізовані товари або надані послуги. Кредит у **грошовій формі** – це позиковий капітал, що надається кредитором позичальнику на принципах кредитування. Слід зазначити, що банківські кредити надаються виключно у грошовій формі. Кредитні взаємовідносини регламентуються на підставі кредитних договорів, що укладаються між кредитором і позичальником тільки в письмовій формі, які визначають взаємні зобов'язання та відповідальність сторін і не можуть змінюватися в односторонньому порядку. Для здійснення своєї діяльності аптечним закладам необхідно постійно поповнювати товарні запаси, підтримувати у працездатному стані та модернізувати обладнання, а також здійснювати інші витрати, які потребують залучення значних грошових коштів. Джерелом поповненням господарських засобів в першу чергу є власні кошти, які отримані у результаті

фінансової діяльності. Однією із проблем сучасних фармацевтичних компаній є нестача власних коштів для здійснення ефективної економічної діяльності. Вирішення даної проблеми можливо лише за умов залучення додаткових коштів, які отримують аптечні заклади у банках чи інших кредитних організаціях.

ТЕМА 10: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІН НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ. Одним з найбільш ефективних механізмів державного регулювання фармацевтичної діяльності є ціноутворення на ЛЗ. Основною метою державного регулювання системи цін на ЛЗ є забезпечення соціально-економічної доступності фармацевтичної допомоги, що надається населенню незалежно від матеріального статусу громадян у суспільстві. У сучасних умовах, враховуючи дефіцит державного фінансування фармацевтичної допомоги населенню та низький рівень доходів громадян країни, існуючий рівень цін на ЛЗ не забезпечує доступність ефективних ліків в Україні. Основними недоліками системи державного регулювання цін на ЛЗ в Україні є: недосконалість законодавчої та нормативної бази; невиконання операторами фармацевтичного ринку діючих законів та норм; велика кількість регулюючих переліків ЛЗ; неналежний контроль з боку держави за дотриманням законодавчих норм з боку фармацевтичних підприємств. Тому знання сучасних методик формування оптових та роздрібних цін на ліки, а також вміння визначати та групувати виробничі затрати з метою формування відпускних цін виробника є важливою задачею практичної діяльності майбутніх провізорів.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) чинне законодавство про ціноутворення у фармації;
- 2) основні завдання та методи державного регулювання системи цін на ЛЗ в Україні;
- 3) методики формування оптових та роздрібних цін на ліки;
- 4) характеристику регулюючих переліків ліків в Україні.

ВМІТИ:

- 1) класифікувати ціни на лікарські засоби;
- 2) класифікувати виробничі витрати;
- 3) визначати структуру оптової і роздрібною ціни ЛЗ промислового виробництва;
- 4) аналізувати матеріальні витрати для калькуляції собівартості ЛЗ промислового виробництва;
- 5) визначати середні оптові ціни на ЛЗ, коефіцієнти ліквідності ціни та цінової адекватності платоспроможності населення.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ:

Вивчити теоретичний матеріал до теми:

- 1) механізми і методи ціноутворення на ЛЗ в Україні;
- 2) національні регулюючі переліки ЛЗ;
- 3) концепція основних ЛЗ. Її значення у формуванні Національної лікарської політики;
- 4) методика формування оптових та роздрібних цін на медикаменти;
- 5) методика визначення та групування виробничих затрат.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1) які нормативно-правові документи регламентують ціноутворення на ЛЗ?
- 2) які Ви знаєте методи державного регулювання цін на ЛЗ?
- 3) охарактеризуйте основні методи державного регулювання цін на ЛЗ за кордоном;
- 4) класифікація цін на ЛЗ в умовах ринкової економіки. Назвіть особливості;
- 5) яка структура ціни реалізації на готові лікарські засоби?
- 6) охарактеризуйте фактори, які впливають на ціну ЛЗ;
- 7) фактор витрат (собівартість) в ціноутворенні на ЛЗ. Які його особливості?
- 8) фактор прибутку і податків в ціноутворенні на ЛЗ. Які його особливості?
- 9) фактор попиту і пропозиції в ціні і фактор якості в ціні на ЛЗ. Які їх особливості?
- 10) соціальні і міжнародні фактори в ціноутворенні на ЛЗ. Які їх особливості?
- 11) які Ви знаєте критерії віднесення ЛЗ до ОЛЗ: ВООЗівські, національні, країн ЄС?
- 12) охарактеризуйте основні регулюючі переліки ЛЗ в Україні;
- 13) які нормативно-правові документи регламентують кожен?

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформити і захистити протокол за наступними завданнями:

ЗАВДАННЯ № 1. Використовуючи літературні джерела, заповнити схеми (10.1, 10.2) класифікації та структури ціни на лікарські засоби в умовах ринкової економіки.

Схема 10.1

Класифікація цін на лікарські засоби

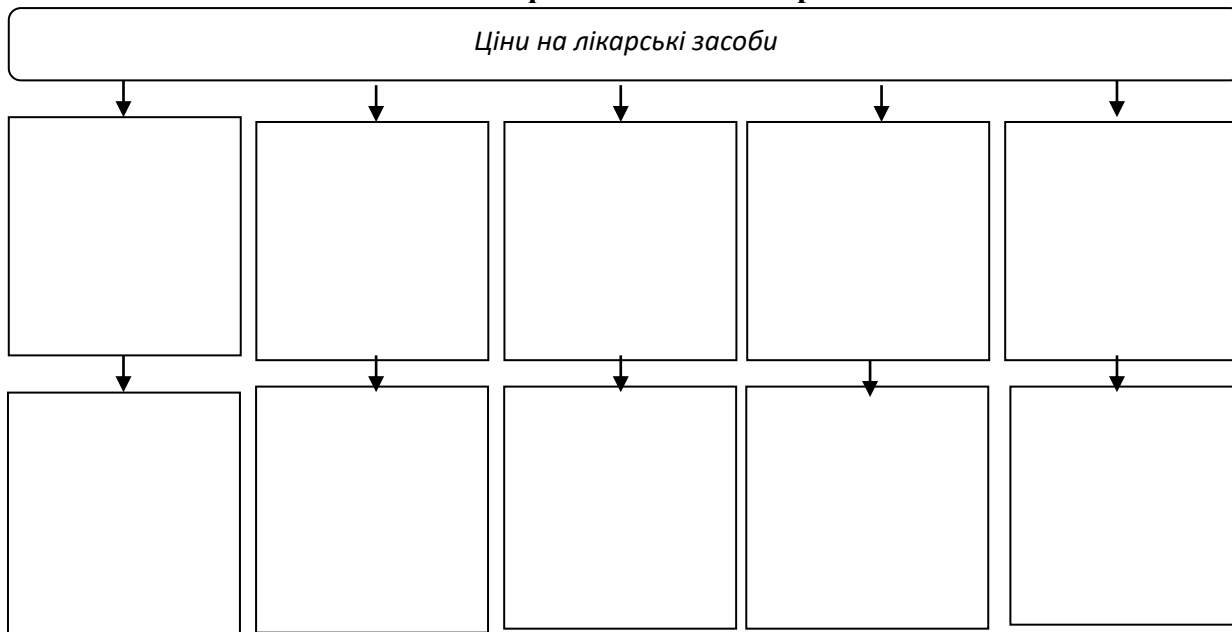
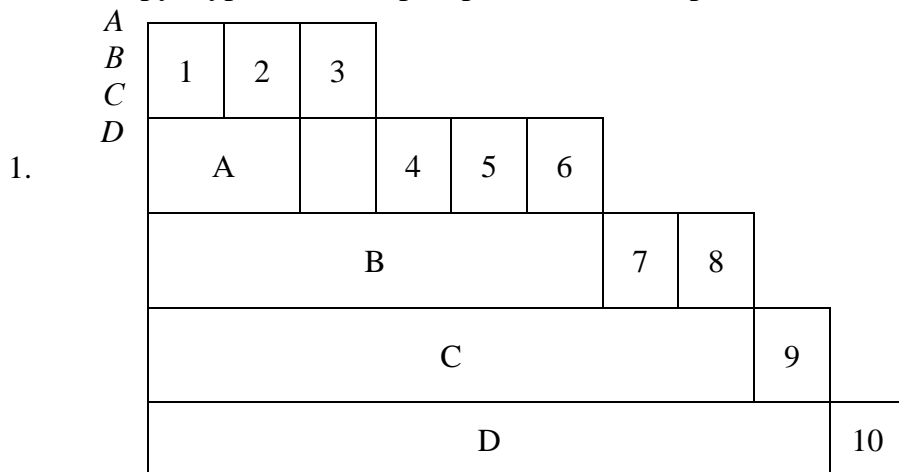

Схема 10.2

Структура оптової і роздрібної ціни лікарських засобів промислового виробництва

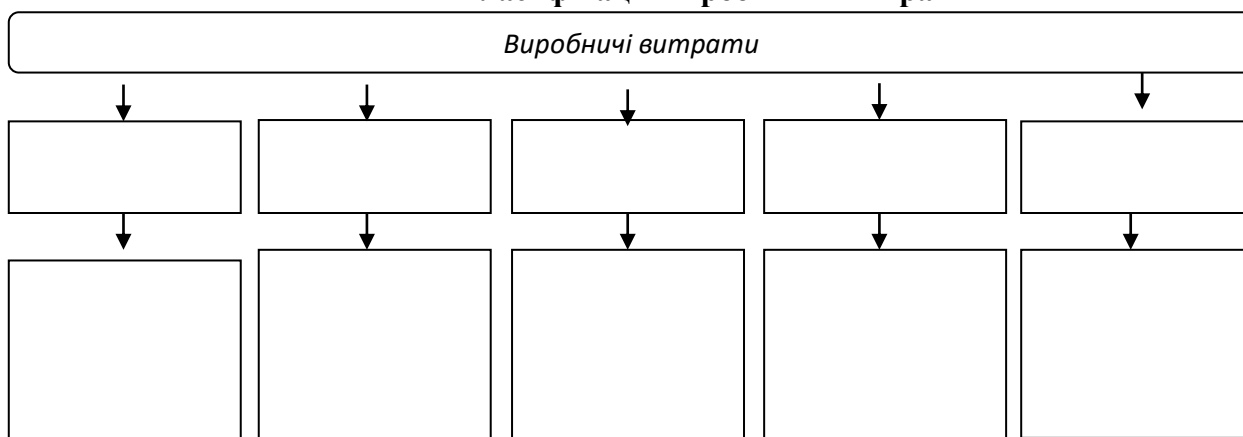

2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

ЗАВДАННЯ № 2.

- Прокласифікувати виробничі витрати з метою визначення виробничої собівартості як основи оптової ціни на ЛЗ. Заповнити схему 10.3.

Класифікація виробничих витрат

- Провести розшифрування матеріальних витрат та калькуляцію собівартості для визначення оптової ціни таблеток АНАЛЬГІНУ 0,5 г №10.

Аналіз матеріальних витрат для калькуляції собівартості таблеток анальгін 0,5 г №10

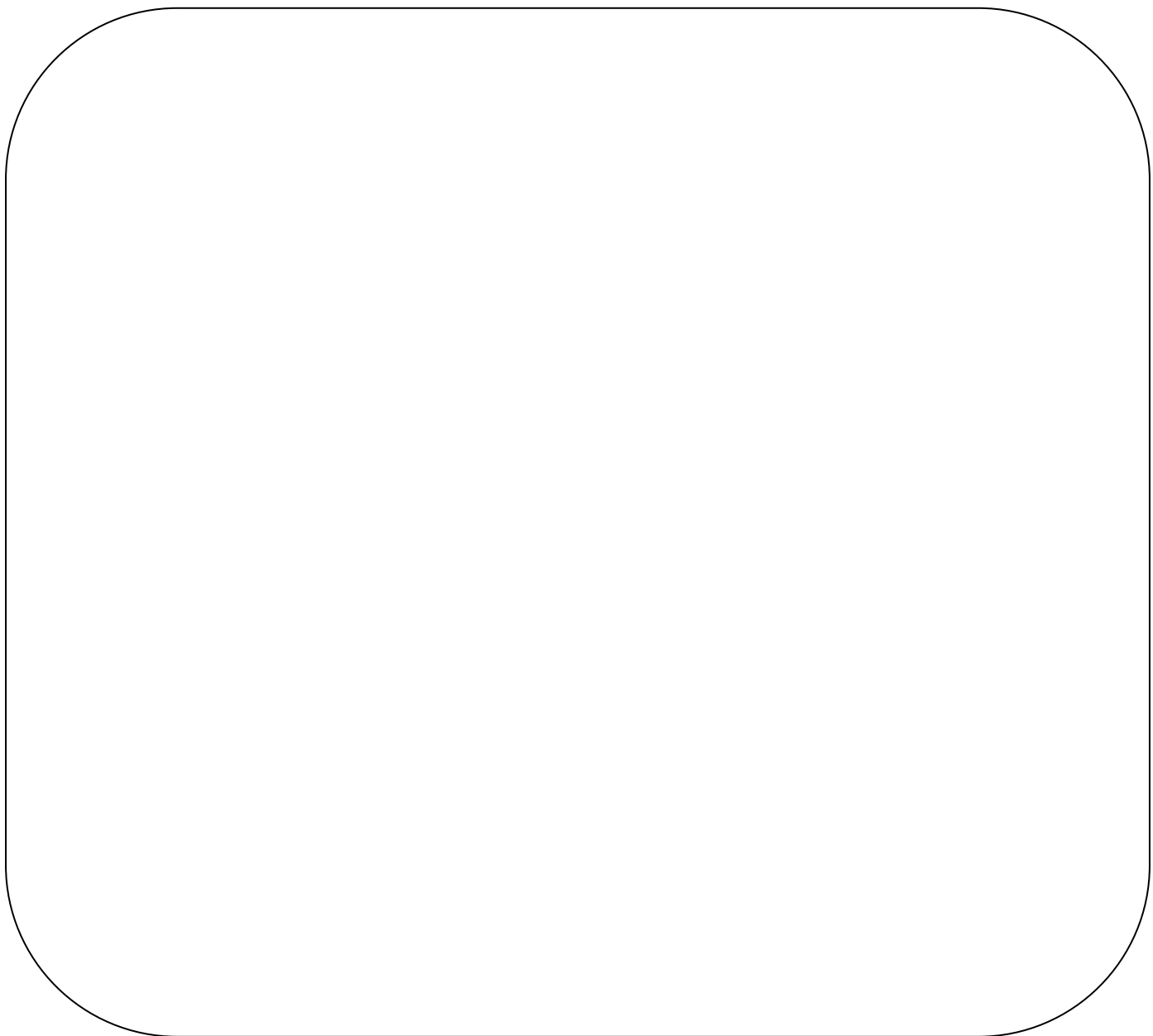
Найменування витрат	Од. вимір.	Норма витрат	Ціна за од	Сума, грн.
<i>Основні матеріали</i>				
Анальгін	кг			
Тальк	кг			
Кальцій стеариновокислий	кг			
Крохмал картопляний	кг			
Всього за статтю <i>Основні матеріали</i>				
<i>Допоміжні матеріали</i>				
Плівка поліетилцелофанова ПЦ-2	кг			
Папір для етикеток	кг			
Картон для коробок	кг			
Натрій карбоксиметилцелюлоза	кг			
Всього за статтю <i>Допоміжні матеріали</i>				

Аналіз калькуляції собівартості таблеток АНАЛЬГІНУ 0,5 г №10

№	Найменування статей витрат	Собівартість за тис. уп.	%
1	Основна сировина і матеріали		
2	Допоміжні матеріали		
3	Транспортно-заготівельні витрати		
4	Енергія на технологічні потреби		
5	Заробітна плата		
6	Нарахування соціального страхування		
7	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання		
8	Цехові витрати		
9	Загальнозаводські витрати		
10	Інші витрати		
	<i>Виробнича собівартість</i>		
	<i>Позавиробничі витрати</i>		
	<i>Повна собівартість</i>		
	<i>Прибуток (рентабельність)</i>		
	<i>Ціна оптова</i>		

Висновок: _____

ЗАВДАННЯ № 3. У вигляді схеми представити методи державного регулювання цін на лікарські засоби.

ЗАВДАННЯ № 4. Заповнити схеми структури роздрібної ціни на екстемпоральний ЛЗ

Схема 10.4

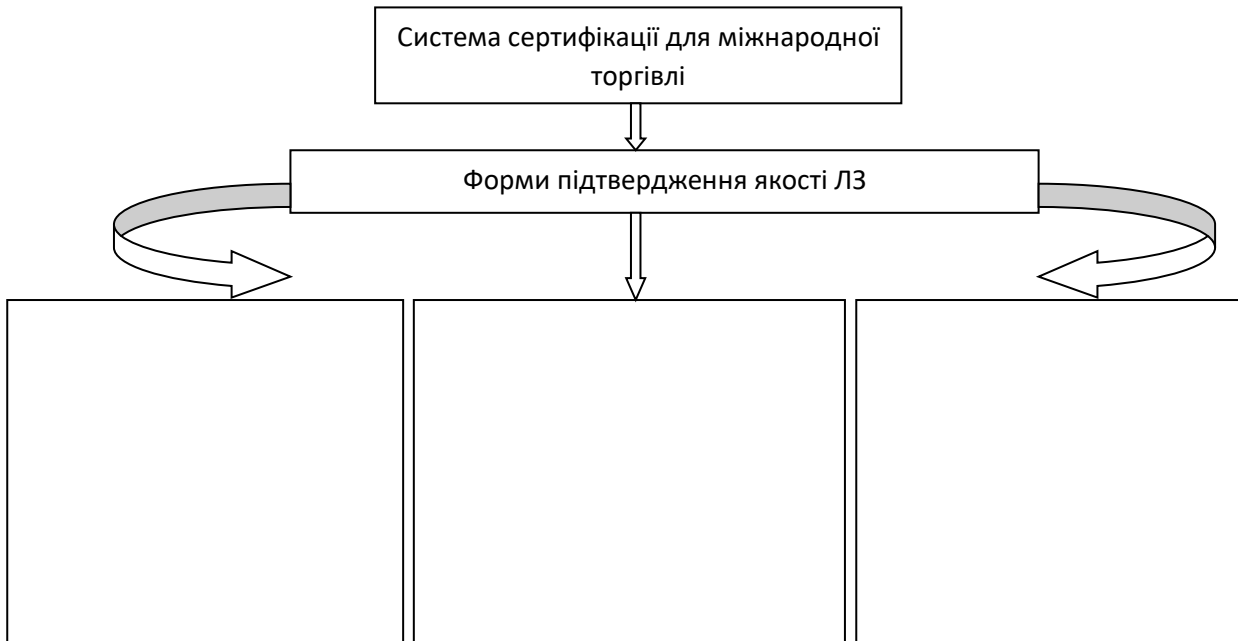

Сертифікація - _____
_____
_____

Основні положення Резолюції по застосуванню Системи сертифікації ВООЗ

-
-
-
-
-

Схема 10.5

ЗАВДАННЯ № 5. Перелічіть заходи щодо стабілізації цін на ЛЗ і медичні вироби відповідно до Закону України "Про ціни і ціноутворення" та Постанови КМУ № 955 від 17.10.2008р.

- 1) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
- 2) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
- 3) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України № 5007-17 від 21.06.2012 р. “Про ціни та ціноутворення” (із змінами та доповненнями).
2. Постанова КМ України № 333 від 25.03.2009 р. “Деякі питання стабілізації цін на ЛЗ і ВМП”.
3. Постанова КМ України № 955 від 17.10.2008 р. “ Про заходи щодо стабілізації цін на ЛЗ і ВМП”.
4. <http://www.apteka.ua/article/393206>
5. <http://www.apteka.ua/article/393210>
6. http://www.who.int/entity/medicines/publications/essentialmedicines/EssMedsList_15th-ru.pdf

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Немченко А.С., Косяченко К.Л., Немченко О.А. Ціноутворення на лікарські засоби: монографія (видання 2-ге, доповн. та перероб). – Х.: Вид-во ФОП Вировець А.П. Видавнича група “Апостроф”, 2012. – 304 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А. С. Немченко. – Винница: Нова книга, 2008. – С. 70 – 88.
4. Немченко А.С., Грицик А.Р., Федяк І.О. Дослідження вітчизняного ринку гепатотропних засобів. Повідомлення 1 // Ліки України. – 2008. – № 2. – С. 102 – 107.
5. Грицик А.Р., Федяк І.О. Дослідження вітчизняного ринку гепатотропних засобів. Повідомлення 2 // Ліки України. – 2008. – № 4. – С. 89 – 94.
6. Грицик А.Р., Федяк І.О. Аналіз цінових характеристик основних гепатотропних засобів. Повідомлення 3 // Ліки України. – 2008. – № 8. – С. 110 – 117.
7. Організація фармацевтичного забезпечення населення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, Г.Л. Панфілова, та ін.; За ред. А.С. Немченко. – Х.: Авіста-ВЛТ, 2007. – С. 77 – 83.

Теоретичний матеріал

Ціна є однією з найбільш складних економічних категорій. Для її правильного розуміння необхідно мати чітке уявлення про те, що лежить в її основі, які об'єктивні закони діють на процеси ціноутворення та рух цін.

Ціна – це грошовий вираз вартості товару. В умовах товарного виробництва та обігу продукти праці виробляються та реалізуються як товари.

Ціноутворення – процес формування цін на товари та послуги. **Функції ціни** характеризуються сукупністю загальних ознак, які об'єктивно притаманні їй як економічній категорії. Ці ознаки обумовлюють роль та місце цін в ринковому механізмі та їх вплив на соціально-економічні процеси у суспільстві.

Розподільна функція. Ціни виступають інструментом розподілу та перерозподілу національного доходу між регіонами, галузями економіки, підприємствами та організаціями різних форм власності, фондами накопичення й споживання, різними соціальними групами населення. Ця функція ціни пов'язана з відхиленням її від вартості за рахунок нарахувань податку на додану вартість, акцизу на певні групи товару або інших форми податкового характеру. За допомогою ціни перерозподіляється вартість, яка створюється між виробником та споживачем. Особливо характерно ця функція проявляється в цінах, які регулюються державою. Це певною мірою відноситься до лікарських засобів.

Облікова функція визначається змістом ціни як грошового виміру вартості, що забезпечує еквівалентність обміну. Ціна є економічним інструментом, який дозволяє організувати вартісний облік різних господарських процесів. В умовах ринкової економіки ціна може суттєво відрізнятись від витрат. Виробник зацікавлений у максимальному прибутку від продажу товару, а покупець – у мінімальній ціні покупки.

Конкуренція вимагає від виробника та продавця постійно контролювати витрати, порівнюючи їх з аналогічними показниками конкурентів. Ефективна діяльність в умовах особливо жорсткої конкуренції вимагає оптимізації (зниження) та підвищення якості товару. У зв'язку з цим облікова функція має виключно важливе значення у формуванні цінової та товарної політики, а також розробці системи маркетингу.

Функція збалансованого попиту та пропозиції. За рівнем цін, як правило, роблять висновок про наявність чи відсутність необхідних пропорцій у сферах виробництва та обігу. Ціни об'єктивно впливають на виробництво, змушуючи його підвищувати якість та розширювати асортимент товарів. Балансуючу функцію виконують усі види ринкових цін. Чим вище ціни й характерніші тенденції до їх зростання, тим менше товарів буде куплено споживачем, тобто знижується обсяг продажу товару. При зниженні ціни все йде у зворотному напрямку. Якщо на ринок надходить більше товарів, їх успішна реалізація можлива лише, як правило, при зниженні цін.

Під **пропозицією** зазвичай розуміють можливості виробництва, що мають вже місце, потенціал нарощування його потужностей по випуску товарів, що користуються підвищеним попитом на ринку. Пропозиція характеризується прямою залежністю між ціною та кількістю товарів, що випускаються й запропоновані до продажу. З підвищенням цін збільшується обсяг товарів, що випускаються, й навпаки. Балансуюча функція ціни виступає основним регулятором пропозиції товару.

Стимулююча функція ціни. Ця функція характеризується її впливом на виробництво та споживання різних товарів. Ціна стимулює виробництво через рівень прибутку. Як наслідок ціни сприяють або перешкоджають зростанню випуску або споживанню товарів.

За допомогою цін можна ефективно стимулювати науково-технічний прогрес, забезпечити економію витрат, покращити якість продукції, а також змінити структуру виробництва та споживання. Стимулювання забезпечується шляхом варіації рівня прибутку в ціні, надбавками, знижками з ціни.

За ступенем самостійності підприємства в ціноутворенні ціни (тарифи) можуть бути, згідно з Законом України «Про ціни та ціноутворення», фіксованими, регульованими та вільними.

ТЕМА 11: ОРГАНІЗАЦІЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Практичне заняття

АКТУАЛЬНІСТЬ: Вартість медичних послуг та фармацевтичної допомоги в різних країнах компенсується за різними моделями медичного страхування. Вітчизняна система охорони здоров'я переживає перехідний період щодо цього питання. Україна залишається єдиною європейською країною, де не запроваджено механізму реімбурсації (компенсації) амбулаторного споживання ЛЗ на загальнодержавному рівні. Реімбурсація – часткове відшкодування третьою стороною видатків на придбання населенням ЛЗ, котрою, як правило, виступає державний фонд. Видатки на реімбурсацію можуть також фінансуватися за рахунок бюджетних коштів, ресурсів позабюджетних фондів медичного страхування, зокрема добровільних тощо. Майже в усіх європейських країнах діють закони про обов'язкове медичне страхування, що дає змогу застосовувати ефективні механізми реімбурсації. Тому саме зараз актуальною стає страхова рецептура. Серед її переваг: кваліфікована медична допомога хворим, контроль витрат страхових фондів, забезпечення гарантованого товарообігу для аптек. Вищесказане визначає актуальність цієї теми для майбутньої практичної роботи провізора.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) основні типи моделей медичного страхування (бюджетно- страхова, державна, приватна);
- 2) нормативно-правову базу, що регулює обов'язкове та добровільне медичне страхування в Україні;
- 3) значення страхової рецептури.

ВМІТИ:

- 1) трактувати функції та принципи медичного страхування;
- 2) порівнювати різні типи моделей охорони здоров'я та медичного страхування;
- 3) пояснювати механізми відшкодування витрат лікарських засобів у системі охорони здоров'я та медичного страхування;
- 4) аналізувати ринок добровільного медичного страхування;
- 5) розрахувати вартість запропонованих схем лікування.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ:

Вивчити теоретичний матеріал до теми:

- 1) система медичного страхування як соціально-економічний гарант надання кваліфікованої медичної та фармацевтичної допомоги у повному обсязі;
- 2) принципи та функції медичного страхування як галузі страхової діяльності;
- 3) організація лікарського (фармацевтичного) забезпечення населення за умов медичного страхування в різних країнах світу;
- 4) механізми відшкодування витрат лікарських засобів у країнах ЄС та світу;
- 5) проблеми і перспективи становлення системи медичного страхування в Україні;
- 6) особливості фармацевтичного забезпечення й реімбурсації в умовах впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні;
- 7) характеристика ринку добровільного медичного страхування в Україні, його проблеми та перспективи розвитку;
- 8) нормативно-правові документи, які регламентують регулюючі переліки ЛЗ в Україні;
- 9) фармакоеконіміка як сучасна наука.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1) значення медичного страхування. Його види, проблеми становлення в Україні;
- 2) характеристика основних вітчизняних регулюючих переліків ЛЗ і ВМП;
- 3) страхові переліки: види і основні вимоги до ЛЗ, включених до страхових переліків;
- 4) фармацевтичні, фармакотерапевтичні і фармакоеконімічні основи страхової рецептури;
- 5) завдання, об'єкти дослідження, методологія фармакоеконіміки.

САМОСТІЙНА АУДИТОРНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ

Оформити і захистити протокол за наступними завданнями:

ЗАВДАННЯ № 1. Заповнити таблицю аналізу різних типів моделей систем охорони здоров'я та фармації у світі.

Таблиця 11.1

Аналіз різних типів моделей систем охорони здоров'я та фармації у світі

Бюджетно-страхова	Державна (бюджетна)	Приватна (ринкова)
1	2	3
<i>Країни, що її підтримують</i>		
<i>Характеристика моделі</i>		
<i>Регулювання цін на медичні та фармацевтичні послуги</i>		

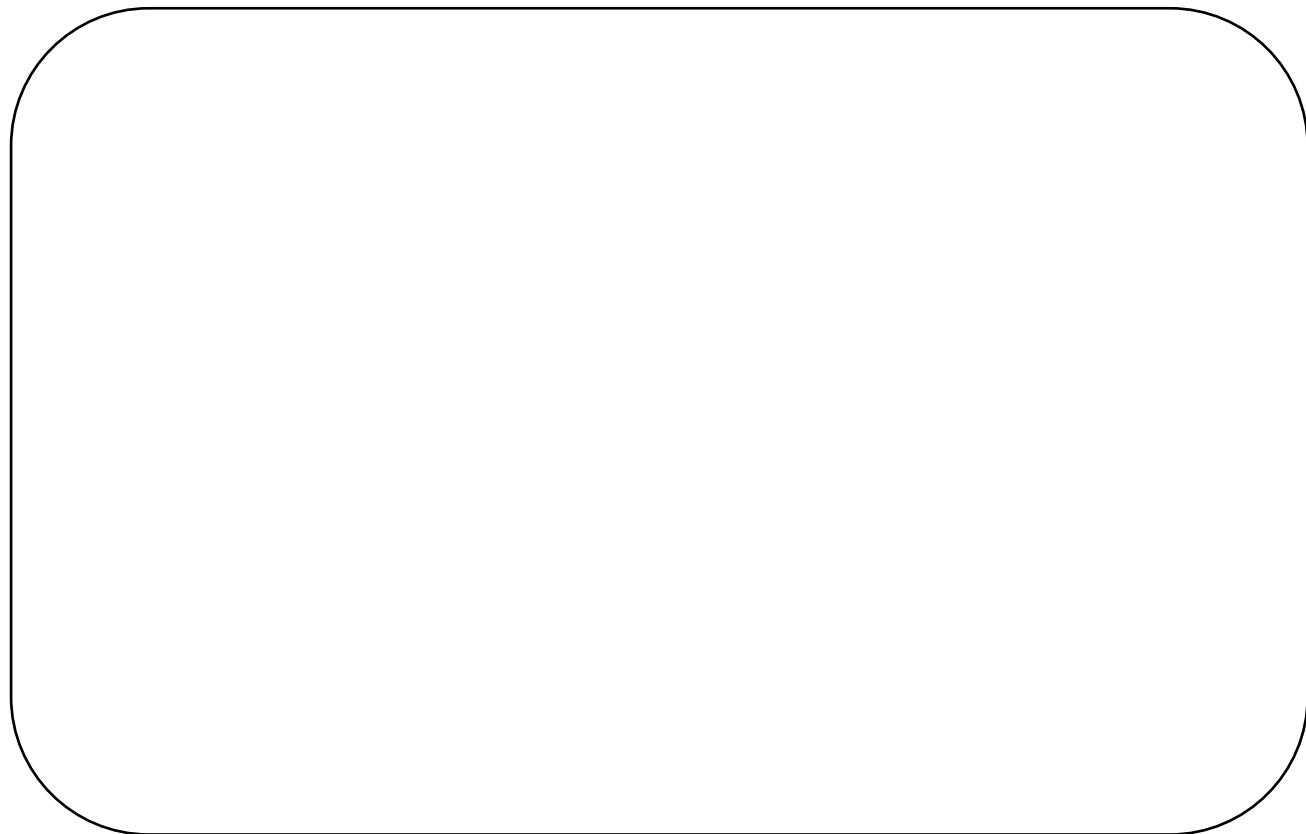
ЗАВДАННЯ № 2. Представити у вигляді схеми характеристику взаємодій суб'єктів системи медичного страхування.

ЗАВДАННЯ № 3. Охарактеризувати основний зміст медичного страхування за вказаною схемою.

Медичне страхування –		
<i>Об'єкти медичного страхування:</i> •	<i>Суб'єкти медичного страхування:</i> 1. 2. 3.	
Форма медичного страхування		
Функції медичного страхування як галузі страхової		
<i>Основні:</i>	<i>Додаткові:</i>	
Страховий тариф – _____ _____ _____		

ЗАВДАННЯ № 4. Схематично зобразити порядок виписування і відпуску ліків на безоплатних і пільгових засадах в Україні від лікаря, який має право виписувати пільгові та безкоштовні рецепти, до аптечного закладу, який здійснює їх відпуск та пацієнта, який їх отримує, в тому числі і відпуск ЛЗ за Урядовою програмою «Доступні ліки». Вказати всі документи, які супроводжують вказаний процес.

ЗАВДАННЯ № 5. Проведіть порівняльний аналіз систем обов'язкового та добровільного страхування. Заповніть таблицю 11.2.

Таблиця 11.2

Порівняльний аналіз систем обов'язкового та добровільного страхування

<i>Обов'язкове МС</i>	<i>Добровільне МС</i>

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Організація фармацевтичного забезпечення населення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, Г.Л. Панфілова, та ін.; За ред. А.С. Немченко. – Х.: Авіста-ВЛТ, 2007. – С. 294 – 349, 117 – 156.
3. Яковлева Л. В. Формулярная система — путь к повышению качества медицинской помощи // Провизор. – 2007. – № 16. – С. 3- 4.
4. Медичні стандарти первинної і вторинної медичної допомоги населенню/ Заг. Ред. Г. Рос, О.М.Новічкова, А.В.Степаненко, Д.В.Варивончик // NICARE.-К., 2006.- 238 с.
5. Немченко А. С., Жирова И. В., Котвицкая А. А. Актуальность внедрения формулярной системы в Украине // Провизор. - 2006. - № 1. - С. 6 – 8
6. Залиская О. Н., Парновский Б. Л. Фармакоэкономика: теоретические и практические направления исследований // Провизор. – 2000. - №13. – С.32 – 34
7. The patient in Focus — a strategy for pharmaceutical sector reform in newly independent states – Copenhagen: WHO EURO, 1998. – 145 p.
8. <http://www.eu-shc.com.ua/zhytomyr.html>
9. <http://www.formular.ru/all>
10. <http://www.likar.info/profi/articles/404.html>
11. <http://www.moz.gov.ua>
12. <http://www.refine.org.ua/pageid-4101-1.html>
13. <http://www.vz.kiev.ua/med/>
14. <http://www.who.int/medicines/publications/essentialmedicines/en/>
15. www.pharma-center.kiev.ua
16. <http://www.apteka.ua/article/393210>

Теоретичний матеріал

Для забезпечення доступності ЛЗ у країнах ЄС використовують різні цінові політики – тобто регулювання або процедури, що використовуються урядовими органами для встановлення або обмеження суми, сплаченої покупцем, або суми, отриманої продавцем.

Урядові органи країн Європи можуть контролювати ціни на різних рівнях: на рівні виробника, на рівні оптової торгівлі та на рівні аптеки.

Вісім країн не мають прямого контролю за цінами (Німеччина, Латвія, Данія, Фінляндія, Голландія, Польща, Швеція та Великобританія). На Кіпрі та Мальті використовується обмежений контроль за цінами на рівні виробника. На Мальті їх контролюють лише у державному секторі, а на Кіпрі – лише для вітчизняних препаратів.

У країнах, які здійснюють прямий контроль за цінами, найбільш поширена політика – державне регулювання. Ціни на ЛЗ встановлюються шляхом державного регулювання на основі регуляторної бази, яку складають відповідні нормативно-правові акти (закони або постанови). В Італії та Франції – це переговори між виробником та урядом щодо ціни. Інші країни ЄС використовують також державне регулювання, якщо переговори виявляються неефективними. Можливий також інший шлях, наприклад в Естонії державне регулювання цін на ліки – основна політика. Але переговори можуть також розпочатися після попереднього рішення за результатами державного регулювання цін, якщо виробник препаратів не може покрити свої витрати ціною встановленою вказаним рішенням. У більшості європейських країн контроль за цінами застосовується для ЛЗ, вартість яких відшкодовується. У п'яти країнах ця політика застосовується для усіх ЛЗ (н-д, у Греції).

Дуже поширена процедура ціноутворення – це зовнішнє референтне ціноутворення (ЗРЦ). Це порівняння ціни всередині країни з ціною різних країн-порівняння (країн-референтів) для визначення референтної ціни з метою встановлення ціни на препарат у даній країні.

Кожна країна ЄС має свою власну методологію для розрахунку референтної ціни на препарат. Деякі країни беруть найнижчу ціну з групи (Іспанія та Угорщина), інші беруть середню (Австрія та Нідерланди), а також є країни, які поєднують середню та найнижчу ціни (Словаччина та Болгарія). Більшість Європейських країн застосовують ЗРЦ для ціни виробника для ЛЗ, вартість яких відшкодовується та /або для рецептурних ЛЗ.

П'ять країн ЄС не застосовують регулювання оптової націнки (Данія, Фінляндія, Голландія, Швеція та В. Британія). Кіпр та Мальта мають оптові націнки лише у приватному секторі (на Кіпрі націнки на оптову реалізацію застосовуються лише для ЛЗ вітчизняного виробництва). Якщо націнка на оптову реалізацію не застосовується, можливо встановлення націнки за домовленістю між виробником та оптовою компанією як, наприклад, у Фінляндії та Швеції. Роздрібні націнки аптек регулюються в усіх країнах ЄС, однак різною мірою. У більшості європейських країн схеми роздрібних націнок охоплюють усі ЛЗ, у той час як у деяких країнах, наприклад Румунії та Німеччині, вони застосовуються лише для окремих груп ЛЗ (рецептурних). У деяких країнах (наприклад, Латвії) є різні націнки для різних видів ЛЗ. Регресивні націнки більш поширені, ніж лінійні. На рівні аптеки шість країн використовують фіксовані внески або оплату за послугу (Голландія, Словенія, Ірландія, Швеція та В.Британія). Швеція використовує фіксовані внески лише для генериків.

Окрім зовнішнього ціноутворення, існує також внутрішнє реферування ціни – це **система референтної ціни (СРЦ)**. Ця система зазвичай застосовується не лише як процедура ціноутворення, а й, навіть частіше, з метою відшкодування (реімбурсації) вартості. У СРЦ взаємозамінні ЛЗ групуються у референтні групи. Для кожної референтної групи встановлюється максимальна ціна, референтна ціна, яка є основою для реімбурсації. Застраховані пацієнти повинні сплачувати різницю між встановленою референтною ціною (плюс, якщо потрібно, співвиплати за референтною ціною) та фактичною роздрібною ціною на ЛЗ, що входить до СРЦ. СРЦ діє у 20 з 27 країн-членів ЄС. Майже усі країни ЄС обирають найнижчу ціну з групи як референтну ціну.

Не всі виплати сплачуються страховиком або третьою стороною, наприклад, соціальним страхуванням. Іноді пацієнти повинні доплачувати навіть за ЛЗ, вартість яких реімбурсується. Ці виплати називаються *виплати «з кишені»*. Існують різні доплати:

- фіксовані доплати – це фіксована сума грошей, яку пацієнт повинен заплатити. Наприклад, за кожен рецептурний ЛЗ, який йому надається (плата за рецепт);

- відсоток доплати – результат різних рівнів реімбурсації для ЛЗ. Пацієнт повинен доплатити, наприклад, інші 40%, якщо відшкодуються 60%;
- франшизи (передплата) – складаються з фіксованої суми, яку пацієнт повинен сплатити до того як кошти будуть повністю або частково відшкодовані. Ці виплати мають місце у системах реімбурсації, наприклад у Данії та Швеції);
- інші доплати – це виплати через СРЦ. У 20 країнах, у яких є СРЦ, пацієнти повинні доплачувати за ціну ЛЗ понад встановлену референтну ціну. Сума цієї оплати – це різниця між роздрібною ціною та сумою реімбурсації.

Найбільш поширений вид виплат «з кишені» у європейських країнах – це відсоткова доплата. Вона застосовується у 21 країні з 27 країн ЄС; лише Австрія, Ірландія, Мальта, Нідерланди, Італія та В.Британія не мають її. У 10 європейських країнах застосовуються «плата за рецепт». Більшість цих країн встановлюють фіксовану плату за виписаний ЛЗ від 0,5 євро (Франція) до 8,54 євро (В.Британія). Деякі країни (наприклад, Фінляндія, Польща) мають «плату за рецепт» лише для окремих категорій ЛЗ, що підлягають реімбурсації. Іншим прикладом фіксованих доплат є Естонія, де встановлена специфічна ставка реімбурсації – усі кошти понад встановлену суму – 12,78 євро – повинен сплатити пацієнт. Франшизи рідко використовуються у європейських країнах (Данія та Швеція).

На цей час Україна залишилася чи не єдиною країною в світі, де відсутнє обов'язкове медичне страхування та [реімбурсація](#) вартості фармацевтичної допомоги вартості ЛЗ хворим

З 01.04.2017 р. діє Урядова програма «Доступні ліки» – це урядова програма забезпечення кожного громадянина України необхідними ЛЗ, які покращать якість його життя, зможуть запобігти виникненню ускладнень та передчасної смертності. Програма «Доступні ліки» надає можливість кожному українцю отримати БЕЗКОШТОВНО або з незначною доплатою ліки за трьома категоріями: 1. серцево-судинні захворювання 2. бронхіальна астма 3. діабет 2 типу. Перелік ЛЗ, що беруть участь у програмі «Доступні ліки», можна знайти у Реєстрі лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, на сайті Міністерства охорони здоров'я <http://www.moz.gov.ua>

До програми входять МНН (діюча речовина): **Серцево-судинні захворювання:** Амідарон (Amiodarone) Амлодипін (Amlodipine), Атенолол (Atenolol) Верапаміл (Verapamil) Гідрохлортіазид (Hydrochlorothiazide) Спіронолактон (Spironolactone) Фуросемід (Furosemide) Дигоксин (Digoxin) Еналаприл (Enalapril) Ізосорбїду динітрат (Isosorbide dinitrate) Карведілол (Carvedilol) Клопідогрель (Clopidogrel) Метопролол (Metoprolol) Нітрогліцерин (Glyceryl trinitrate) Симвастатин (Simvastatin) Бісопролол (Bisoprolol) **Бронхіальна астма:** Беклометазон (Beclometasone) Будесонід (Budesonide) Сальбутамол (Salbutamol) **Діабет II типу:** Метформін (Metformin) Гліклазид (Gliclazide).

Реєстр ЛЗ, вартість яких підлягає відшкодуванню (далі Реєстр) – це перелік із 21 МНН, які входять до програми «Доступні ліки» і включає в тому числі інформацію про: • міжнародну непатентовану назву • торгівельні назви • форму випуску • сила дії (дозування) • виробника • оптово-відпускну ціну дози за упаковку, грн. Міністерство охорони здоров'я порівняло ціни на аналогічні МНН у 5 сусідніх країнах України – Польщі, Словаччині, Угорщині, Чехії та Латвії. На основі середньої ціни за добову дозу ЛЗ в цих 5 країнах, уряд встановив граничну ціну на ЛЗ в Україні, а також ціну, яку повністю відшкодує держава.

Найважливіша класифікаційна ознака у страхуванні — форма проведення. За цією ознакою страхування поділяється на добровільне й обов'язкове. страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Згідно ЗК «Про страхування» № 85/96-ВР07.03.96р.:

Стаття 2. Страховики

Страховиками, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України, є:

фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України "Про господарські товариства", з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності; зареєстровані Уповноваженим органом відповідно до цього Закону та законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності

Стаття 3. Страхувальники

Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України. Страхувальники можуть укладати із страховиками договори про страхування третіх осіб (застрахованих осіб) лише за їх згодою, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Застраховані особи можуть набувати прав і обов'язків страхувальника згідно з договором страхування.

Стаття 5. Форми страхування

Страхування може бути добровільним або обов'язковим.

Обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом.

Стаття 6. Добровільне страхування та його види

Добровільне страхування - це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови і порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог цього Закону. Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства.

Види добровільного страхування, на які видається ліцензія, визначаються згідно з прийнятими страховиком правилами (умовами) страхування, зареєстрованими Уповноваженим органом.

Видами добровільного страхування можуть бути:

- 1) страхування життя;
- 2) страхування від нещасних випадків;
- 3) медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- 4) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- 5) страхування залізничного транспорту;
- 6) страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- 7) страхування повітряного транспорту;
- 8) страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту);
- 9) страхування вантажів та багажу (вантажобагажу);
- 10) страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- 11) страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 цієї статті);
- 12) страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 13) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 14) страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 15) страхування відповідальності перед третіми особами (іншої, ніж передбачена пунктами 12-14 цієї статті);

- 16) страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту);
- 17) страхування інвестицій;
- 18) страхування фінансових ризиків;
- 19) страхування судових витрат;
- 20) страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій;
- 21) страхування медичних витрат;
- 21-1) страхування цивільно-правової відповідальності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) за шкоду, яку може бути завдано зв'язку з виконанням його обов'язків
- 21-2) страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання ними волонтерської допомоги;
- 22) страхування сільськогосподарської продукції;
- 23) інші види добровільного страхування.

Стаття 7. Види обов'язкового страхування

В Україні здійснюються такі види обов'язкового страхування:

- 1) медичне страхування;
- 2) особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків;
- 3) особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд);
- 4) страхування спортсменів вищих категорій;
- 5) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини;
- 6) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;
- 7) авіаційне страхування цивільної авіації;
- 8) страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
- 9) страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- 9-1) страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання, що надає послуги із транспортування та/або зберігання транспортних засобів у разі тимчасового затримання транспортних засобів, за шкоду, яка може бути заподіяна транспортному засобу при здійсненні його транспортування та/або зберігання;
- 10) страхування засобів водного транспорту;
- 19) страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб;

Та інші.

ТЕМА 12: МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ З РОЗДІЛУ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ФАРМАЦІЇ

АКТУАЛЬНІСТЬ. Вивчити ази бухгалтерського обліку та досягти інтерпретації економічного аналізу результатів господарської діяльності аптечних закладів можливо не стільки після засвоєння певного об'єму знань, але й насамперед необхідно самостійно ставити питання та знаходити шляхи їх теоретичного і практичного розв'язання. І тільки за умов, що моделюють практичну діяльність, студент зможе активно оволодіти знаннями і практичними навичками, без яких неможлива робота майбутнього провізора.

Для визначення фінансового результату діяльності підприємства за звітній період необхідно порівняти доходи звітного періоду і витрати на одержання цих доходів. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу. Важливим показником товарного забезпечення продажу є товарні запаси, які в активах займають основне місце (50-75%). Для ефективної роботи на підприємствах повинні формуватися оптимальні товарні запаси, щоб виключити затоварювання і недотоварювання. Для цього майбутньому провізору-організатору необхідно вміти аналізувати і обґрунтовувати товарні запаси, а також складати звіти про фінансово-господарську діяльність аптеки та вміти аналізувати фінансовий стан підприємства.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) розрахунки та планування товарообігу, торговельних накладень, рецептури аптеки;
- 2) розрахунки оборотних засобів та надходження товару;
- 3) аналіз та планування показників витрат аптеки;
- 4) економічні розрахунки та аналіз фінансових результатів діяльності аптек;
- 5) аналіз структури цін на лікарські засоби екстемпорального виготовлення та промислового виробництва;
- 6) розрахунки оподаткованого прибутку та суми податку;
- 7) аналіз фінансового стану підприємств фармацевтичної галузі на підставі даних управлінського обліку та фінансової звітності;
- 8) аналіз ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності фармацевтичних підприємств;
- 9) оформлення робочої аудиторської документації (договір на проведення аудиту, аудиторський висновок).

ВМІТИ:

- 1) характеризувати основні економічні показники діяльності аптеки.
- 2) застосовувати методи економічного аналізу.
- 3) аналізувати рецептуру та товарообіг аптеки.
- 4) розраховувати норматив товарних запасів.
- 5) класифікувати витрати за різними критеріями.
- 6) аналізувати та планувати витрати обігу.
- 7) визначати фінансові результати діяльності.
- 8) розраховувати прибуток та рентабельність діяльності підприємства.
- 9) визначати точку беззбитковості підприємства.
- 10) планувати основні економічні показники діяльності аптек.
- 11) трактувати функції та принципи медичного страхування.
- 12) порівнювати різні типи моделей охорони здоров'я та медичного страхування.
- 13) пояснювати механізми відшкодування витрат лікарських засобів у системі охорони здоров'я та медичного страхування.
- 14) аналізувати ринок добровільного медичного страхування.
- 15) аналізувати фінансовий стан підприємства на підставі даних фінансової звітності.

- 16) скласти порівняльний аналітичний баланс.
- 17) розрахувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності).
- 18) використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми).
- 19) організувати проведення аудиторської перевірки.
- 20) укласти договір на проведення аудиту.
- 21) пояснювати загальну методику проведення аудиторської перевірки.
- 22) документально оформляти результати аудиту.
- 23) пояснювати механізми державного регулювання фармацевтичної діяльності.
- 24) формувати роздрібні ціни на готові ЛЗ і ВМП.
- 25) визначати тарифи за виготовлення ліків у аптеці.
- 26) трактувати основні принципи оподаткування в Україні.
- 27) класифікувати податки та збори за різними критеріями.
- 28) пояснювати методику розрахунку податку на прибуток підприємств.
- 29) використовувати методики розрахунку податку з доходу фізичних осіб, обов'язкових внесків до фондів загальнодержавного соціального страхування.
- 30) пояснювати основні принципи кредитування аптек.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Фармаекономіка – визначення, метод та предмет дослідження.

1. Основні економічні показники діяльності аптек, їх стисла характеристика.
2. Економічне значення товарообігу, його структура.
3. Роздрібний товарообіг, визначення, структура, його аналіз та планування.
4. Оптовий товарообіг аптеки, його характеристика, аналіз та прогнозування.
5. Товарні запаси аптеки: характеристика, призначення, чинники, які впливають на їх величину.
6. Норматив товарних запасів аптеки, його призначення та методики розрахунків.
7. Методика аналізу та планування надходження товарів до аптеки.
8. Торгові накладення: характеристика та чинники, що впливають на їх розмір.
9. Витрати аптек (фармацевтичних фірм), класифікація, відображення у обліку.
10. Значення витрат як економічного показника діяльності аптек (фармацевтичних фірм).
11. Прибуток та рентабельність аптеки – характеристика, чинники, що визначають їх розмір.
12. Система ціноутворення на лікарські засоби як міжнародна проблема. Підходи до формування цін на лікарські засоби за кордоном.
13. Система цін на медикаменти: завдання, функції та вимоги. Види цін. Порядок державного регулювання цін на лікарські засоби.
14. Ціноутворення на лікарські засоби: методика розрахунку торгової націнки на готові лікарські засоби та вироби медичного призначення.
15. Види та структура цін на медикаменти промислового та аптечного виробництва.
16. Особливості ціноутворення на ліки індивідуального виготовлення. Сутність та значення тарифів.
17. Система оподаткування: поняття, призначення.
18. Класифікація податків та зборів (обов'язкових платежів). Особливості оподаткування аптечних підприємств.
19. Поняття валових доходів та валових витрат у системі оподаткування. Методика розрахунку податку на прибуток аптечного підприємства.
20. Система податкових пільг: сутність та завдання.
21. Податок на прибуток підприємства: податкова база, податкова ставка. Визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню.
22. Банківське кредитування: основні принципи, види кредитів, їх призначення.
23. Основні способи погашення банківської заборгованості.

24. Економічний аналіз: методи, джерела інформації для проведення аналізу.
25. Фінансова звітність підприємств. Вимоги до звітності.
26. Аналіз даних балансу аптечного підприємства.
27. Аудиторська діяльність в Україні. Організація проведення аудиторської перевірки.
28. Документальне оформлення результатів аудиту.
29. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності. Основні фінансові коефіцієнти.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку у фармації: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О.П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 416 с. – (Національний підручник)
2. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. – 272 с. – (Національний підручник)
3. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2015. – 572 с.
4. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2015. – 315 с.
5. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.
6. Коренєва О. Г. Облік у банках : підручник / О. Г. Коренєва, Н. Г. Маслак, Н. Г. Слав'янська. – Суми : Університетська книга, 2015. – 668 с.
7. Стельмах В. С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд : монографія / В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2015. – 432 с.
8. Виноградова М. О. Аудит : навчальний посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.
9. Бурковська А. В. Маркетинговий аудит : навч. посіб. / А. В. Бурковська. – К. : ЦУЛ, 2014. – 208 с.
10. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.
11. Верига Ю. А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2014. – 264 с.
12. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів : практикум / Н. М. Ваніна. – К. : ЦУЛ, 2014. – 176 с.

Додаткова:

1. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / І. Б. Садовська. – К. : ЦУЛ, 2013. – 688 с.
2. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : Термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2012. – 292 с.
3. Волкова І. А. Бухгалтерський облік у банках : навч. посіб. / І. А. Волкова. – К. : ЦУЛ, 2011. – 520 с.
4. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. / Є. Ю. Шара. – К. : ЦУЛ, 2011. – 422 с.
5. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / Г. П. Табачук. – К. : ЦУЛ, 2010. – 422 с.
6. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації / За ред. проф. Б.П. Громовика та доц. С.І. Терещук. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2009 р. – 816 с.
7. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.
8. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. –Київ: Вид-во „Центр навчальної літератури”, 2006. – 659 с.

9. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Рибалко Л.В. В 21 Податки, збори, платежі. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 352 с.
10. Лень В.С., Гливенко В.В. Звітність підприємства: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 612 с.
11. Податкова система: Підручник. – За загальною редакцією С.М.Онисько. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець В.М.Піча, 2006. – 336 с.
12. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
13. Терещук С І., Новикевич А. М., Чухрай І. Л. Система бухгалтерського обліку в аптеках. Навчальний посібник. - Вінниця: Нова книга, 2003. - 280 с.
14. Бухгалтерський облік в Україні. Навчальний посібник. Нормат.-практ. матеріали / за ред. Р. Л. Хом'яка. - Л., 2003. - 817 с.
15. Васюта-Беркут О.І. Теорія бухгалтерського обліку : Навч. Посіб./О.І. Васюта-Беркут, Г.Ф.Шепітко, Н.О. Ромашевська; За заг. ред. В.Б. Захожая. – стереотип – К.МАУП, 2003.- 176 с.: іл. – Бібліогр.: с. 170.
16. Бухгалтерський облік в торгівлі: Підр. для ВНЗ. -Мін. освіти і науки України / за ред. Ф. Ф. Бутинця. - Житомир, 2002. - 576 с.
17. Голов С.Ф., Костюченко В.М.Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. - К.: Лібра, 2001. - 840 с.
18. Матвеева В. Аптечные учреждения: особенности организации и учета. -Харьков: Фактор, 2000. - 260 с.

Нормативні документи:

1. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 р. №996-ХІУ.
2. Наказ Міністерства фінансів України № 69 від 11.08.1994 р., “Про інструкцію щодо інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків”.
3. Наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. „Про затвердження Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 9 „Запаси”.
4. Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. „Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування”.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 1

ТЕМА: ПРЕДМЕТ, ОБ'ЄКТИ, МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФАРМАЕКОНОМІКИ. МОДЕЛІ ФАРМАЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я РЕЗУЛЬТАТІВ ФАРМАЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

АКТУАЛЬНІСТЬ: В умовах адаптації вітчизняної фармації до міжнародних норм і стандартів набула значного розвитку нова інтегральна наука – фармаекономіка, яка суміщає знання економіки та інших галузей науки (медицини, соціології, психології, математики, маркетингу та ін.) і досліджує вплив різних факторів на рівень надання фармацевтичної допомоги населенню і стану фармацевтичної галузі в цілому.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) Терміни, що використовуються у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку;
- 2) Структуру роздрібної реалізації лікарських засобів в аптеках;
- 3) Кореспонденцію бухгалтерських рахунків з документального видатку товару і його реалізації;
- 4) Мету бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- 5) Принципи підготовки фінансової звітності.

ВМІТИ:

- 1) характеризувати основні економічні показники діяльності аптеки;
- 2) застосовувати методи економічного аналізу;
- 3) аналізувати рецептуру та товарообіг аптеки;
- 4) розраховувати норматив товарних запасів;
- 5) класифікувати витрати за різними критеріями;
- 6) аналізувати та планувати витрати обігу;
- 7) визначати фінансові результати діяльності.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ:

- 1) фармаекономіка як інтегральна наука;
- 2) передумови виникнення фармаекономіки як самостійної науки;
- 3) роль та місце фармаекономіки у системі наукового знання;
- 4) предмет, об'єкти, методи досліджень фармаекономіки;
- 5) принципи та механізми фармаекономічних досліджень та впровадження їх результатів у практику охорони здоров'я;
- 6) поняття макро- та мікроекономіки;
- 7) характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм.

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ.
2. Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р. „Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2015. – 572 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 2

ТЕМА: ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

АКТУАЛЬНІСТЬ: Бухгалтерський облік повинен надати повну, достовірну інформацію про доходи, витрати, прибутки (збитки) підприємства за звітний період. Така інформація є основою для аналізу і прийняття управлінських рішень. Тому в сучасних умовах роботи власники, завідувачі, директори, економісти, менеджери аптек повинні знати принципи організації та ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності, розуміти економічний стан аптеки і економічний зміст балансу, щоб кваліфіковано оцінити фінансовий стан аптеки, перспективи розвитку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) номенклатуру бухгалтерських документів з обліку реалізації та порядок їх складання. Облік інших витрат товарів;
- 2) витрати аптечних підприємств, визначення, класифікація. Витрати, які включаються до собівартості реалізованої продукції;
- 3) методики розрахунку витрат;
- 4) фактори, які впливають на величину витрат, способи їх зменшення;
- 5) порядок обліку витрат у рахунках бухгалтерського обліку.

ВМІТИ:

- 1) вести облік роздрібної та оптової реалізації у відповідних документах і рахунках бухгалтерського обліку;
- 2) складати бухгалтерські проводки для проведених господарських операцій;
- 3) класифікувати витрати, відображувати їх на рахунках бухгалтерського обліку;
- 4) здійснювати аналіз результатів фінансово-господарської діяльності;
- 5) складати баланс.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ:

- 1) господарські операції, які ідентифікуються як дохід;
- 2) відображення доходів у фінансовій звітності;
- 3) види витрат, їх документальне оформлення та відображення у звітності і у бухгалтерських рахунках;
- 4) рахунки, сальдо яких списується на «Фінансові результати»;
- 5) сальдо яких рахунків не списується на фінансові результати?

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ.
2. Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. «Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування».
3. Наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. "Про затвердження Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси"
4. Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р. „Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац.. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 3

ТЕМА: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ АУДИТУ.

АУДИТ В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ. ПОДАТКОВИЙ АУДИТ: МЕТА, СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

АКТУАЛЬНІСТЬ: Із ефективністю виробничо-господарської діяльності підприємства пов'язана його фінансова стабільність. Однак необхідно зазначити, що стійкість того чи іншого підприємства не завжди є наслідком недостатньої ефективності його діяльності. У хиткому стані може опинитися й ефективно функціонуюче підприємство. Криза може бути результатом недостатньо високого рівня менеджменту, прояву впливу яких-небудь несприятливих факторів.

В Україні, як і в інших країнах світу, діє відповідним чином організована система господарського контролю, яка включає в себе ревізію, аудит та різні форми перевірок.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) міжнародні стандарти аудиту;
- 2) мету, сутність, особливості проведення податкового аудиту;
- 3) класифікацію чинників, які характеризують фінансову стійкість підприємства;
- 4) про аудиторську діяльність в Україні;
- 5) переваги та недоліки проведення аудиту фінансової діяльності.

ВМІТИ:

- 1) робити аналіз фінансової стійкості підприємства;
- 2) планувати процес перевірки фінансової діяльності аптеки;
- 3) оформлювати робочу аудиторську документацію (договір на проведення аудиту, аудиторський висновок).

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ:

- 1) етапи перевірки фінансової звітності;
- 2) формальна та аналітична перевірка звітності;
- 3) перевірка правильності складання звітності;
- 4) етапи планування аудиту;
- 5) аудит процесів діяльності аптечних закладів;
- 6) перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними Головної книги, облікових регістрів та первинних документів;
- 7) податковий аудит: мета, сутність, особливості проведення;
- 8) перевірка повноти та своєчасності сплати платежів та зборів до бюджету, правильності складання відповідної документації;
- 9) оцінка можливості банкрутства та підстави для порушення справи про банкрутство.

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ.
2. Закон України N 140-V від 14.09.2006 “Про аудиторську діяльність”
3. Закон України 2343-12 № від 14.05.92 р. “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац.. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред.. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Виноградова М. О. Аудит : навчальний посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 4

ТЕМА: СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ, В ТОМУ ЧИСЛІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

АКТУАЛЬНІСТЬ: Важливою та ефективною складовою державного регулювання економіки є податкове регулювання, яке передбачає цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин засобами та інструментами економічних відносин. Тому знання і початкові навички подання податкової звітності є необхідними майбутнім підприємцям та менеджерам фармацевтичної галузі, оскільки за протермінування чи нездачу податкових документів передбачаються значні штрафні санкції.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) роль та функції податків у суспільстві;
- 2) класифікацію податків;
- 3) особливості оподаткування юридичних та фізичних осіб;
- 4) порядок оподаткування прибутку аптек (фармацевтичних фірм);
- 5) характеристику непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний збір);
- 6) податкові пільги як важливий механізм державного регулювання економіки та соціальної сфери.

ВМІТИ:

- 1) характеризувати податки як соціально-економічну категорію;
- 2) класифікувати податки та збори (обов'язкові платежі) за різними критеріями;
- 3) визначати суму прибутку, що підлягає оподаткуванню.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ:

- 1) податкова система України. Законодавчо-нормативна база оподаткування;
- 2) загальнодержавні та місцеві податки. Прямі й непрямі податки;
- 3) елементи податків (суб'єкт та об'єкт, джерело податку, податкова ставка);
- 4) податкова звітність: форми документів, порядок оформлення та подання;
- 5) податок з доходу фізичних осіб: податкова база, податкова ставка;
- 6) податки у системі соціального страхування;
- 7) особливості визначення ПДВ при реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення у аптеках, фармацевтичних фірмах;
- 8) спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва.

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Податковий кодекс України.
2. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац.. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред.. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.
3. Верига Ю. А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2014. – 264 с.
4. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. / Є. Ю. Шара. – К. : ЦУЛ, 2011. – 422 с.
5. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 5

ТЕМА: ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ КРЕДИТУВАННЯ

АКТУАЛЬНІСТЬ: Кредитування - процес складний та багатогранний і в умовах переходу до ринкової економіки набуває нових й ефективних шляхів застосування і розвитку. У даний час кредитні операції носять рівноправний і добровільний характер і обидві сторони (кредитор і позичальник) виконують активну роль щодо своїх обов'язків і прав, які закріплюються між ними. Посередницька діяльність комерційних банків на фінансових ринках, яка складається з виявлення тимчасово вільних коштів вкладників, залучення в банк і надання їх у вигляді кредитів особам, що мають потребу в позикових коштах, приносить реальну користь усьому суспільству.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) основні правові, фінансові та економічні принципи кредитування;
- 2) класифікацію банківських кредитів;
- 3) різновиди принципів кредитування;
- 4) методи банківського фінансування кредитування капітальних вкладень;
- 5) порядок відкриття фінансування капіталовкладень.

ВМІТИ:

- 1) Оформити документи для отримання банківського кредиту для формування обігового капіталу аптеки.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ:

- 1) загальні принципи кредитування і класифікація кредитів;
- 2) методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками аптек;
- 3) лізингові та селенгові операції як форма організації кредитно-фінансових відносин;
- 4) економічна сутність та механізм здійснення факторингових операцій;
- 5) економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок в кредитуванні аптечних підприємств;
- 6) інші послуги комерційних банків на аптечному ринку.

НОРМАТИВНА БАЗА:

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Коренева О. Г. Облік у банках : підручник / О. Г. Коренева, Н. Г. Маслак, Н. Г. Слав'янська. – Суми : Університетська книга, 2015. – 668 с.
3. Стельмах В. С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд : монографія / В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2015. – 432 с.
4. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / Г. П. Табачук. – К. : ЦУЛ, 2010. – 422 с.
5. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 6

ТЕМА: ОСНОВНІ МЕТОДИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ. МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ТА ТАРИФІВ. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ЛІКІВ ДЛЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

АКТУАЛЬНІСТЬ: В Україні забезпечення населення і лікувально-профілактичних та інших закладів лікарськими засобами та виробами медичного призначення провадиться в основному через аптеки та їх структурні підрозділи. Тому, враховуючи фізичну доступність ЛЗ і ВМП в Україні, важливим є забезпечення економічної доступності ліків. А це, у свою чергу напряму залежить від формування цін на ЛЗ. Тому вивчення цієї тематики є важливим для майбутнього фахівця.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ

ЗНАТИ:

- 1) шляхи вдосконалення роботи, перспективи розвитку інтернет-аптек;
- 2) формулу ширини розвитку аптечної мережі;
- 3) порядок ціноутворення на лікарські засоби;
- 4) перелік вітчизняних та імпортованих ЛЗ і ВМП, ціни на які підлягають державному регулюванню;
- 5) порядок застосування економічних та фінансових (штрафних) санкцій органами державного контролю за цінами.

ВМІТИ:

- 1) зареєструвати поступлення товару;
- 2) формувати роздрібні ціни на товарний асортимент аптеки;
- 3) позначати роздрібні ціни на ЛЗ;
- 4) зареєструвати виробничі операції, які збільшують-зменшують залишок товару;
- 5) проводити кореспонденцію бухгалтерських рахунків з обліку надходження товару.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМИ

- 1) фармацевтичне ціноутворення як національна та міжнародна проблема;
- 2) поняття вартості та ціни на ліки. Види цін, їх функції;
- 3) основні принципи фармацевтичного ціноутворення в Україні, ЄС, СНД та інших країнах світу;
- 4) механізми державного регулювання цін та тарифів;
- 5) аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення;
- 6) моніторинг цін.

НОРМАТИВНА БАЗА

1. Постанова КМУ №333 від 25.03.2009 р. “Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення”.
2. Постанова КМУ №955 від 17.10.2008 р. “Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації : нац.. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Назаркіна та ін. ; за ред.. А.С. Немченко. - Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. - 272 с. - (Національний підручник).
2. Немченко А.С., Косяченко К.Л., Немченко О.А. Ціноутворення на лікарські засоби: монографія (видання 2-ге, доповн. та перероб). – Х.: Вид-во ФОП Вировець А.П. Видавнича група “Апостроф”, 2012. – 304 с.
3. Основы экономики и системы учета в фармации: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. А.С. Немченко / Перевод с украинского языка. – Винница: НОВА КНИГА, 2008. – 480 с.

«Основи економіки у фармації»

1. Завідувачу представлено на підпис фінансову звітність аптеки за 201X рік. Назвати складові частини фінансової звітності згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку:

- A.* Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал
- B. Баланс, Звіт про фінансові результати
- C. Звіт про власний капітал, баланс
- D. Баланс, Звіт про прибутки і збитки, Звіт про власний капітал, Звіт про рух грошових коштів
- E. Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про фінансово-майновий стан, пояснювальна записка

2. Бухгалтер аптеки (юридична особа), яка працює на єдиному податку, оформляє звітність за I-й квартал. Назвати складові фінансової звітності:

- A.* Баланс, Звіт про фінансові результати
- B. Звіт про власний капітал, баланс
- C. Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про власний капітал, Звіт про рух грошових коштів
- D. Баланс, Звіт про прибутки і збитки, Звіт про зміни у власному капіталі, Звіт про рух грошових коштів
- E. Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про фінансово-майновий стан, пояснювальна записка

3. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку „Баланс” визначено зміст та форму балансу. Згідно з ним величина активу аптеки завжди:

- A.* Дорівнює сумі зобов'язань і власного капіталу
- B. Дорівнює сумі власного капіталу і необоротних активів
- C. Дорівнює сумі обігових коштів
- D. Більша суми зобов'язань і власного капіталу
- E. Менша суми зобов'язань і власного капіталу

4. В кінці кварталу аптека представляє свою звітність. Вкажіть, до якого виду

обліку відноситься складений товарний звіт аптеки?

- A.* Управлінський
- B. Бухгалтерський
- C. Фінансовий
- D. Статистичний
- E. Податковий

5. Завідувач аптеки спілкується зі студентами під час заліку з практики стосовно основних положень бухгалтерського обліку. Вказати на неправильне твердження:

- A.* Кредити банку відносяться до власних засобів
- B. Товар є складовою частиною обігових коштів
- C. Кредити банку відносяться до зобов'язань
- D. Грошові кошти є складовою частиною активу
- E. Основні засоби відносяться до необоротних активів

6. На рахунок аптеки в банк надійшло 4 тис. грн. від дебітора А. Дана операція буде відображена у складі:

- A.* Операційної діяльності
- B. Інвестиційної діяльності
- C. Фінансової діяльності
- D. Надзвичайної діяльності
- E. Позапланової діяльності

7. З першого січня 2000 року набрав чинності закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, який надав юридичної сили національним стандартам. Серед нових визначень сформульоване наступне - "частина в активах підприємств, що залишається після вирахування його зобов'язань". Якому терміну відповідає дане формулювання?

- A.* Власний капітал
- B. Актив
- C. Витрати
- D. Доходи
- E. Зобов'язання

8. Під час службової наради виникло питання щодо фінансового стану аптеки, а саме суми боргів. В якому документі

зовнішньої фінансової звітності наводиться дана інформація?

- A.* Баланс, сума III і IV розділів Пасиву
- B. Баланс, сума Пасиву
- C. Баланс, сума Активу
- D. Баланс, сума I розділу Пасиву
- E. Звіт про фінансові результати

9. ТзОв „ Аптека № 10” з правом роздрібною реалізацією готових лікарських препаратів протягом звітного періоду здійснювала операції з придбання товару з 20 гуртовими фармацевтичними фірмами. В перших числах місяця отримано товар від фірми на суму 5 тис.грн. на умовах відтермінування оплати на 20 банківських днів. Які зміни в балансі викличе дана господарська операція?

- A.* Збільшення активу і пасиву
- B. Зменшення активу і пасиву
- C. Тільки в активі
- D. Тільки в пасиві
- E. Збільшення в активі, зменшення в пасиві

10. Завідувач аптекою проводить аналіз фінансового стану аптеки на кінець року за даними зовнішньої фінансової звітності "Баланс". Яку інформацію можна отримати із II і III розділів активу балансу?

- A.* Суму обігових коштів
- B. Суму господарських засобів
- C. Суму власного капіталу
- D. Суму джерел утворення засобів
- E. Суму зобов'язань

11. Звітність аптек передбачає складання різних звітів за певний період діяльності. Який період установлений для складання підсумкової фінансової звітності підприємства згідно з законодавством?

- A.* Календарний рік
- B. Квартал
- C. Місяць
- D. Декада
- E. Тиждень

12. Баланс є однією зі складових фінансової звітності підприємства. Як

називається права частина таблиці балансу?

- A.* Пасив
- B. Актив
- C. Дебет
- D. Кредит
- E. Сальдо

13. В бухгалтерському обліку для відображення руху товарно-матеріальних цінностей, коштів і господарських процесів використовують наступні вимірники:

- A.* Натуральні, грошові, трудові
- B. Грошові
- C. Прості і складні
- D. Трудові
- E. Статистичні

14. Рахунки, які призначені для ведення обліку і контролю за джерелами утворення господарських засобів, називаються:

- A.* Пасивними
- B. Активними
- C. Активно-пасивними
- D. Банківськими
- E. Аналітичними

15. Спосіб економічного групування та відображення у грошовому виразі на певну дату активів (засобів) та пасивів (джерел) – це:

- A.* Бухгалтерський баланс
- B. Звіт про рух грошей
- C. Товарний звіт
- D. Місячний звіт
- E. Звіт про фінансові результати

16. Для складання зовнішньої бухгалтерської звітності виводяться залишки на синтетичних рахунках. Вкажіть місце запису суми всіх дебетових залишків активних рахунків:

- A.* Підсумок активу балансу
- B. Перший розділ активу балансу
- C. Другий розділ активу балансу
- D. Перший розділ пасиву балансу
- E. Четвертий розділ пасиву балансу

17. В Україні прийнято цифрове позначення рахунків бухгалтерського обліку згідно з класами. Які об'єкти обліку відображаються на рахунках 7-го класу?

- A.* Доходи і результати діяльності
- B. Засоби підприємства
- C. Витрати за елементами
- D. Власний капітал
- E. Джерела утворення засобів підприємства

18. Аптечні заклади в бухгалтерському обліку діяльності використовують синтетичні рахунки дев'яти класів. Які об'єкти обліку відображаються на рахунках 4-го-6-го класів?

- A.* Джерела утворення господарських засобів
- B. Засоби підприємства
- C. Витрати за елементами
- D. Матеріальні витрати
- E. Доходи і результати діяльності

19. Кожне функціонуюче підприємство володіє власним капіталом. Вкажіть його складову частину, розмір якої не може бути нижче встановленої законодавством суми:

- A.* Статутний капітал
- B. Додатковий капітал
- C. Резервний капітал
- D. Вилучений капітал
- E. Нерозподілений прибуток

20. Директор аптеки вивчає матеріали фінансової звітності. Вкажіть, яке з наведених тверджень неправильне:

- A.* Кредити банку є складовою власного капіталу аптеки
- B. Додатковий капітал є складовою власного капіталу аптеки
- C. Резервний капітал є складовою власного капіталу аптеки
- D. Нерозподілений прибуток є складовою власного капіталу аптеки
- E. Статутний капітал є складовою власного капіталу аптеки

21. Звітна форма „Баланс” складається з двох частин - активу та пасиву. Назвіть тільки пасивні статті балансу:

- A.* Кредит банку, кредиторська заборгованість
- B. Статутний капітал, основні засоби
- C. Дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів
- D. Основні засоби, дебіторська заборгованість
- E. Нерозподілений прибуток, нематеріальні активи

22. Вкажіть господарську операцію, здійснену аптекою, що викликає зменшення активу і пасиву балансу:

- A.* Виплата заробітної плати
- B. Утримання із заробітної плати прибуткового податку
- C. Реалізація товару за готівку
- D. Надходження в касу аптеки готівки з банку
- E. Отримання товарно-матеріальних цінностей (рахунки не оплачені)

23. Вкажіть господарську операцію, здійснену аптекою, що викличе зміни тільки в активі балансу:

- A.* Надходження в касу аптеки готівки з банку
- B. Отримання товарно-матеріальних цінностей (рахунки не оплачені)
- C. Реалізація товару за готівку
- D. Утримання із заробітної плати прибуткового податку
- E. Виплата заробітної плати

24. Вкажіть господарську операцію, здійснену аптекою, що викличе зміни тільки в пасиві балансу:

- A.* Утримання із заробітної плати прибуткового податку (ПДФО)
- B. Отримання товарно-матеріальних цінностей (рахунки не оплачені)
- C. Реалізація товару за готівку
- D. Надходження в касу аптеки готівки з банку
- E. Виплата заробітної плати

25. Вкажіть господарську операцію, здійснену аптекою, що викликає збільшення активу і пасиву балансу:

- A.* Отримання товарно-матеріальних цінностей (рахунки не оплачені)

- В. Утримання із заробітної плати прибуткового податку
- С. Реалізація товару за готівку
- Д. Надходження в касу аптеки готівки з банку
- Е. Виплата заробітної плати

26. Вкажіть бухгалтерський рахунок, залишки в якому завжди записують по дебету:
- А.* Рахунок в банку
  - В. Фінансовий результат від основної діяльності
  - С. Розрахунки з бюджетом
  - Д. Розрахунки з постачальниками за товар
  - Е. Дохід від реалізації

27. Вкажіть бухгалтерський рахунок, залишки в якому завжди записують по кредиту:
- А.* Власний капітал
  - В. Розрахунки з постачальниками за товар
  - С. Фінансовий результат від основної діяльності
  - Д. Товар
  - Е. Рахунок в банку

28. Бухгалтер аптеки проводить реєстрацію господарських операцій. Яка операція знаходить своє відображення по дебету рахунку “Товар”?
- А.* Сумма товару, що надійшов
  - В. Роздрібна реалізація товару
  - С. Оптова реалізація товару
  - Д. Списання товару на госппотреби
  - Е. Списання товару на надання долікарської допомоги

29. Бухгалтер проводить реєстрацію господарських операцій аптеки. Яка операція відображається по кредиту рахунку “Каса”?
- А.* Виплата заробітної плати
  - В. Виручка аптеки
  - С. Виручка дрібно-роздрібною мережі
  - Д. Поступлення грошей на зарплату
  - Е. Повернення грошей підзвітною особою

30. Звітна форма “Баланс” складається з

двох частин – активу та пасиву. Назвіть тільки статті пасиву балансу:

- А.* Кредит банку
- В. Основні засоби
- С. Товари
- Д. Грошові кошти
- Е. Нематеріальні активи

31. Відповідно до Плану рахунків охарактеризуйте рахунок, за дебетом якого відображається надходження товару в аптеку, за кредитом – його вибуття:

- А.* Активний рахунок 282 “Товари в торгівлі”
- В. Пасивний рахунок 66 “Розрахунки з оплати праці”
- С. Пасивний рахунок 40 “Статутний капітал”
- Д. Пасивний рахунок 63 “Розрахунки з постачальниками”
- Е. Пасивний рахунок 60 “Короткострокові позики”

32. Бухгалтер визначає фінансовий результат господарської діяльності аптеки. Що буде відображено по кредиту рахунку 791 „Результат основної діяльності”?

- А.* Чистий дохід (виручка від реалізації)
- В. Собівартість реалізованих товарів
- С. Адміністративні витрати
- Д. Витрати на збут
- Е. Податок на прибуток

33. Студенти-практиканти запитують у головного бухгалтера аптеки про облікування у бухгалтерських рахунках Прав на знаки для товарів і послуг. Його правильна відповідь повинна бути для їх обліку використовується синтетичний рахунок першого порядку:

- А.* Нематеріальні активи”
- В. „Основні засоби”
- С. „Малоцінні та відкозношувані предмети”
- Д. „Товари”
- Е. „Виробничі запаси”

34. Механізм дії подвійного запису полягає в одночасному і взаємопов’язаному відображенні кожної господарської операції в дебеті одного

рахунку і в кредиті іншого в однакових сумах. Як називається такий взаємозв'язок рахунків?

- A.*Кореспонденція рахунків
- B. Інвентаризація
- C. Калькуляція
- D. Балансове узагальнення
- E. Документація

35. Господарську операцію щодо перетворення одного виду майна підприємства в інше бухгалтер відобразить у бухгалтерських рахунках:

- A.* Тільки на активних
- B. Тільки на пасивних
- C. На активно-пасивних
- D. Спочатку на активному, а потім на пасивному

36. Щоб здійснити будь-яку бухгалтерську проводку потрібно знати, що механізм подвійного запису полягає в одночасному і взаємопов'язаному відображенні кожної операції:

- A.*В дебеті одного рахунку і в кредиті іншого в однакових сумах
- B. В дебеті рахунків в однакових сумах
- C. В кредиті рахунків в однакових сумах
- D. В дебеті рахунків порівну (по ? суми)
- E. В дебеті та кредиті одного й того ж рахунку в однакових чи різних сумах

37. Відомо, що кожна господарська операція змінює баланс підприємства. Скільки можливих типів змін у балансі можуть викликати господарські операції:

- A.*Чотири
- B. Три
- C. Дві
- D. Один
- E. П'ять

38. Сальдо балансових рахунків відповідає сумам, які відображуються у статтях Балансу. Такі рахунки формують розділи активу та пасиву Балансу. На підставі даних яких класів рахунків Плану рахунків заповнюються розділи активу Балансу:

- A.* 1 - 3
- B. 4,5,6

- C. 7,8
- D. 1-6
- E. 1-8

39. Сальдо балансових рахунків відповідає сумам, які відображуються у статтях Балансу. Такі рахунки формують розділи активу та пасиву Балансу. На підставі даних яких класів рахунків Плану рахунків заповнюються розділи пасиву Балансу:

- A.*4,5,6
- B. 1-6
- C. 7,8
- D. 1-3
- E. 1-8

40. При складанні Балансу розподіляються дані бухгалтерського обліку на господарські засоби та джерела їх утворення. Виберіть складові пасиву балансу:

- A.*Прибуток, кредити банків, кредитори
- B. Транспорт, інвентар, товар, тара
- C. Гроші
- D. Будинки
- E. Дебіторська заборгованість

41. При складанні Балансу розподіляються дані бухгалтерського обліку на господарські засоби та джерела їх утворення. Виберіть складові активу балансу:

- A.*Гроші, товар
- B. Прибуток
- C. Кредити банку
- D. Кредитори
- E. Статутний капітал

42. Звітність аптек є квартальною та річною. У якій із форм фінансової звітності відображається сума дебіторської заборгованості аптеки за відпущені лікувально-профілактичним закладам лікарські засоби?

- A.* У балансі ф 1
- B. У звіті про фінансові результати ф 2
- C. У звіті про фінансові результати ф 2м
- D. У звіті про власний капітал ф 3
- E. У пасиві балансу ф 1

43. В які інстанції аптечна установа подає

звітність?

А.* До бухгалтерії аптек, до вищої установи, місцевих фінансових органів за підпорядкованістю

В. В бухгалтерію ЦРА

С. До вищої установи і до бухгалтерії аптек

Д. В місцеві фінансові органи, вищу інстанцію

Е. В бухгалтерію ЦМА

44. За формою бухгалтерський баланс–таблиця, яка складається з двох частин: ліва–актив, а права–пасив. Вказати на невірну облікову формулу бухгалтерського балансу:

А.* Прибуток=Об’єм реалізації–витрати

В. Активи=Зобов’язання+Власний капітал

С. Зобов’язання=Активи–Власний капітал

Д. Власний капітал=Активи–Зобов’язання

Е. Прибуток=Доходи–витрати

45. За матеріалами звітності оцінюється ефективність роботи аптек. Оцінку змін вартості, складу та структури основного капіталу дають на основі:

А.* I розділу активу

В. I розділу пасиву

С. II розділу активу+III розділу активу

Д. IV розділу пасиву

Е. I розділу пасиву+IV розділу пасиву

46. Одним із звітних документів аптеки є Баланс (ф1), який складається з активу і пасиву. Вкажіть, які зміни у пасиві, оцінюються позитивно:

А.* Зростання власного капіталу

В. Зниження доходів майбутніх періодів

С. Зростання кредиторської заборгованості

Д. Зниження прибутку

Е. Зростання дебіторської заборгованості

47. Баланс (ф1) є обов’язковою звітною формою аптеки. Вкажіть статті пасиву, зростання яких оцінюються негативно:

А.* Кредиторська заборгованість

В. Власний капітал

С. Доходи майбутніх періодів

Д. Дебіторська заборгованість

Е. Оборотні активи

48. У процесі функціонування аптеки може виникнути дебіторська заборгованість. Дебіторська заборгованість за змістом це:

А.* Заборгованість підприємств, організацій, осіб аптеці

В. Заборгованість аптеки іншим підприємствам, організаціям

С. Тимчасово залучені аптекою кошти, які підлягають сплаті відповідним юридичним або фізичним особам

Д. Не здійснені своєчасно платежі постачальникам за поставлені товари

Е. Складова частина позикових коштів

49. В аптеці проводиться економічний аналіз. Яку інформацію для його проведення можна отримати із даних пасиву балансу?

А.* Про коротко-і довгострокові кредити банку

В. Про залишкову вартість основних засобів

С. Про рентабельність

Д. Про суму залишків товарів

Е. Про суму на поточному рахунку

50. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку “Баланс” визначено зміст та форму балансу. Згідно з ним величина активів аптеки завжди:

А.* Дорівнює сумі зобов’язань і власного капіталу

В. Дорівнює сумі власного капіталу і необоротних активів

С. Дорівнює сумі обігових коштів

Д. Більша суми зобов’язань і власного капіталу

Е. Менша суми зобов’язань і власного капіталу

51. Аптека з правом роздрібної торгівлі протягом звітного періоду здійснювала операції з придбання товару. Які зміни в балансі викличе дана господарська операція?

А.* Збільшення активу і пасиву

В. Зменшення активу і пасиву

С. Зміни тільки в активі

Д. Зміни тільки в пасиві

Е. Збільшення в активі, зменшення в

пасиви

52. Бухгалтер аптеки складає баланс. Який з перерахованих показників характеризує активи аптеки?

- A.* Дебіторська заборгованість
- B. Довгострокові зобов'язання
- C. Товарообіг
- D. Власний капітал
- E. Статутний капітал

53. Аптека відпускає товар лікувально-профілактичним закладам. Заклади та організації, а також окремі особи, що заборгували перед підприємством – це:

- A.* Дебітори
- B. Інвестори
- C. Кредитори
- D. Постачальники
- E. Замовники

54. Наприкінці місяця бухгалтер аптеки складає баланс. Який показник характеризує пасиви фармацевтичного підприємства?

- A.* Власний капітал
- B. Оборотні засоби
- C. Запаси і затрати
- D. Незавершене виробництво
- E. Дебіторська заборгованість

55. Звітна форма "Баланс" складається з двох частин – активу та пасиву. Назвіть тільки статті пасиву балансу:

- A.* Кредит банку
- B. Основні засоби
- C. Товари
- D. Грошові кошти
- E. Нематеріальні активи

56. Під час службової наради виникло питання щодо фінансового стану аптеки, а саме суми боргів. В якому документі фінансової звітності наводиться дана інформація?

- A.* Баланс, сума III і IV розділів Пасиву
- B. Баланс, сума необоротних активів
- C. Баланс, сума Активу
- D. Баланс, сума власного капіталу
- E. Звіт про фінансові результати

57. Фінансова звітність аптек складається

з окремих звітних форм. У якій із них відображається сума кредиторської заборгованості за придбаний товар?

- A.* У Балансі Ф 1
- B. У Звіті про фінансові результати Ф 2
- C. У Звіті про власний капітал
- D. У Звіті про власний капітал Ф 3
- E. У активі Балансу Ф 1

58. Аптеки як юридичні особи для реєстрації в державних органах повинні володіти статутним капіталом. Вкажіть суму, що ідентифікується як статутний капітал:

- A.* Сума, що зареєстрована в установчих документах
- B. Сума необоротних активів підприємства
- C. Сума оборотних активів підприємства
- D. Сума активу підприємства
- E. Сума заборгованості підприємства

59. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку "Баланс" визначено зміст та форму балансу. Згідно з ним величина активів аптеки завжди:

- A.* Дорівнює сумі зобов'язань і власного капіталу
- B. Дорівнює сумі власного капіталу і необоротних активів
- C. Дорівнює сумі обігових коштів
- D. Більша сумі зобов'язань і власного капіталу

60. Фінансова звітність аптек складається з окремих звітних форм. У якій із них відображається сума кредиторської заборгованості за придбаний товар?

- A.* Ф1 "Баланс"
- B. Ф2 "Звіт про фінансові результати"
- C. Ф2м "Звіт про фінансові результати"
- D. Ф3 "Звіт про власний капітал"
- E. Ф4 "Звіт про власний капітал"

61. За підсумками року в аптеці був проведений аналіз фінансово-економічної діяльності. Рівень торгових накладень розраховувався як відносний показник, тобто у відсотковому співвідношенні суми торгових накладень до:

- A.* Загального товарообігу
- B. Прибутку

- C. Рентабельності
- D. Витрат
- E. Рецептури

Аналіз фінансово-господарської діяльності. Облік доходів, витрат і фінансових результатів аптек

1. Студент-практикант при заповненні щоденника написав: "Виручка від продажу безпосередньо населенню споживчих товарів - це ..."
  - A.* Роздрібний товарообіг
  - B. Оптовий товарообіг
  - C. Торгові накладення
  - D. Витрати
  - E. Прибуток
2. При прийнятті управлінських рішень завідувач аптекою використовує дані економічного аналізу. Назвіть основні показники, що характеризують торгово-фінансову діяльність аптек:
  - A.* Товарообіг, торгові накладення, витрати, прибуток, рентабельність
  - B. Тільки товарообіг
  - C. Тільки прибуток
  - D. Тільки рентабельність
  - E. Прибуток і рентабельність
3. За підсумками року в аптеці був проведений аналіз фінансово-економічної діяльності. Рівень торгових накладень розраховувався як відносний показник, тобто в процентному відношенні сума торгових накладень до...
  - A.* Загального товарообігу
  - B. Прибутки
  - C. Рентабельності
  - D. Витрат
  - E. Рецептури
4. За підсумками року завідувач аптекою прийняв рішення про проведення аналізу торгово-фінансової діяльності. Рівень витрат обігу розраховується як відносний показник, тобто у відсотковому відношенні сума витрат до:
  - A.* Загального товарообігу в роздрібних цінах
  - B. Прибутки
  - C. Рентабельності

- D. Витрат
- E. Рецептури

5. Наприкінці звітного періоду в аптеці проводиться аналіз торгово-фінансової діяльності. Який економічний показник, що характеризує ефективність торгово-фінансової діяльності підприємства визначається як відношення суми отриманої аптекою прибутку до суми товарообігу?

- A.* Рентабельність
- B. Витрати обігу
- C. Оптовий товарообіг
- D. Роздрібний товарообіг
- E. Рецептура

6. Серед господарських операцій з вибуття товарів в аптеках мають місце інші види документованого вибуття товарів. Виберіть основний вид витраттовару:

- A.* Реалізація
- B. Надання першої долікарської допомоги
- C. На господарські потреби
- D. На проведення експертизи лікарських засобів та інших товарів
- E. При нестачу за рахунок списання природного убутку

7. В Україні одним з основних соціально-економічних механізмів регулювання доступності лікарських препаратів населенню є:

- A.* Ціноутворення
- B. Ліцензування
- C. Сертифікація
- D. Реєстрація
- E. Квотування

8. Обіг товару в аптеках здійснюється в роздрібних цінах. Як називається різниця між продажною і купівельною вартостями товару?

- A.* Торгова націнка
- B. Витрати
- C. Інші доходи від операційної діяльності
- D. Дохід від реалізації товарів
- E. Інші надзвичайні доходи

9.Визначить,на яку суму за даними місячного звіту збільшиться залишок товару в аптеці,якщо протягом місяця придбано: товару в роздрібних цінах 45000 грн. і в оптових-30000 грн.,малоцінні і швидкозношувані предмети-1500 грн., лікарська рослинна сировина від заготівельника-400 грн.

- A.* 45000
- B. 30000
- C. 46900
- D. 75000
- E. 76900

10.В місячному звіті аптеки зареєстровано наступні суми:відпуск товарів за амбулаторними та стаціонарними рецептами-2500 грн.,без рецептурний відпуск -12000 грн.,надійшло грошей від покупців-2000 грн.,списано товар на господарські потреби-30 грн. встановити суму реалізації товару в аптеці:

- A.* 14500 грн
- B. 2500 грн.
- C. 16500 грн
- D. 7500 грн
- E. 14530 грн

11.Аптека забезпечує населення готовими лікарськими засобами.Вкажіть господарську операцію,яка ідентифікуються як витрати аптеки:

- A.* Списання собівартості реалізованого товару
- B. Виручка аптеки
- C. Виручка структурного підрозділу
- D. Податок з доходів фізичних осіб
- E. Оприбуткування товару

12.В економічному аналізі діяльності аптек використовується ряд абсолютних показників.Назвіть показник,що визначається за формулою “дохід від реалізації–собівартість реалізованого товару”

- A.* Сума торгових накладень (торгової надбавки)
- B. Сума витрат
- C. Рівень витрат
- D. Валюта балансу
- E. Чистий прибуток

13.Аптека проводить розрахунки з бюджетом. Як визначатиметься валовий дохід скоректований?

- A.* Дохід (виручка) від реалізації–ПДВ і акцизний збір
- B. Різниця між сумою торгових накладень і сумою витрат
- C. Вартість купленого товару+ПДВ
- D. Різниця між товарообігом і витратами
- E. Сума торгових накладень+сума витрат

14.У своїй діяльності аптеки використовують грошові кошти. Грошові кошти–це:

- A.* Найбільш ліквідна категорія активів
- B. Неліквідні активи
- C. Кошти,що спрямовують на діяльність,пов'язану з одержанням прибутку
- D. Кошти,що спрямовують на інвестиційну діяльність
- E. Власний капітал

15.При оприбуткуванні товару,що надійшов,аптека відображає суму торгової націнки. Як розраховується торгова (роздрібна) націнка?

- A.* Різниця між роздрібною і закупівельною вартістю товарів
- B. Різниця між роздрібною ціною і торгівельною націнкою
- C. Різниця між роздрібною ціною і митною ціною
- D. Різниця між закупівельною і оптово-відпускною ціною
- E. Різниця між товарними залишками

16.Аптека з правом роздрібної реалізації забезпечує амбулаторних хворих препаратами. Величина доходу ідентифікується як:

- A.* Сума виторгу
- B. Сума залишкутоварів у роздрібнихцінах
- C. Сума витрат
- D. Сума торговоїнацінки
- E. Сума залишкутоварів у оптовихцінах

17.В Звіті про фінансові результати аптеки за перший квартал 200X року є наступні записи:дохід від реалізації

товарів-91,5 тис. грн., податок на додану вартість-1,5 тис. грн., собівартість реалізованих товарів-60 тис. грн., витрати-25 тис. грн., прибуток від операційної діяльності-3,5 тис. грн. Встановіть суму валового прибутку (реалізованої торгової націнки) аптеки за звітний період:

- A.* 30 тис. грн.
- B. 33 тис. грн.
- C. 35 тис. грн.
- D. 3,5 тис. грн.
- E. 91,5 тис. грн.

18. За даними бухгалтерського обліку на початок звітного періоду в аптеці "Арніка" виявлено наступні суми залишків: основні засоби-250000 грн., нематеріальні активи-10000 грн., товар-15000 грн., гроші-8500 грн., статутний капітал-35000 грн., кредиторська заборгованість-10000 грн., резервний капітал-13500 грн. Встановіть суму обігових коштів аптеки:

- A.* 23500 грн.
- B. 35000 грн.
- C. 58500 грн.
- D. 15000 грн.
- E. 8500 грн.

19. В звітній формі "Баланс" є наступна інформація про суми залишків засобів і джерел їх утворення: основні засоби-46800 грн., товар-29200 грн., кредиторська заборгованість-26000 грн., грошові кошти-2000 грн. Визначити величину власного капіталу аптеки:

- A.* 52000 грн.
- B. 46800 грн.
- C. 78000 грн.
- D. 2000 грн.
- E. 76000 грн.

20. Завідувач знайомиться з показниками діяльності аптеки за звітний період: сума доходу від реалізації товару-50000 грн., рівень собівартості-70%, сума витрат-9500 грн. Яку суму прибутку (до оподаткування) отримано аптекою?

- A.* 5500 грн.
- B. 4760 грн.
- C. 24750 грн.
- D. 25500 грн.

E. 33800 грн.

21. Вкажіть, як називається економічний показник аптеки, що характеризується наявністю одночасно двох ознак: товару, як об'єкту продажу та продажу як форми руху товару від виробника до споживача:

- A.* Товарообіг
- B. Рентабельність
- C. Прибуток
- D. Витрати обігу
- E. Норматив товарного запасу

22. У Звіті про фінансові результати аптеки за перший квартал 20XX є наступні записи: дохід від реалізації товарів 45 тис. грн., собівартість реалізованих товарів 30 тис. грн., прибуток від операційної діяльності 2,5 тис. грн. Встановіть суму витрат?

- A.* 12,5 тис. грн.
- B. 30 тис. грн.
- C. 42,5 тис. грн.
- D. 15 тис. грн.
- E. 32,5 тис. грн.

23. У Звіті про фінансові результати аптеки за перший квартал 20XX є наступні записи: дохід від реалізації товарів-92 тис. грн., ПДВ-2 тис. грн., собівартість реалізованих товарів-60 тис. грн. Встановіть суму валового прибутку (реалізованої торгової націнки) аптеки за звітний період?

- A.* 30 тис. грн.
- B. 60 тис. грн.
- C. 62 тис. грн.
- D. 90 тис. грн.
- E. 2 тис. грн.

24. Здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, зміною форми власності, організаційно-правової форми, збільшення обсягів випуску продукції, підвищення ефективності виробництва називається:

- А.* Реструктуризація підприємства
- Б. Санація
- В. Банкрутство
- Г. Ліквідація
- Д. Інвентаризація

25. У звіті про фінансові результати аптеки за I квартал 2010 року є наступні записи: дохід від реалізації товарів-44,1 тис.грн., собівартість реалізованих товарів-30,1 тис.грн., прибуток від операційної діяльності-2,1 тис.грн. Встановіть суму витрат аптеки:

- А.* 11,9 тис.грн.
- В. 30,1 тис.грн.
- С. 44,1 тис.грн.
- Д. 14,0 тис.грн.
- Е. 28,0 тис.грн.

26. Одним з результатів господарської діяльності аптеки є прибуток. Вкажіть складову частину бухгалтерського балансу, де вказується сума прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства:

- А.* Власний капітал
- В. Необоротні активи
- С. Оборотний капітал
- Д. Позиковий капітал
- Е. В балансі не вказується

27. Які операції збільшують статутний капітал?

- А.* Випуск нових акцій
- Б. Зменшення ціни акцій
- В. Отримання активів
- Г. Викуп акцій
- Д. Продаж активів

28. Які операції зменшують статутний капітал?

- А.* Анулювання акцій
- Б. Отримання активів безоплатно
- В. Збитки від перепродажі акцій
- Г. Перепродаж акцій
- Д. Зміна в складі господарів підприємства

29. Як вираховується коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства?

- А.* Діленням суми грошових коштів підприємства і короткострокових

фінансових вкладень на величину короткострокових зобов'язань

Б. Множенням суми грошових коштів підприємства і короткострокових фінансових вкладень на величину короткострокових зобов'язань

В. Діленням суми активів підприємства на його короткострокові вкладення

Г. Додаванням всіх активів підприємства

Д. Відніманням пасивів підприємства від активів

30. Що таке операційна діяльність?

- А.* Отримання доходів майбутніх періодів
- Б. Отримання дивідендів
- В. Продаж акцій
- Г. Погашення кредитів
- Д. Поступлення власного капіталу

31. Що таке інвестиційна діяльність?

- А.* Купівля або реалізація фінансових інвестицій
- Б. Реалізація послуг, товарів
- В. Отримання дивідендів
- Г. Сплата податків
- Д. Начислення зарплати працівникам

32. Отримання прибутку-є метою діяльності. Що таке прибуток?

- А.* Позитивна різниця між доходами підприємства та його витратами
- В. Сума дооцінки необоротних активів
- С. Сума заборгованості засновників
- Д. Сума доходів та витрат підприємства
- Е. Негативна різниця між доходами підприємства та його витратами

33. Назвіть показник, який не враховується для розрахунку реалізованої торгової націнки?

- А.* Залишок товару в роздрібних цінах на кінець місяця
- В. Залишок товару в роздрібних цінах на початок місяця
- С. Залишок товару в оптових цінах на початок місяця
- Д. Сума поступлення товару в роздрібних і оптових цінах
- Е. Сума реалізації товару

34. В аптеці складається „Звіт про фінансові результати”. Як визначається сума реалізованої торгової націнки за звітний період?

- А.* Дохід від реалізації товарів- (ПДВ+собівартість реалізованих товарів+адміністративні витрати+витрати на збут+інші операційні витрати)
- В. Дохід від реалізації товарів- (адміністративні витрати+витрати на збут+інші операційні витрати)
- С. Прибуток від операційної діяльності+собівартість реалізованих товарів
- Д. Прибуток від операційної діяльності (адміністративні витрати+витрати на збут)
- Е. Дохід від реалізації товарів-прибуток від операційної діяльності

35. Торгова націнка визначається як:

- А.* Різниця між роздрібною і оптовою ціною
- В. Різниця між прибутками і збитками
- С. Різниця між рівнем торгових накладень і рентабельності
- Д. Співвідношення між роздрібною та оптовою ціною
- Е. Різниця між доходами і витратами

36. З метою підвищення ефективності роботи завідувач аптекою проводить аналіз торгових націнок. Вкажіть, який показник впливає на суму реалізованих торгових націнок?

- А.* Об'єм товарообігу за період, який аналізується
- В. Сума витрат за період, який аналізується
- С. Сума податку на додану вартість
- Д. Величина середнього товарного запасу
- Е. Розмір податкових відрахувань

37. В кінці місяця в аптеці розраховується сума реалізованої торгової націнки. Вкажіть показник, який не використовується для цього розрахунку?

- А.* Сума готівки в касі аптеки
- В. Сума поступлення товару в роздрібних і оптових цінах

С. Залишок товару в роздрібних цінах на початок місяця.

Д. Залишок товару в оптових цінах на початок місяця

Е. Сума реалізації товару

38. При розрахунку рівня витрат використовуються наступні показники:

- А.* Сума витрат і загальний товарообіг
- В. Сума витрат і вартість товарних запасів
- С. Прибуток і загальний товарообіг
- Д. Товарообіг в роздрібних і оптових цінах
- Е. Залишки товарів і реалізація за звітний період

39. Як називають відносний показник який показує зміни ціни за певний період часу?

- А.* Індекс цін
- Б. Ціна ЛЗ в певному періоді (році, місяці)
- В. індекс просту Δ_T
- Г. Коефіцієнт приросту цін
- Д. Темп росту цін (%)

40. Загальний товарообіг розділяють на дві великі групи: товарообіг оптовий та роздрібний. Які з нижче приведених належать до роздрібної торгівлі?

- А.* Безоплатний або пільговий відпуск ЛЗ амбулаторним хворим
- Б. Продаж товарів підприємствам та організаціям за безготівковим розрахунком для кінцевого споживання
- В. Продаж товарів ЛПУ
- Г. Продаж аптекам і фармацевтичним фірмам медикаментів
- Д. Всі відповіді не вірні

41. При аналізі результатів господарської діяльності аптеки за квартал визначають рентабельність. Для цього використовують наступні дані:

товарообіг - 100 тис.грн., сума реалізованих торгових націнок - 25 тис.грн., сума витрат - 10 тис.грн. Вкажіть рентабельність аптеки?

- А.* 15%
- В. 20%
- С. 10%
- Д. 22%

Е. 25%

42. Одним з важливих показників діяльності аптеки є дохід. Як розраховується чистий дохід від реалізації товару?

- А.* Дохід від реалізації мінус ПДВ
- В. Дохід від реалізації мінус собівартість реалізованого товару
- С. Дохід від реалізації мінус витрати обігу
- Д. Дохід від реалізації мінус податок на прибуток
- Е. Дохід від реалізації мінус валовий дохід

43. Зав. аптеки проводить аналіз операційної діяльності аптеки. Як буде визначатися операційний прибуток?

- А.* Різниця між сумою торгових накладень і сумою витрат
- В. Різниця між т/оборотом в роздрібних цінах і т/оборотом в цінах собівартості
- С. Різниця між валовим доходом і валовими витратами
- Д. Різниця між товарообігом в роздрібних цінах і витратами
- Е. Різниця між товарообігом в цінах собівартості і витратами

44. При підведенні підсумків діяльності аптеки використовуються такі терміни як прибуток і дохід від реалізації. Прибуток відрізняється від доходу тим, що вказує на:

- А.* Яку суму доходи перевищують пов'язані з ним витрати
- В. Збільшення економічних вигід
- С. Надходження активів
- Д. Зменшення зобов'язань
- Е. Збільшення зобов'язань

45. Аптека готових лікарських форм успішно функціонує на фармацевтичному ринку. Вкажіть господарську операцію, яка ідентифікуються як дохід аптеки:

- А.* Виручка структурного підрозділу аптеки
- В. Списання собівартості реалізованого товару
- С. Надходження авансу від покупця

Д. Нарахування податків

Е. Нарахування заробітної плати

46. Аптека забезпечує населення готовими лікарськими засобами. Вкажіть господарську операцію, яка ідентифікуються як витрати аптеки?

- А.* Списання собівартості реалізованого товару
- В. Виручка аптеки
- С. Виручка структурного підрозділу
- Д. Податок з доходів фізичних осіб
- Е. Оприбуткування товару

47. Бухгалтер визначає фінансовий результат господарської діяльності аптеки, що буде відображено по кредиту рахунку 791 "Результат основної діяльності"?

- А.* Чистий дохід (виручка від реалізації)
- В. Собівартість реалізованих товарів
- С. Адміністративні витрати
- Д. Витрати на збут
- Е. Податок на прибуток

48. Відповідно до наведеної в П(С)БО 2 облікової формулою балансу, вкажіть суму активів аптеки, якщо власний капітал становить 7500 грн., а зобов'язання - 2500 грн.:

- А.* 10 000
- В. 4000
- С. 7500
- Д. 2500
- Е. 12000

49. Який принцип обліку доходів і витрат передбачає відображення результатів господарських операцій у тому звітному періоді, коли відбувається господарська операція?

- А.* Нарахування
- В. Відповідності
- С. Періодичності
- Д. Автономності
- Е. Безперервності

50. При порівняльному аналізі ділової активності двох аптек за квартал встановлено, що нормативи товарного запасу становили відповідно 25 днів і 40 днів. Який з вказаних показників не

використовується для розрахунку нормативу товарних запасів в днях?

- A.* Фонд заробітної плати
- B. Залишок товару в роздрібних цінах за квартал
- C. Об'єм реалізації
- D. Рівень торгових накладень
- E. Оборотність товару

51. Порівняльний аналіз показників роботи двох аптек показав, що нормативи товарного запасу в днях становили відповідно 20 і 30 днів. Який з вказаних показників не використовується для розрахунку нормативу товарних запасів?

- A.* Фонд заробітної плати
- B. Рівень торгової націнки
- C. Обсяг реалізації
- D. Оборотність товару
- E. Залишок товару в роздрібних цінах

52. Завідуючому аптекою були представлені дані про кількість лікарських засобів, відпущених за рецептами і вимогами лікувально-профілактичних закладів за певний період часу. Що це за показник?

- A.* Рецептатура
- B. Прибуток
- C. Рентабельність
- D. Товарооборот
- E. Торгові накладення

53. ...це наука, яка поєднує знання економіки і інших областей науки (медицина, соціологія, психологія, математика, маркетинг) і вивчає вплив різних факторів на рівні надання фармацевтичної допомоги населенню і стан фармацевтичної галузі в цілому:

- A.* Фармаекономіка
- B. Маркетинг
- C. Менеджмент
- D. ОЕФ
- E. Фармацевтичне правознавство

54. Аптека готових лікарських форм успішно функціонує на фармацевтичному ринку. Вкажіть господарську операцію, яка ідентифікується як дохід аптеки:

- A.* Виручка структурного підрозділу аптеки
- B. Списання собівартості реалізованого товару
- C. Надходження авансу від покупця
- D. Нарахування податків
- E. Нарахування заробітної плати

55. Завідуючому аптекою були представлені дані про кількість лікарських засобів, відпущених за рецептами і вимогами-замовленнями лікувально-профілактичних закладів за певний період часу. Що це за показник?

- A.* Рецептатура
- B. Прибуток
- C. Рентабельність
- D. Товарообіг
- E. Торгові накладення

56. Аптека займається обслуговуванням поліклінік району міста. Як називається вид рецептури аптеки, яка відображає кількість лікарських засобів, відпущених хворим за рецептами лікарів, які працюють в поліклініці?

- A.* Амбулаторна
- B. Стаціонарна
- C. Поліклінічна
- D. Медична
- E. Ліжкова

57. Порівняльний аналіз показників роботи двох аптек показав, що нормативи товарного запасу в днях становили відповідно 20 і 30 днів. Який з вказаних показників не використовується для розрахунку нормативу товарних запасів?

- A.* Фонд заробітної плати
- B. Рівень торгової націнки
- C. Обсяг реалізації
- D. Оборотність товару
- E. Залишок товару в роздрібних цінах

58. Необхідність розробки бізнес плану може виникнути (виберіть неправильне твердження):

- A.* При звільненні людини, яка розробляла попередній бізнес план
- B. Коли виникає потреба в перепрофілюванню напрямку комерційної діяльності

В. При створенні проекту акціонування майна підприємства

Г. При необхідності залучення інвестиції

Д. Коли існує необхідність отримання кредиту

59. Всі кошти за ступенем їх ліквідності об'єднують в кілька груп. До якої з груп належать грошові кошти в касі та на рахунку в банках, цінні папери підвищеного попиту та векселі надійних підприємств і фінансових установ?

А.* Швидколіквідні

Б. Високої та середньої ліквідності

В. Малоліквідні

Г. Не ліквідні

Д. Низьколіквідні

60. В залежності від ступеня ліквідності, тобто строків перетворення в кошти активи аптеки в ході аналізу ліквідності балансу поділяються на чотири групи. До якої з груп відносяться всі основні засоби і довгострокові фінансові вклади, а також інші поза оборотні активи?

А.* Не ліквідні

Б. Високої та середньої ліквідності

В. Малоліквідні

Г. Швидколіквідні

Д. Низьколіквідні

61. За періодом дослідження (часовою ознакою) економічний аналіз поділяється на...

А.*

Ретроспективний, оперативний, перспективний

Б.

Оперативний, перспективний, операційний

В.

Перспективний, ретроспективний, проспективний

Г. Оперативний, операційний

Д. Немає правильної відповіді

62. Фінансове планування залежно від напряму використання джерел інформації поділяються на 4 види. До якого з видів відноситься фінансове планування, що базується на досвіді попередніх періодів,

який може бути з успіхом використаний в умовах стабільного бізнесу?

А.* Реактивне (орієнтація на минуле)

Б. Інактивне (орієнтація на сучасне)

В. Преактивне (орієнтація на майбутнє)

Г. Інтерактивне (змішане)

Д. Реактивно-інактивне

63. Діяльність аптеки в системі ринкової економіки неможливо без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів. За видами кредити класифікують на...

А.*

Банківський, комерційний, державний, лізинговий

Б. Грошовий і товарний

В.

Короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий

Г. Кредити направлені фінансування оборотних коштів

Д. Кредити, що направлені на фінансування основних засобів

64. Здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, зміною форми власності, організаційно-правової форми, збільшення обсягів випуску продукції, підвищення ефективності виробництва називається

А.* Реструктуризація підприємства

Б. Санація

В. Банкрутство

Г. Ліквідація

Д. Інвентаризація

Організація проведення аудиту аптек

1. Замовлена підприємством перевірка обліку первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти та відповідності діючому законодавству відповідає діяльності:

А.* Аудиту

- Б. Бухгалтерського обліку
- В. Інспектуванню
- Г. Фінансовому аналізу
- Д. Ревізії.

2. Яка структура уповноважена надавати дозвіл на здійснення індивідуальної чи колективної аудиторської діяльності в Україні?

- А.* Аудиторська палата України
- Б. Державна служба України з лікарських засобів
- В. Державна служба України з контролю за наркотиками
- Г. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва
- Д. Контрольно-ревізійне управління

3. Який основний нормативно-правовий акт регламентує здійснення незалежної експертизи фінансової звітності підприємства шляхом перевірки встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, відповідності господарських та фінансових операцій до вимог законодавства?

- А.* Закон України ” Про аудиторську діяльність ”
- Б. Закон України ” Про лікарські засоби ”
- В. Закон України ” Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні ”
- Г. Закон України ” Основи законодавства України про охорону здоров’я
- Д. Податковий кодекс України

4. Офіційний документ, який складається в установленому порядку за наслідками проведення аудиту і містить висновок стосовно достовірності звітності, повноти і відповідності експортованої фінансової звітності встановленим вимогам називається...

- А.* Аудиторський висновок
- Б. Звіт про фінансові результати
- В. Бухгалтерський баланс
- Г. Аудиторський звіт
- Д. Звіт про власний капітал

5. Узагальнюючий документ аудитора передбачений договором між аудитором

та суб’єктом господарювання, у якому у довільній формі подана інформація про результати проведення аудиту, виявлені недоліки у бухгалтерському обліку та рекомендації щодо їх усунення, називається:

- А.* Аудиторський звіт
- Б. Звіт про фінансові результати
- В. Бухгалтерський баланс
- Г. Аудиторський висновок
- Д. Звіт про власний капітал

6. Аудитором може бути громадянин України, який має кваліфікаційний сертифікат про право на аудиторську діяльність на території України. Який термін дії сертифікату?

- А.* 5 років
- Б. 3 роки
- В. 2 роки
- Г. 1 рік
- Д. безстроково

7. Виберіть назву професії, посадові обов’язки якої включають перевірку стану фінансово-господарської діяльності підприємств на їх замовлення чи за поданням державних органів влади:

- А.* Аудитор
- Б. Головний бухгалтер
- В. Завідувач аптеки
- Г. Інспектор
- Д. Податківець

8. Правовою основою проведення аудиту є:

- А.* Цивільне право на основі господарського договору
- Б. Адміністративне право на основі закону, інструкції, наказів
- В. Двосторонні договірні відносини на основі договору співпраці
- Г. Господарське право
- Д. Кримінальне право

9. Зміст програми аудиту розподіляється на окремі етапи. До підготовчого етапу змісту програми відноситься:

- А.* Оцінка ризику аудиту, попереднє дослідження об’єкта, укладання договору

- Б. Попередній огляд балансу, графік надання замовником документів для аудиту
- В. Перевірка первинних документів, облікових реєстрів, документів фінансової звітності
- Г. Оформлення аудиторського висновку
- Д. Передача підсумкових документів замовнику

10. Під час перевірки аудитор приходиться до висновку що фінансова звітність подана достовірно та об'єктивно в усіх суттєвих аспектах, а саме: подано вчасно всю необхідну інформацію, дані є адекватними і достовірними, фінансова звітність відповідає законодавчим і нормативним вимогам. У такому випадку аудитор формує висновок:

- А.* Безумовно-позитивний
- Б. Умовно-позитивний
- В. Негативний
- Г. Відмова від висловлення думки
- Д. Умовно-негативний

11. Система фінансово-економічних, виробничо-технологічних, організаційно-правових та соціальних заходів, які спроможні привести підприємство для фінансового оздоровлення – це ...

- А.* Санація
- Б. Інфляція
- В. Відновлення платоспроможності
- Г. Ліквідність
- Д. Прибутковість

12. Хто може проводити зовнішній аудит фінансової звітності в Україні відповідно до чинного законодавства?

- А.* Незалежні аудитори (аудиторські фірми), які мають відповідну ліцензію
- Б. Власні працівники підприємства
- В. Приватні аудитори
- Г. Працівники Державної податкової інспекції
- Д. Працівники Контрольно-ревізійного управління

Оподаткування аптек

1. При здачі заліку з практики, студенту було поставлено питання: "Яка система

включає сукупність правових норм, які регулюють розміри, форми, методи і терміни стягнення податків і платежів, що мають податковий характер і необхідні державі для виконання її функцій?"

- А.* Податкова
- В. Облікова
- С. Статистична
- Д. Звітності
- Е. Оплати праці

2. На практичному занятті, студенту було поставлено питання: "Як називаються обов'язкові внески до бюджету відповідного рівня (центрального і місцевих органів влади), які здійснюють платники відповідно до законів України про оподаткування?"

- А.* Податки
- В. Соціальні виплати
- С. Страхіві виплати
- Д. Страхіві премії
- Е. Оплата праці

3. Аптека здійснює реалізацію лікарських засобів. Вкажіть розмір податку на додану вартість (ПДВ) на лікарські засоби, які реалізуються аптекою?

- А.* 7%
- В. 10%
- С. 20%
- Д. 30%
- Е. 25%

4. Із заробітної плати працівників аптек утримується податок з доходів фізичних осіб. Вкажіть суму, яка не включається в сукупний місячний дохід при оподаткуванні даним податком?

- А.* Сума допомоги по вагітності
- В. Сума за листком непрацездатності
- С. Дивіденди
- Д. Сума допомоги з догляду за хворим
- Е. Сума доходу, отримана в натуральній формі

5. Вкажіть умову, що не враховується при переведенні аптеки на спрощену систему оподаткування (сплату єдиного податку):

- А.* Організаційна структура аптеки
- В. Структура статутного капіталу
- С. Об'єм реалізації

- D. Відсутність податкової заборгованості
- E. Кількість працівників

6. За формою податки поділяються на прямі та непрямі. Вкажіть, які податки відносяться до непрямих?

- A.* Податок на додану вартість, акцизний збір, мито
- B. Податок на прибуток підприємств Збір за забруднення навколишнього природного середовища
- C. Комунальний податок
- D. Податок на нерухоме майно

7. Всі податки в залежності від органу державної влади та місцевого самоврядування, який їх устанавлює, поділяються на загальнодержавні та місцеві. Вкажіть податки, які відносяться до місцевих?

- A.* Комунальний податок, податок з реклами
- B. Податок на додану вартість
- C. Акцизний збір
- D. Податок на прибуток підприємств
- E. Податок на нерухоме майно

8. Величина податків на одиницю оподаткування, затверджена законодавством, як норма оподаткування називається...

- A.* Податкова ставка
- B. Податок
- C. Система оподаткування
- D. Суб'єкт оподаткування
- E. Об'єкт оподаткування

9. Матеріальні блага фізичних та юридичних осіб, з яких в устанавленому законом порядку нараховуються податки у системі оподаткування називається:

- A.* Об'єкт оподаткування
- B. Податок
- C. Система оподаткування
- D. Суб'єкт оподаткування
- E. Ставка податку

10. Повне або часткове звільнення фізичних та юридичних осіб від сплати податків у відповідності до чинного законодавства називається...

- A.* Податкова пільга

- B. Податкова ставка
- C. Податок
- D. Система оподаткування
- E. Суб'єкт оподаткування

11. Сукупність правових норм, які регулюють розміри, форми, методи та терміни сплати податків та зборів, що мають податковий характер та необхідні державі для виконання її функцій називається:

- A.* Податкова система
- B. Податкова ставка
- C. Податок
- D. Система оподаткування
- E. Суб'єкт оподаткування

12. Що таке акциз?

- A.* Один з видів податку, який включається в ціну товару і тим самим переноситься на покупця
- B. Один з видів податку, який сплачується аптекою при продажі ЛЗ
- C. Один з видів податку, який сплачує держава покупцю
- D. Дозвіл на реалізацію товару
- E. Вид товару, який не піддається оподаткуванню

13. Податки в суспільстві виконують такі функції:

- A.* Фіскальну, регуляторну, стимулюючу
- B. Фіскальну, регуляторну, нормативну
- C. Фіскальну, нормативну, стимулюючу
- D. Нормативну, регуляторну, стимулюючу

14. Що таке ПДВ?

- A.* Це частина знову створеної вартості, яка вноситься до бюджету на кожному етапі виробництва продукції, реалізації товарів, виконаних робіт чи послуг
- B. Один з видів податку, який сплачується аптекою при продажі ЛЗ
- C. Один з видів податку, який сплачує держава покупцю
- D. Дозвіл на реалізацію товару
- E. Вид товару, який не піддається оподаткуванню

15. Розмір податку на одиницю оподаткування, прийнятий

законодавством як норма оподаткування-
це:

- A.*Податкова ставка
- B. Суб'єкт податку
- C. Податкова пільга
- D. Об'єкт податку
- E. Немає правильної відповіді

16. До складу валового доходу не
включають:

- A.*Суми ПДВ і акцизного збору
- B. Загальний дохід від реалізації товарів
(послуг)
- C. Доходи від сукупної діяльності у
вигляді дивідендів
- D. Доходи,отримані з інших джерел
(сума фінансової допомоги,що не
підлягає поверненню,засобів страхового
резерву)
- E. Всі відповіді не вірні